

EN INTEGRERAD RÄDDNINGSTJÄNST

Räddningstjänsten Syd

Projektet En integrerad räddningstjänst,
Slutrapport 2008-05-01 - 2009-12-31

- Brandsäkerhet och kommunikation
- Mångfald och utbildning

PACTA
guideline

PACTA GUIDELINE AB
KONSULTBOLAGET FÖR
SVERIGES KOMMUNER,
LANDSTING OCH STATEN

OFFICE@PACTAGUIDELINE.SE
WWW.PACTAGUIDELINE.SE

KRONHUSGATAN 11
SE- 411 05 GÖTEBORG
SWEDEN

RECEPTION
KL. 08.00 – 17.00

UNITED
KINGDOM
EVALUTION
SOCIETY

VÄXEL 031 - 775 00 25
MOBIL 0709 - 75 70 25
FAX 031-724 27 01

THE AMERICAN
SOCIETY FOR
QUALITY
– DIVISION
FOR QUALITY
MANAGEMENT

BG 5536-7148
PG 110701-0
ORG. NR. 556593-7710

Räddningstjänsten Syd, 2009-12-14

– projektet En integrerad räddningstjänst

Innehållsförteckning

Förord.....	4
Projektets bakgrund	5
Konsultuppdraget.....	5
Sammanfattande slutsatser.....	6
Brandsäkerhet och kommunikation	6
Utbildning och mångfald	6
Förbundsorganisation, Räddningstjänsten Syd.....	7
Projektets organisation.....	8
Projektets uppdrag	8
Bränder och anlagda bränder inom Herrgårdens bostadsområde	9
Sammanställning av statistik om bränder i Herrgården 2007 – 2009.....	15
Olika förklaringar till begränsad framkomlighet i Herrgården, Malmö	16
Ökad mångfald.....	18
Rekryteringsprocessen	18
Resultat med rekrytering till utbildning för brand- och säkerhetsvårdar.....	19
Internutbildning till brand- och säkerhetsvårdar och brandmän.....	20
Resultat av utbildningen och antal deltagare som fått anställning.....	22
Kommunikation med allmänheten.....	24
Konsultstöd och metoder	26
Processteori.....	26
Projekt- och processkonsult	27
Processutvärdering.....	28
Etiska riktlinjer	28
Boendeundersökningarna.....	29
Val av bostadsområde	29
Skåningar och Malmöbor.....	29
Befolkningssiffror	29
Herrgården	30
Miljonprogrammet.....	32
Vårens och höstens förhållanden 2009, Herrgården.....	33
Utformning av frågeställningar.....	33
Intervjuare	34
Genomförande av boendeundersökningarna och val av intervjuspråk.....	34
Urval och svarsfrekvens.....	35
Resultat boendeundersökningar	36
Boendeundersökningen våren 2009, kvinnor och män.....	36
Boendeundersökningen våren 2009, kvinnor	37
Boendeundersökningen våren 2009, män	38
Boendeundersökningen hösten 2009, kvinnor och män	39
Boendeundersökning hösten 2009, kvinnor.....	40
Boendeundersökning hösten 2009, män	41
Boendeundersökning våren 2009, intervjupersonernas synpunkter	42
Boendeundersökning hösten 2009, intervjupersonernas synpunkter.....	46
Prioriteringar, effekter av boendeundersökningen.....	50

Våren 2009 prioriteringar – effekter, boendeundersökningen.....	51
Hösten 2009, prioriteringar – effekter, boendeundersökningen	52
Deltagare och handledare/mentor undersökningarna.....	53
Undersökningarnas upplägg	53
Utbildningen till brand- och säkerhetsvårdare.....	53
Brandsäkerhet och kommunikation	53
Metod, urval och svarsfrekvens	54
Antal frågor och svaranden.....	54
Antal svar från handledarna under våren	54
Resultat intervjuundersökningar med deltagare/handledare	55
Deltagarna, utbildningen hösten 2009	57
Deltagarnas kommentarer våren 2009	60
Deltagarnas kommentarer hösten 2009.....	69
Handledarna om utbildning, brandsäkerhet/ kommunikation, våren 2009.....	73
Handledarna om utbildning, våren 2009.....	74
Handledarnas kommentarer våren 2009	77
Handledarnas kommentarer hösten 2009	79
Våren 2009 brandsäkerhet och utbildning handledare/deltagare.....	82
Hösten 2009 brandsäkerhet och utbildning - handledare/deltagare	83
Analys brandsäkerhet och kommunikation.....	84
Oro för att det ska brinna	84
Kännedom om att förebygga bränder	85
Kännedom om hur man räddar sig i skarpt läge	86
Kännedom om hur räddningstjänsten arbetar i skarpt läge.....	86
Göra som brandmännen säger i skarpt läge	87
Efterfrågan på information om brandsäkerhet	87
Vuxna mer ute på kvällarna	88
Förtroende för räddningstjänsten och brandmännen är goda exempel	89
Brandmän med annan etnisk bakgrund än den nordiska, förståelse för andra kulturer och frågan om en mångkulturell räddningstjänst.....	89
Brandbilarna kommer fram i skarpt läge och vardagskontakt med befolkningen ...	90
Satsa på information och kommunikation med befolkningen	91
Analys utbildning till brand- och säkerhetsvård	93
Informerade deltagare	93
Rekryteringsprocessen	93
Internutbildningen till mentor/handledare	94
Deltagarnas och handledarnas satsning på utbildningen	94
Alla medarbetares stöd till projektet och utbildningen	95
Sammanhållningen i klassen.....	95
Utbildningsprocessen och utbildningsorganisationen	96
Utbildningens kvalitet.....	98
Kommande utbildning	100
Referensförteckning.....	101
Formler.....	101
Tabeller	101
Bilder	101
Citerade arbeten	102

Förord

Pacta Guideline har som följeforskare varit kopplade till projektet en Integrerad Räddningstjänst inom Räddningstjänsten Syd sedan 2008-11-21. Uppdraget var att stödja projektet, processerna och svara för utvärderingen. Projektet startade 2008-05-01 och avslutas 2009-10-31. Detta är slutrapporten 2009-12-14 som omfattar hela projektiden.

Vi vill framhålla att projektet och Räddningstjänst Syd har nått ett genomgående och hållbart resultat på en mycket kort tid. I vissa avseende är resultaten förstklassiga. Utvärderingen anser att projektet har mycket högt resultat. I praktiken är det svårt att nå högre under så kort tid.

Projektet har en hög kvalitativ nivå och projektets insatser vilar på en väl beprövad grund av verksamhetserfarenhet. Projektet har också visat styrka med att ompröva egna ställningstaganden genom att ta intryck av omvärlden och erfarenheter inom utbildningen. Fortsätter Räddningstjänsten Syd att satsa på kommunikation och utbildning finns goda förutsättningar till att resultat inom ”gula” områden förvandlas till ”gröna” och ”gröna” till förstklassigt ”blå” resultat.

Vi vill tacka projektledningen, styrgruppen, handledarna och deltagarna för ett smidigt och utmärkt samarbete. På samma vis vill vi tacka alla de medarbetare som på olika vis har bidragit och underlättat utvärderingens arbete. Stödet från den verkställande och beslutande ledningen för Räddningstjänsten Syd har varit avgörande för projektet och utvärderingen. Handledare och deltagare har tillfört utvärderingen mycket värdefulla erfarenheter och synpunkter. Projektet har tillfört räddningstjänsterna ett nytt förhållningssätt och tänkande.

Bild 1 Förbundsdirektör Per Widlundh håller tal

Projektets bakgrund

Framkomligheten har begränsats för Räddningstjänsten Syd vid vissa utryckningar avseende anlagda bränder i containrar, fordon etc. i utsatta bostadsområden. Utryckningsfordon och personal har hindrats av tillfälliga ungdomsgrupper att komma fram till och eller utföra släckningsarbete. Det mest utsatta bostadsområdet är Herrgården i Malmö.

De anlagda bränderna utgör en risk för boende, verksamheter och materiella värden. Det finns också en risk för medarbetarna och materiella värden inom Räddningstjänst Syd. Räddningstjänsten Syd vill få en varaktig lösning på dessa förhållanden.

Projektets uppdrag handlar om att ta fram och implementera en långsiktig lösning i organisationen på de här beskrivna riskerna. Verksamhet, service och kommunikation behöver därför förstärkas för att öka framkomligheten och minska på riskerna. Projektet uppgift är att bana väg för Räddningstjänsten Syd i dessa frågor. Insatserna är bl.a. inriktade på att genomföra en internutbildning till brand- och säkerhetsvårdare för 24 utomnordiska deltagare och medverka till ökad kommunikationen med allmänheten. Begreppet utomnordiska deltagare är ett begrepp som används av arbetsförmedlingen. Det betyder att deltagarna är födda i utomnordiska länder eller att deras föräldrar är det.

Projektets fokus är att genom rekrytering av deltagare till utbildningen tillföra kompetens om olika kulturer och olika språkkompetenser som saknas inom Räddningstjänsten Syd. Detta behöver inte vara detsamma som att vara född i ett utomnordiskt land eller av föräldrar som är det.

EU har beviljat projektbidrag med 3,2 av totalt 9,8 miljoner kronor. Partners i EU projektet är förutom Räddningstjänsten Syd, Räddningsverket, Räddningsskolan i Revinge, Arbetsförmedlingen och Malmös stad. Projektet startade 2008-05-01 och avslutas 2009-12-31.

Konsultuppdraget

Konsultuppdraget är indelat i tre tjänster. Dessa innebär att stödja projektet, processerna samt svara för utvärderingen. Vår ambition i uppdraget är att vara en framgångsfaktor för projektet och Räddningstjänsten Syd.

Konsultuppdraget inleddes 2008-11-21 och detta är utvärderingens slutrapport.

Konsulter är Pacta Guideline, www.pactaguideline.se Konsultbolaget arbetar på uppdrag av Sveriges kommuner, landsting och statliga organisation. Exempel på uppdrag är organisationsutveckling, utvärdering, verksamhetsutveckling och strategisk styrning.

Sammanfattande slutsatser

Förenklat uttryckt har projektet fokuserat på två områden. Dessa är:

- Brandsäkerhet och kommunikation
- Utbildning och mångfald

Rapportens slutsatser baseras främst på utvärderingens boendeundersökningar samt utbildningsundersökningar och dokumentation från Räddningstjänsten Syd:

Brandsäkerhet och kommunikation

- Kännedom om att förebygga bränder och rädda sig i skarpt läge bör förbättras.
- Kännedom om hur räddningstjänsten arbetar i skarpt läge kan förbättras.
- Efterfrågan finns på information, i hög grad från kvinnor.
- Vuxna bör vara mer ute på kvällarna.
- Förtroende för räddningstjänsten mycket högt.
- Malmöborna i Herrgården är väl införstådda med att följa brandmännens instruktioner vid en brandplats.
- Brandmännen ses som goda förebilder.
- Fortsatta satsningar på ökad mångkulturell kompetens inom Räddningstjänsten Syd.
- Antalet bränder har minskat i Herrgården från maj 2009 till och med oktober 2009.
- Fortsatta satsningar på information och kommunikation.
- Gör typundersökningar för underlag till kommunikation i andra områden.

Utbildning och mångfald

- Deltagarna var tillräckligt informerade för utbildningsstart.
- Valfungerande rekryteringsprocess.
- Internutbildningen till handledare/mentor var valfungerande.
- Både deltagarna och handledarna har satsat på utbildningen.
- Medarbetarna har gett ett tillräckligt stöd till utbildningen.
- Sammanhållningen från våren till hösten förbättrades i klassen.
- Utbildningsprocessen och utbildningsorganisationen har fungerat.
- Utbildningens kvalitet - handledarnas synpunkter bör följas upp ytterligare.
- Anställningar har gjorts av fler brand- och säkerhetsvårdare och brandmän med olika kultur- och språkkompetens och som kan använda denna kompetens i kommunikation med befolkningen.
- Ny utbildning bör genomföras och rekommenderas.

Förbundsorganisation, Räddningstjänsten Syd

Räddningstjänsten Syd är det förbund som svarar för räddningstjänst i kommunerna Burlöv, Eslöv, Kävlinge, Lund och Malmö. Samarbetet inleddes 1:e januari 2006 och syftar till att optimera resurser som finns inom de fem kommunerna. Inom Räddningstjänsten Syd finns 13 brandstationer. Verksamhetens syfte är att förebygga olyckor, rädda liv och skydda hälsa, egendom och miljö.

Bild 2 Kommuner i R-syd

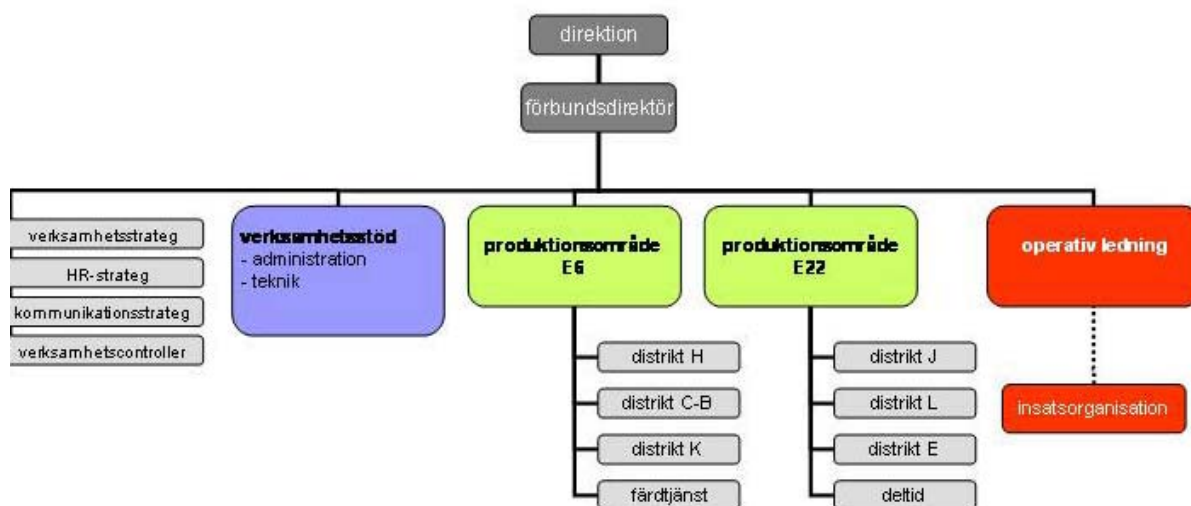
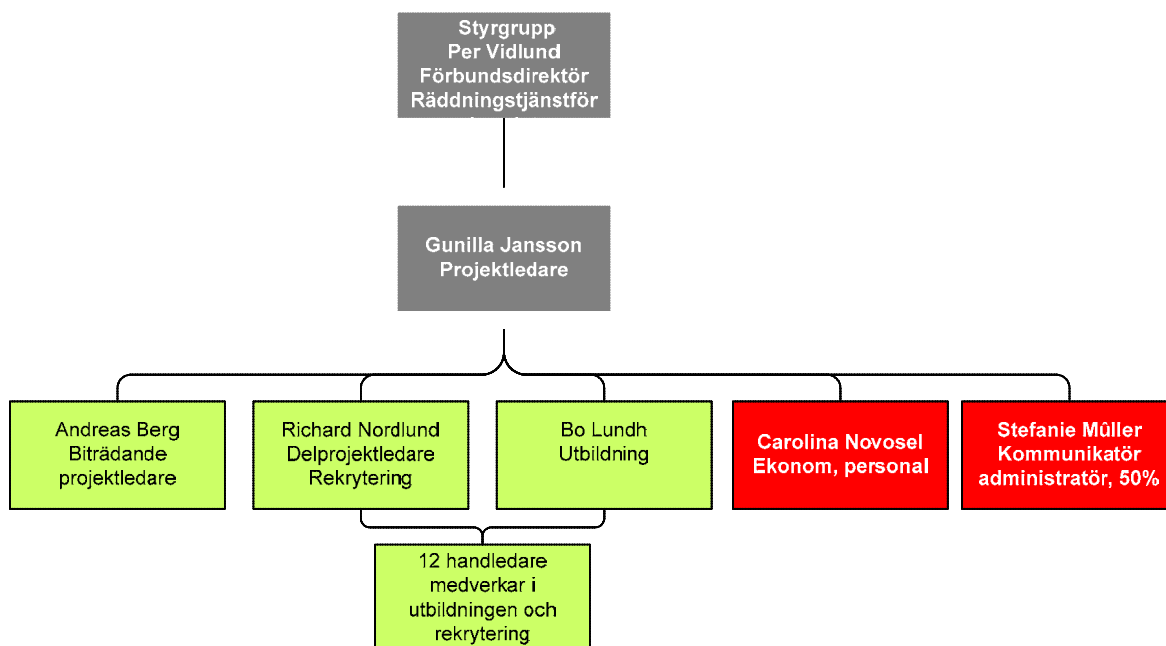

Bild 3 Ledningsorganisation R-Syd

Räddningstjänsten Syd leds av förbundsdirektionen som utgörs av förtroendevalda från medlemskommunerna. Förbundsdirektören är verkställande chef. Kärnverksamheten är organiserad i produktionsområden och operativ ledning. Därtill finns funktioner för verksamhetsstöd, verksamhetsutveckling m.m. Inom Räddningstjänst Syd finns 525 anställda. Kostnader enligt årsredovisning 2007 är cirka 259 miljoner kronor.

Projektets organisation

Projektets organisation framgår av nedanstående skiss.

Bild 4 Projektorganisation En integrerad räddningstjänst

Styrgruppen leds av förbundsdirektör Per Widlund. I styrgruppen finns företrädare för Malmö stad, arbetsförmedlingen, Högsolan i Malmö, MSB-myndigheten, Civildörsvarsföreningen, Islamic center samt Svenska ESF.

Gunilla Jansson leder projektgruppen som har möten en gång per månad. I gruppen ingår företrädare för Malmö stad, Pia Hellberg-Lannerheim, arbetsförmedlingen, Liselotte Olsson-Kulevska samt delprojektledarna, informatör och administratör. I en inre projektgrupp ingår delprojektledarna, informatör samt administratören från Räddningstjänsten Syd.

Bitr. projektledaren har möten med de 12 handledarna/mentorerna varje vecka. Dessa är: Kristoffer Myrnäs, Per Wahl, Bo Svanberg, James Svensson, Hans Brogren, Tony Ljungström, Kenneth Söderena, Knut Nilsson, Lars Svensson, Niclas Persson, Ola Olsson och Tommy Hansson.

En månadsavstämning görs med projektets ekonom/administratör och informatör. Projektledaren och rapporterar sedan vidare till styrgruppen. Ett nyhetsbrev tas fram en gång per månad till alla medarbetare inom Räddningstjänst Syd

Projektets uppdrag

En begränsad framkomlighet för Räddningstjänsten Syd innebär risker för befolkningen och räddningspersonalen. Riskerna innebär att brandmän och boende kan skadas av stenkastning och attacker och att bränder som inte släcks är allmänfarliga. Projektets uppgift är att medverka till att förändra denna situation så att Räddningstjänsten Syd även i fortsättningen kan ge en fullgod service och en trygg vardag för hela befolkningen inom hela verksamhetsområdet.

I Sverige är det ett relativt nytt fenomen jämfört med övriga Europa att räddningstjänsten hindras i uttryckningsarbete. Projektet har därför inspirerats av West Midlands Fire Services. Här har man motsvarande erfarenheter och har under lång tid arbetat för att öka kommunikationen och möta dessa förhållanden. En annan inspiratör är Södertäljepolisen som medverkat till att få in fler medarbetare inom polisorganisationen som har annan etnisk bakgrund än den nordiska. Utgångspunkten är att en mångkulturell organisation ökar förutsättningarna till att kommunicera med vårt mångkulturella samhälle.

Räddningstjänsten Syd har tidigare genomfört projekt som anknyter till föreliggande projekt. Dessa är "dagtidsstyrkan" som arbetar med information till allmänheten, "skolinformationsprojektet" som genomfördes efter en moskébrand i Malmö, "Brobygggarprojektet" där kommunikatörer är ute bland allmänheten.

Räddningstjänsten är i Sverige traditionellt bemannad med svenska män och det finns få med annan etnisk bakgrund än den nordiska och få kvinnor. Den reguljära rekryteringen har inte gett tillräckliga resultat med att öka antalet medarbetare med annan etisk bakgrund än nordisk och kvinnor som är brandmän. Räddningstjänsten Syd har tidigare genomfört lyckade rekryteringar och det finns idag sex kvinnliga brandmän. Projektets uppgift är att öka antalet utomnordiska brandmän såväl kvinnor som män. D.v.s. medarbetare med annan kulturell kompetens än den nordiska och med andra språkkunskaper.

Ytterst är projektets uppdrag att medverka till ökad framkomlighet i utsatta bostadsområden genom följande insatser:

- Ökad mångfald i bemanningen
- Ökad kommunikation med befolkningen inom utsatta bostadsområden

Insatserna ska leda till att Räddningstjänsten Syd även i fortsättningen kan ge en fullgod service och en trygg vardag för hela befolkningen inom hela verksamhetsområdet.

Bränder och anlagda bränder inom Herrgårdens bostadsområde

Räddningstjänsten Syd¹ (1) har biträtt utvärderingen med att ta fram kartor och statistik över bränder och anlagda bränder i Herrgårdens bostadsområde. Statistiken omfattar utvecklingen under 2007, 2008 samt de tio första månaderna under 2009. På motsvarande vis har vi fått och bearbetat statistikunderlag som enbart berör bränder i flerbostadshus. Utvärderingen har ställt samman statistikunderlaget till stapeldiagram.

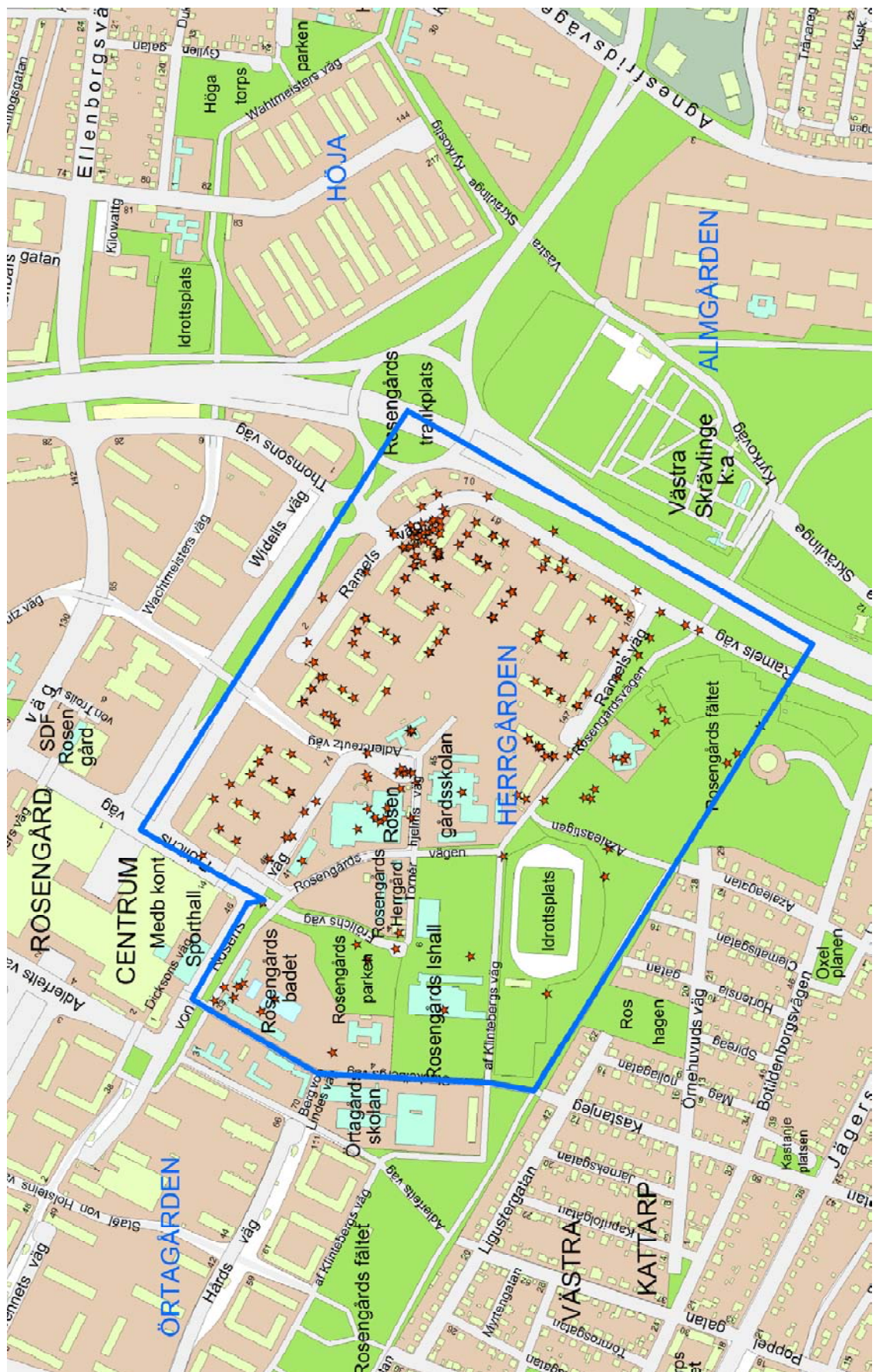
Kartbilden² (1) på följande sida är plottad så att varje brand är utmärkt. På grund av koordinatkonverteringar avviker vissa insatser några meter från rätt position

---

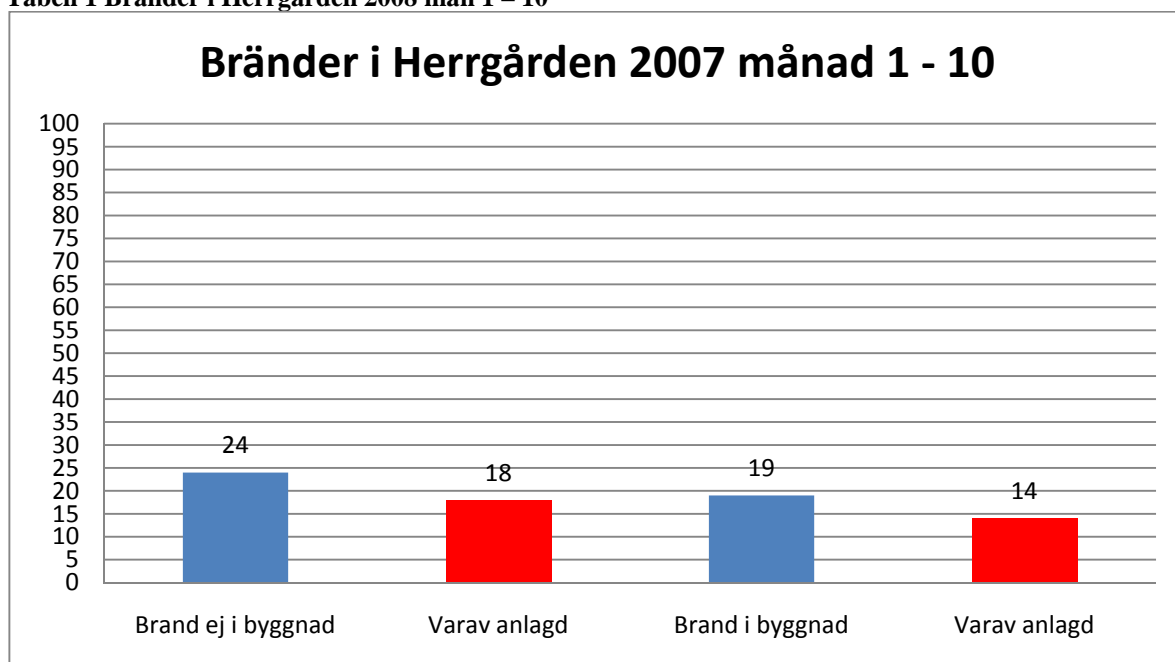
¹ Dadi Thorsteinsson, Räddningstjänsten Syd, 2009-12-03

² Dadi Thorsteinsson, Räddningstjänsten Syd, 2009-12-03

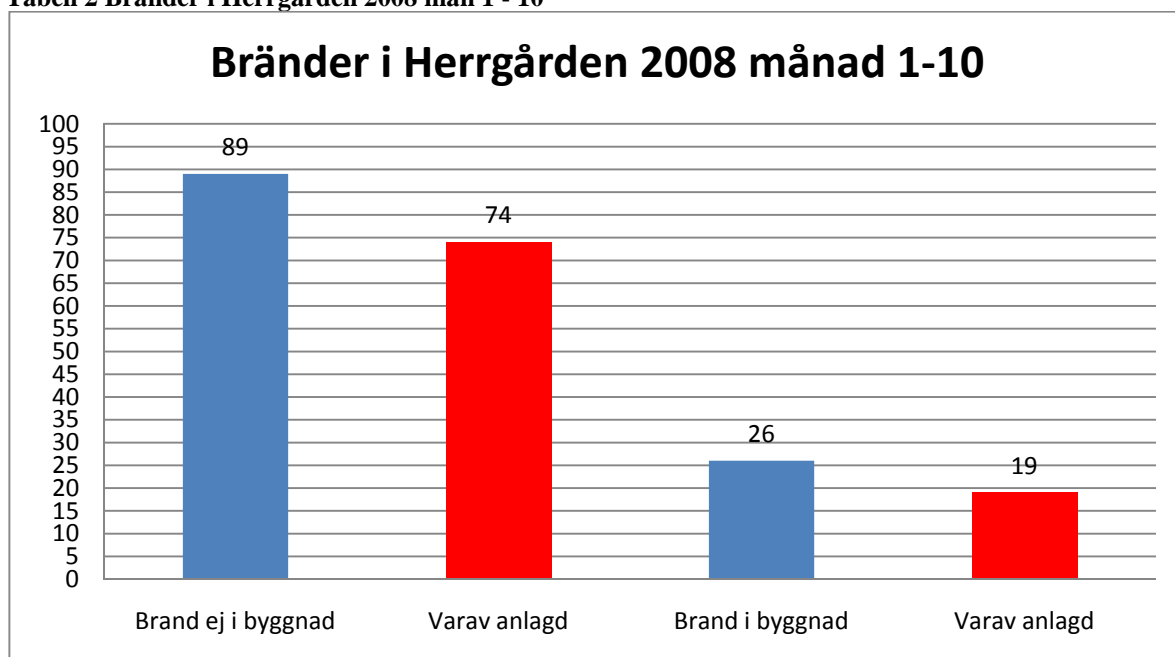
Bild 5 Bränder i Herrgården 2007-01-01 – 2009-10-31

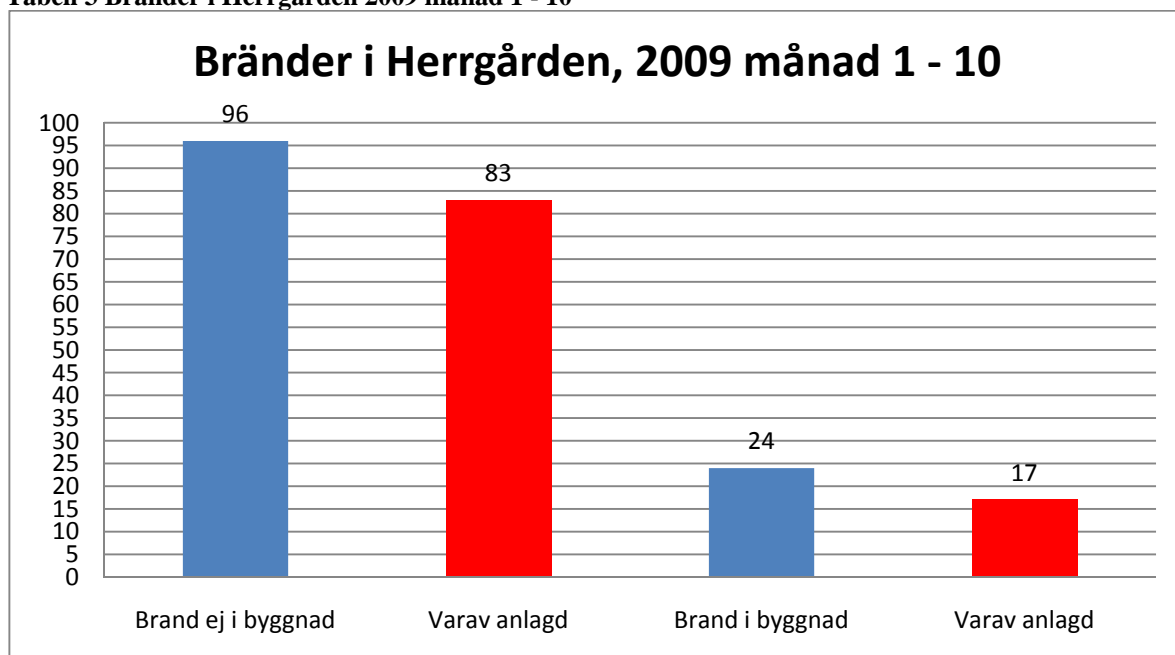
Tabell 1 Bränder i Herrgården 2008 mån 1 – 10

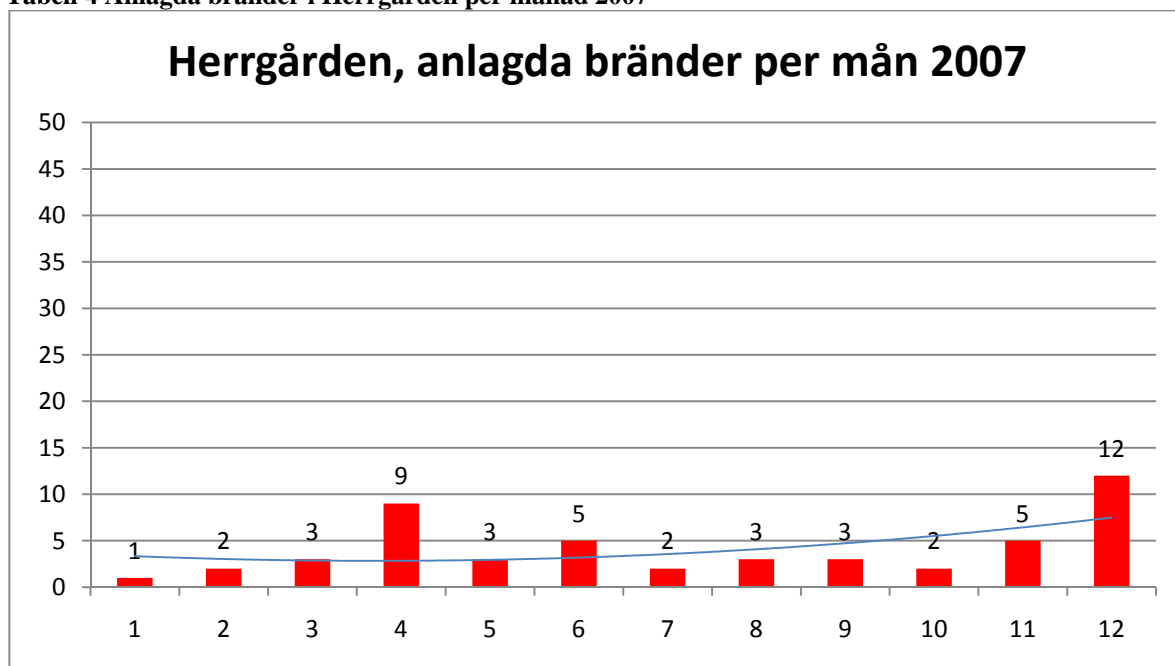
Tabell 2 Bränder i Herrgården 2008 mån 1 - 10

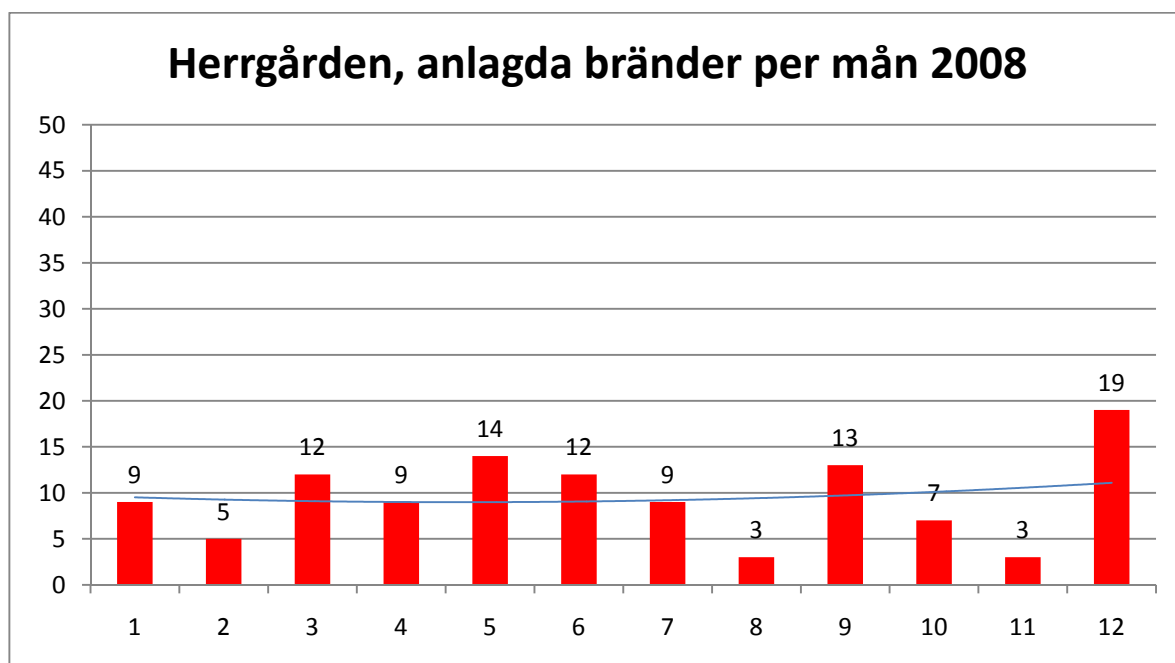
Tabell 3 Bränder i Herrgården 2009 månad 1 - 10

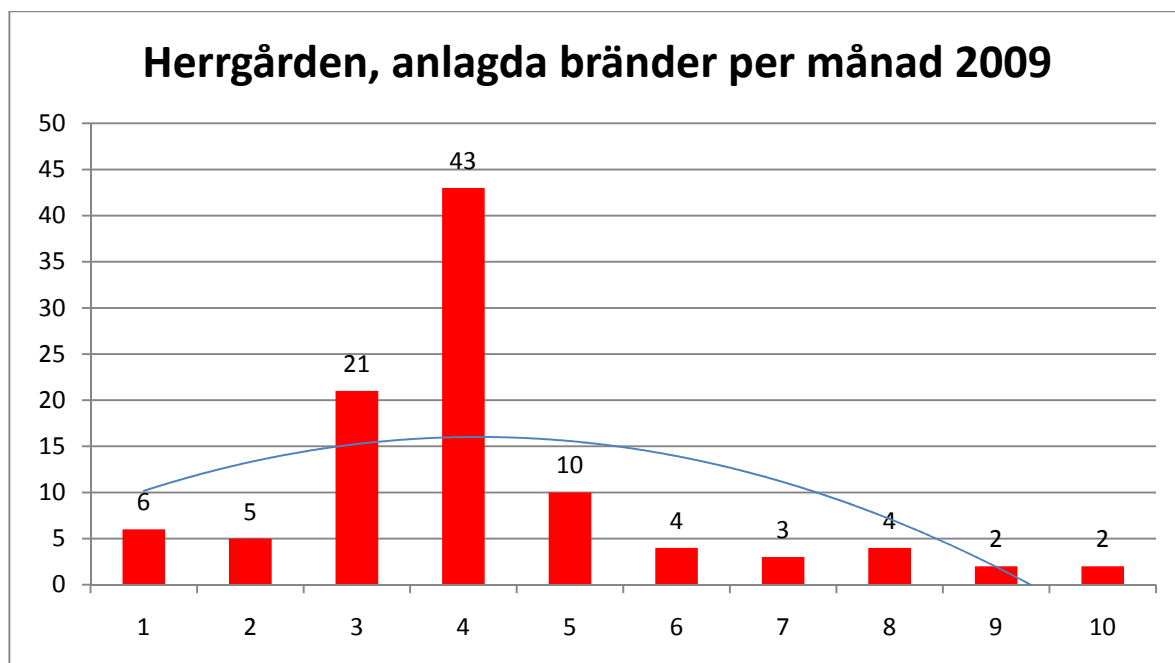
Tabell 4 Anlagda bränder i Herrgården per månad 2007

Tabell 5 Herrgården, anlagda bränder per mån 2008

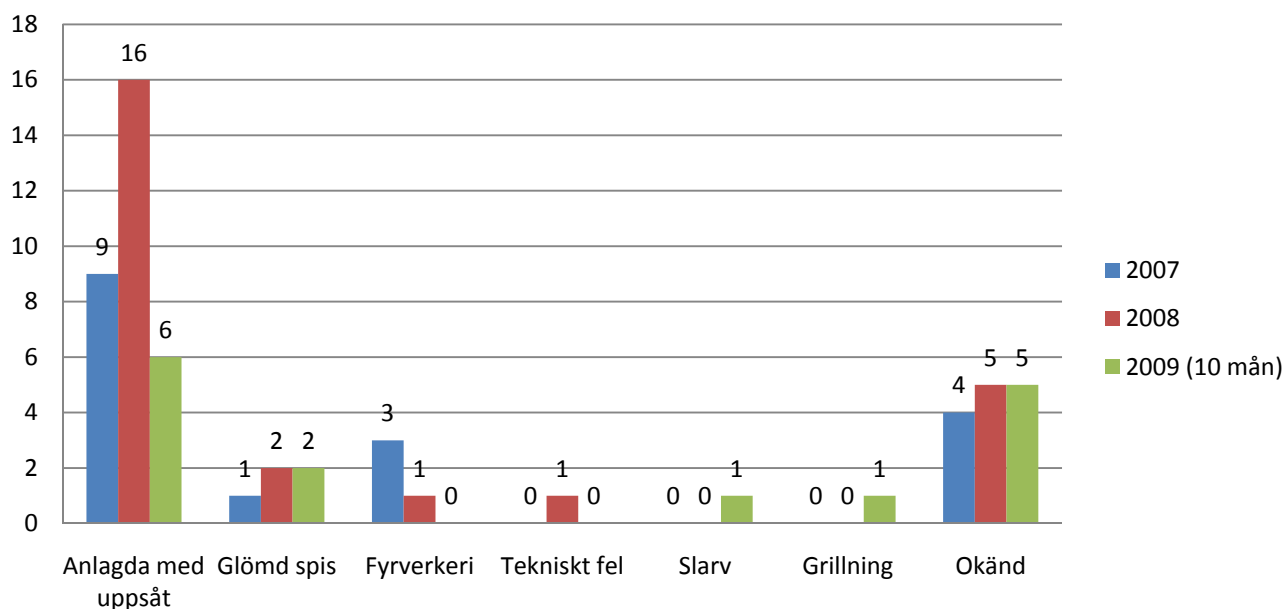
Tabell 6 Herrgården, anlagda bränder 2009 per mån (OBS 10 mån)

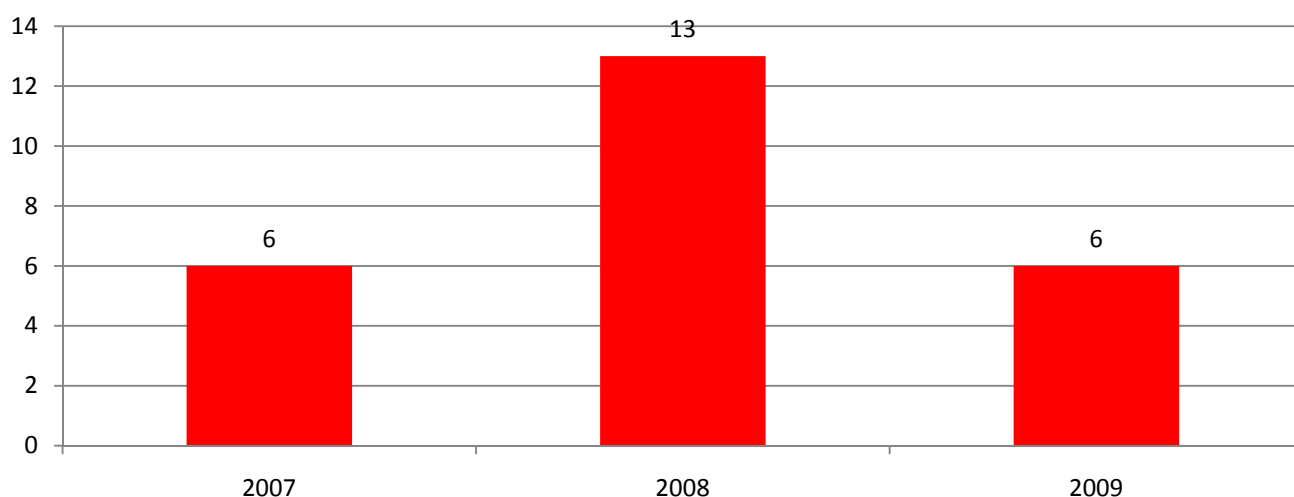
Tabell 7 Antal bränder i flerbostadshus i Herrgården

Antal bränder och brandorsaker i flerbostadshus i Herrgården 2007, 2008 och 2009 (10 månader)

Tabell 8 Anlagda bränder i flerbostadshus i Herrgården

Anlagda bränder med uppsåt i flerbostadshus i Herrgården 10 första månaderna 2007, 2008 och 2009

Sammanställning av statistik om bränder i Herrgården 2007 – 2009

Tabell 9 Jämförelser mellan 2007 - 2009

Herrgården	2007, 10 mån	2008, 10 mån	2009, 10 mån
Brand ej i byggnad	24	89	96
Varav anlagd	18	74	83
Brand i byggnad	19	26	24
Varav anlagd	14	13	17

Tabell 10 Ej anlagda bränder i Herrgården, 2007 - 2009

Ej anlagda bränder, Herrgården	2007, 10 mån	2008, 10 mån	2009, 10 mån
Brand ej i byggnad	6	15	13
Brand i byggnad	5	13	7

Tabell 11 Bränder och anlagda bränder i flerbostadshus i Herrgården, 2007 - 2009

Bränder i flerbostadshus i Herrgården	2007, 10 mån	2008, 10 mån	2009, 10 mån
Totalt antal bränder	17	25	15
Varav anlagda bränder	6	13	6

Bild 6 Deltagare intervjuas

Olika förklaringar till begränsad framkomlighet i Herrgården, Malmö

Det finns många olika och samverkande förklaringar till den begränsade framkomligheten som har yttrat sig i bl.a. stenkastning, anlagda bränder och falsklarm. I sammanhanget är det viktigt att se att det inte enbart handlar om räddningstjänsten utan också om andra myndigheter såsom polisen och samhällsfunktioner som att tåg och bussar utsatts för angrepp och skadegörelse.

Vi listar några förklaringar och samband:

- Brister i den svenska välfärden med att utveckla och möta det mångkulturella samhället
  - Brister i den svenska välfärden skapar olikheter i levnadsvillkoren. Därför är det också främst politiska lösningar, och dessa pågår som kan ändra förutsättningarna.
    - Hög arbetslöshet för nyanlända
    - Segregerade bostadsområden och skillnader i levnadsvillkor
    - Samhälls- och servicefunktioner som inte speglar och kan kommunicera med det mångkulturella samhället
    - Otillräcklig närvaro av olika samhällsfunktioner
    - Följdnkonsekvenser med kriminalitet och droger
- Samband i vissa länder mellan räddningstjänst – polis och militär
  - Tanken har framförts om att det i vissa av de nyanländas ursprungsländer är räddningstjänsten en del av den militära och polisiära organisationen. Detta gör att räddningstjänsten uppdrag i Sverige kan missuppfattas.
- Byggnadskonstruktion och släckningsarbete
  - Räddningstjänsten Syd har visat på att byggnader i Sverige och i många av de nyanländas ursprungsländer är konstruerade på olika vis. Därför går släckningsarbetet också till på olika vis. När en brand uppstår blir det därför svårt för åskådarna att förstå hur räddningsarbetet går till och insatsen kan rentav missuppfattas. Åskådarna kan få den felaktiga uppfattningen att räddningspersonalen fördröjer släckningsarbetet. Detta är naturligtvis mycket alvarligt och särskilt känsligt när det handlar om byggnader eller lokaler som används för nyanländas föreningar och religiösa sammankomster. Det saknas således ett tillräckligt förtroende i vissa grupper för hur räddningstjänsten utför sina uppdrag.
  - I flera länder som de nyanlända kommer ifrån är det nödvändigt att så många som möjligt hjälper till i släckningsarbetet. Individuella insatser är också viktiga vid olyckor i Sverige. Skillnaden är att det reguljära släckningsarbetet i Sverige uteslutande sköts av professionella brandmän. Detta väcker förvåning bland nyanlända som försöker hjälpa till.

- Graffitibränder

- De anlagda bränderna, falsklarmen och hindren för räddningstjänstens framkomlighet är av ”graffitikaraktär”. Det vill säga att det inte finns någon plan eller strategi som styr händelseutvecklingen. Bränderna är inte systematiska. Vi skulle kunna kalla det graffitibränder. Precis som den målade graffitin som upplevs som helt oförklarlig när den är sprayad på exempelvis daghem, skolor och lokala affärer. Den sprayas inte för att någon tycker särskilt illa om daghem, skolor eller småbutiker. Lika lite anläggs bränderna och hindras räddningsfordon att komma fram för att någon särskilt ogillar räddningstjänsten. Det handlar snarare om att få uppmärksamhet och visa att man finns till. Därför är det inte meningsfullt att ställa frågan om varför graffitin inte bara målas på fula saker eller sådant som ogillas. Lika lite kan frågan om graffitibränder besvaras på motsvarande vis.
- Anlagda bränder som leder till uttryckningar ger stor uppmärksamhet för dem som tänder eld på exempelvis bilar och containrar m.m. Ibland filmas händelserna och läggs ut på You Tube. Detta lockar andra som i sin tur också vill visa att de kan.
- Anlagda bränder har visat sig vara en metod för att komma åt polisen som ska skydda räddningstjänstens insatser. Polisen har också gjort ingripande vilket lett till att de gripnas vänner på detta vis vill få tillfälle till att ge igen.
- Graffitibränder innebär fara för personer och egendom. När dessa händelser uppstår är det inte säkert att de inblandade gör någon koppling till den fara som händelseutvecklingen bränderna kan få. Det finns vissa likheter med stenkastning emot tåg och bussar. Det ger snabb effekt och stor uppmärksamhet. Graffitibränder är förstås inget som den vuxna befolkningen håller på med och vår bedömning är också att det inte finns något befolkningsstöd för detta. Intrycket är mer att de vuxna står hjälplösa och inte förstår det som händer.
- Anlagda bränder är straffbara handlingar och en del av bränderna anläggs av personer som tidigare har begått olagliga handlingar. Detta är också ett sätt att visa makt i förhållande till andra kriminella.

- Oroligheter leder till mer oroligheter

- Anlagda bränder och provokationer är händelser som kan underblåsas av opinionsbildare som gör åtskillnad mellan människors lika värde. Tyvärr så drar oroligheter och konflikter också till sig människor från andra platser som själva är oroliga och konfliktbenägna. Detta försvårar kommunikationen då utomstående inte har något eget socialt liv eller intresse av lugn i området. Intressant är att ett lugnt bostadsområde på motsatt vis ger förutsättningar för trygghet och säkerhet.

Ökad mångfald

Syftet är att genom rekryteringen göra Räddningstjänsten Syd mer mångkulturellt. Organisationen skapar då förutsättningar att möta och kommunicera i mångkulturella bostadsområden. Självklart måste de som rekryteras också ha kompetens att kommunicera. Därmed ökar också möjligheten till framtida rekryteringar av personer som har en annan ursprungskultur. Syftet är således att genom projektet starta en positiv utveckling som efterhand förstärks och får hållbara effekter. Vid projekttidens slut ska andelen brandmän som har en annan etnisk bakgrund än den nordiska ha ökat med 5 %.

Benämningen på projektet ”En integrerad räddningstjänst” har kommit till genom att deltagare med annan etnisk bakgrund rekryteras till en brand- och säkerhetsvärdsutbildning med målet anställningsbara inom räddningstjänsten och andra myndigheter.

Projektet har rekryterat 24 deltagare, 18 – 35 år med utomnordisk bakgrund till en tio månaders internutbildning. Av dessa deltagare var ambitionen att 8 % ska vara kvinnor. Med gängse rekryteringsmetoder har detta tidigare inte varit möjligt.

Projektet har rekryterat deltagare genom sina partners arbetsförmedlingen, 10 deltagare och Malmö stad 10 deltagare. Räddningstjänsten Syd har svarat för rekrytering av fyra deltagare.

Detta gör att de tre organisationerna också finansierar rekryteringarna på olika vis; aktivitetsstöd, försörjningsstöd respektive lön. Efter projektiden får deltagarna möjlighet att söka anställning hos Räddningstjänsten Syd. Det finns också möjlighet att söka till andra räddningstjänster eller till brand- och säkerhetsarbete i företag med denna profil eller med dessa behov.

Benämning ”utomnordisk” hänger samman med ett traditionellt begrepp som används inom rekrytering. I praktiken handlar det om att rekrytera deltagare till projektet som matchar befolkningen i de mångkulturella bostadsområdena.

Rekryteringsprocessen

Totalt kom det in cirka 200 ansökningar avseende utbildningen till brand- och säkerhetsvärdar. Rekryteringen samordnades av en delprojektledare för hela rekryteringsarbetet. En första sortering gjordes av ansökningar om de överensstämde med projektets kravprofil. Exempelvis om de sökande var utomnordiska. D.v.s. om de sökande hade annan kulturell kompetens och språkkunskaper än nordiska. De sökande erbjöds att själva få välja om de först ville intervjuas eller börja med prova på dagen. Prova på dagen innehöll bl.a. test med att klara av hög höjd och att vistas i ett litet tillstängt utrymme. I prova på dagen ingick även test av kondition och styrka.

Intervjuerna utfördes av de blivande handledarna/mentorerna till deltagarna. Handledarna utbildades först i intervjumetodik. Alla sökande som var behöriga intervjuades. Detta gjordes för att se om ansökningarna överensstämde med hur de sökande presterade under intervjuer och prova på dagen.

Under rekryteringsprocessen sorterades sökandes handlingar i tre färger: ”grön – gul och röd”. En sökande som börjat som ”grön” kunde under processen övergå till ”gul” och

tvärtom beroende på resultat från de sökandes prova på dag och intervjuerna. Tillsammans med de tre färgerna bedömdes de sökandes på en femgradig skala.

Sökande som antagits och saknat vissa teoretiska behörighetskrav har fått möjligheten att inom den kommunala vuxenutbildningen komplettera sina betyg. Åtta av de sökande som rekryterades har börjat med ämnesstudier. Vuxenutbildningen har utsett en handledare till varje deltagare och en studieplan har tagits fram för var och en av deltagarna.

Resultat med rekrytering till utbildning för brand- och säkerhetsvårdar

Rekryteringen har avslutat enligt tidsplanen 2008-12-12 och samtliga sökande har fått personligt besked om antagningsresultatet. Resultatet är att 12 deltagare har rekryterats till utbildningen med inriktning som brandman. Nio deltagare har inriktningen brand- och säkerhetsvård och två deltagare har rekryterats med inriktning till instruktör.

De rekryterade deltagarna är mellan 20 och 37 år. Fem är kvinnor och 19 är män. Av de fem kvinnorna har fyra inriktningen brand- och säkerhetsvård och en har inriktningen instruktör. Detta gör att projektet har lyckats med att rekrytera 20 % kvinnor till projektets 24 deltagarplatser.

Deltagarna representerar 11 språkgrupper. Deltagarna har sina ursprung i Albanien, Argentina, Chile, Irak, Iran, Montenegro, Kosovo, Libanon, Pakistan, Polen, Ryssland, Ukraina samt Uruguay.

Deltagarna har rekryterats ur en grupp av 186 sökande. Av dessa har 100 inbjudits till intervju och prova på dag med fysiska aktiviteter. Genom intervjuer, bedömning av meriter från utbildning och yrkesliv, fysiska aktiviteter och bedömning av kondition har en helhetsbild skapats av de sökandes lämplighet.

Viktigt har varit de sökandes motivation, förväntningar på utbildningstiden, vilja, handlingskraft samt social förmåga. De sökande har fått resonera om hur man löser olika situationer som kan uppstå i räddningstjänst och på så vis har projektet fått en vidare bild av sökandes lämplighet.

Intervjuerna har gjorts av handledarna som arbetat i ett handledarpar med varje sökanden. Tanken med detta var att stärka banden mellan sökanden och deras blivande handledare. Samtliga sökande som blivit intervjuade har blivit uppringda och fått besked. Samtliga har också erbjudits återföring om sina resultat vid uttagningen.

Urvalet har utgått från kriterierna mångkulturell kompetens, personlig lämplighet, högskolebehörighet, fysiska förutsättningar samt ålder. Meriterande är simkunnighet och B-körkort. För inriktningen brandman har fysiska förutsättningar prioriterats framför högskolebehörighet. I bedömningar har också vägts in om det finns krav som de sökande kan hämta in under utbildningstiden eller komplettera senare.

Internutbildning till brand- och säkerhetsvärdar och brandmän

I projektets utbildning till brand- och säkerhetsvärdar har mentorer/handledare en bärande roll. Tolv brandmän har internrekryterats för att arbeta 20 % av sina tjänster som handledare/mentorer.

Deltagarna är indelade i mindre grupper. Handläggarna har fått utbildning i mångfald och mentorskap. Handledarna arbetar i sex team. Handledare och deltagare har fått utbildning i teamarbete.

Utbildningen är tio månader och omfattar bl.a. teoretisk och praktisk utbildning i räddningsarbete, brandteori och sjukvård. Utbildningen utgår från station Rosengård. Under slutet av utbildningstiden ska deltagarna och handledarna vara ute i bostadsområden för att arbeta förebyggande.

Utbildningens innehåll:

- Brandteori, sjukvård
- Systematiskt säkerhetsarbete
- Praktik
- Fördjupning
- Examen
- Fysisk träning tre dagar i veckan (mål enligt Räddningstjänsten Syds fysiska anställningskrav)

Bild 7 Projektets deltagare informerar på Rosengårdsskolan

Projektets idé med att brandmän är handledare får också den effekten att en attitydutveckling inleds i hela verksamheten. Rekryteringen av de 24 deltagarna ska vidare underlätta mångkulturell rekrytering i framtiden.

Deltagarna har rekryterats utifrån tre olika intresseinriktningar. Dessa intresseinriktningar är operativ brandman, brand- och säkerhetsvärd samt instruktör/utbildare.

Under september och oktober 2009 har utbildningen bedrivits i två specialinriktningar; en för operativ brandman och en för brand och säkerhetsvärdar som ytterligare förstärker kompetensen som instruktör/utbildare.

Efter avslutad utbildning skall deltagarna ha kompetens för att anställas som operativ brandman eller som brand och säkerhetsvärd (instruktör, utbildare).

Sedan maj månad 2009 har utbildningen marknadsfört hos andra räddningstjänster, MSB och bostadsföretag som en möjlighet att rekrytera personal för bostadssäkerhet eller inom kommunal räddningstjänst.

Handledarna har en grundplacering inom något av dessa områden för att matcha deltagarnas inriktning. Handledarna arbetar således i team om två handledare och varje handledare är mentor för två deltagare.

Resultat av utbildningen och antal deltagare som fått anställning

Bild 8 Deltagarna får sina diplom

Samtliga 24 deltagare har fullföljt utbildningen. Av dessa har 14 utbildats som operativa brandmän och tio till brand- och säkerhetsvärdar. Alla deltagare har fått kursintyg och personliga omdömen. Utbildningsmoment har också blivit validerade av MSB.

Räddningstjänsten Syd har anställt två av deltagarna som tillsvidareanställda brandmän och en till en visstidsanställning som brandman. Tre av deltagarna har anställts på viss tid som brand- och säkerhetsvärdar. Nio av deltagarna har erbjudits praktikplats. Därutöver har två deltagare anställts av Stor-Stockholms brandförsvär. Där finns andra myndigheter som visat intresse för rekryteringar³ (2).

De anställningar som gjordes av Räddningstjänsten Syd har skett i öppen konkurrens med andra sökande till tillsvidare- och visstidsanställning som brandman. Totalt var det 153 sökande till tjänsterna som brandmän. Av dessa hade 120 behörighet och 64 intervjuades. Totalt gjordes nio tillsvidareanställningar som brandmän och sex visstidsanställningar. Av de anställda brandmännen var sex kvinnor.

---

³ Räddningstjänsten Syd, Gunilla Jansson, 2009-10-26

Bild 9 Shatila Salamin gratuleras av sin familj

Kommunikation med allmänheten

Projektet ska medverka till att kommunikationen förbättras i områden där Räddningstjänsten Syds framkomlighet varit begränsad. Detta ska leda till en bättre service och en tryggare vardag i områdena. Den funktion inom Räddningstjänsten Syd som verkar som brand- och säkerhetsvård finns närmast allmänheten och arbetar förebyggande. Brand- och säkerhetsvård är också en av de intresseinriktningarna för deltagarna när de rekryteras.

Det tidigare närbrandmansprojektet informerade på exempelvis skolor, köpcentra, invandrarföreningar och då särskilt i utsatta bostadsområden där boende upplever utanförskap.

Minst ett 50- tal utbildnings/informationstillfällen har genomförts av projektet om räddningstjänstens arbete. Syftet är att boende ska få en bredare synsätt och kännedom om räddningstjänstens arbete.

Med anledning av boendeundersökningen som presenteras längre fram har Räddningstjänsten Syd beslutat att under varje torsdag sommaren 2009 finnas på plats i Herrgården och Rosengård för att informera om brandsäkerhet (projekt HERO). Under våren 2009 har polisen också ökat sin närvaro och finns på plats dagligen i området. Även andra samhällsorganisationer och föreningar har ökat sitt engagemang i Herrgården och Rosengård.

I detta projekt kommer tyngdpunkten under hösten 2009 för handledare och deltagare finnas på att i utsatta bostadsområden praktiskt informera om förebyggande arbete, vad man bör göra när en brand uppstår och om hur räddningstjänsten arbetar vid brandolyckor. Denna idé har projektet tagit till sig med intryck från liknande insatser vid West Midland. Informatören tar fram särskilt informationsmaterial. Handledare och deltagare visar och

berättar hur räddningsinsatser går till och hur risker kan förebyggas. En speciell informationsbil finns till förfogande. I samband med informationen svarar handledare och deltagare på allmänhetens frågor.

Rekryteringar av brandmän med annan kultur- och språkkompetens än den nordiska förväntas vidga allmänhetens uppfattning och syn på räddningstjänstens arbete.

Bild 10 Projektets resa till London

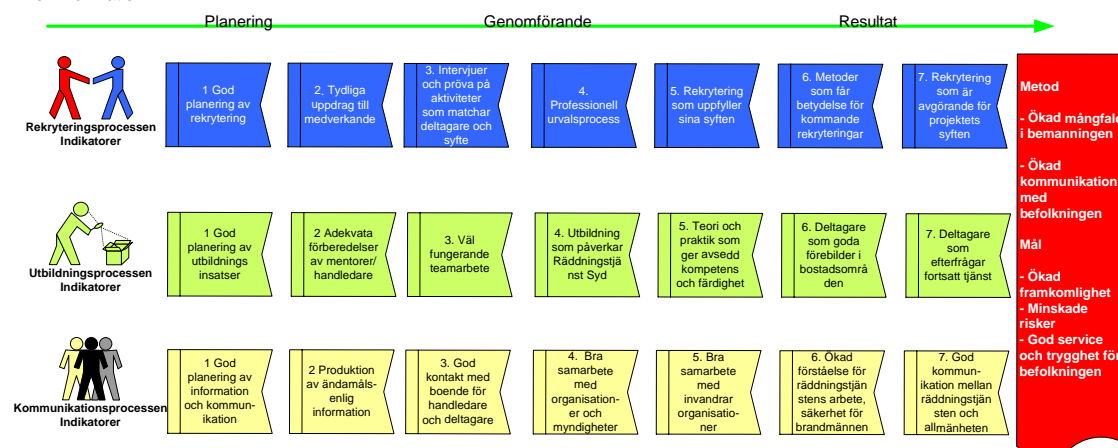

Konsultstöd och metoder

Processteori

Formel 1 Utvärderingens teori

Utvärderingens teori, indikatorer och perspektiv
Insatser för ökad mångfald och kommunikation.

Processteorin för utvärdering utgår från projektets tre huvudprocesser. Dessa är rekryteringsprocessen, utbildningsprocessen och kommunikationsprocessen. De tre processerna är indelade i tre tidsperioder som är före, under och efter. "Före" avser förberedelser och start av aktiviteter. "Under" avser projektets genomförande av rekrytering, utbildning och kommunikation. "Efter" avser resultat i jämförelse med projektets mål och syften. För varje process och tidsperiod har angetts indikatorer på hur väl projektet lyckas. Projektiden är kort i förhållande till mål och syften och det handlar därför om att inleda en utveckling i denna inriktning. Projektets resultat och erfarenheter ska sedan implementeras i reguljär verksamhet som svarar för genomförande fullt ut enligt mål och syften.

Resultaten från utvärderingens undersökningar värderas kvalitativt och kvantitativt. Kvalitativt utvärderas överensstämmelsen mellan målen och syftet med projektet och dess verksamhet. Kvalitativt underlag är också de synpunkter och reflektioner som intervjupersonerna tillför.

Betydelsen i den kvantitativa värderingen ligger i att ge en bild av hur långt utvecklingsarbetet och arbetet har kommit i de tre processerna. Den kvantitativa värderingen görs enligt fyra "boxar" i nedanstående tabell. Till grund för detta ligger skalfrågor till intervjupersonerna.

Den kvalitativa och den kvantitativa informationen i värderingen kompletterar varandra. Betydelsen av att även använda en kvantitativ modell finns i att öka tydligheten iför utvärderingens resultat. Det är exempelvis en stor skillnad mellan intervjupersonernas beskrivningar i ord om hur något har fungerat till att sätta poäng på samma sak enligt ett förutbestämt system. Ett poängsystem gör att intervjupersonerna måste ge "skarpa svar".

Motivet för att använda en kvalitativ och kvantitativ modell i kombination finns också i att utvärderingens uppdragsgivare och intressenter får en tydligare bild av hur ändamålsenligt projektet har bedrivits i förhållande till sitt syfte.

Pacta Guideline har erfarenhet från ett stort antal utvärderingar av skilda verksamheter och erfarenheter av svenska kvalitetssystem vilket tillsammans ger kunskaper om best praxis. Det är mycket svårt för en nystartad organisation eller ett projekt att nå ett förstklassigt resultat. Detta beror i hög grad på att först ska projektet implementeras och göra sina erfarenheter. Därefter måste utrymme finnas för att följa upp, värdera erfarenheter och resultat och återföra dessa erfarenheter till projektet/organisationen. Dessa möjligheter är således betydligt större i en organisation som bedriver sin verksamhet fortlöpande. Projektet har valt en modell med konsultstöd som fortlöpande återför erfarenheter och reflektion vilket ökar projektets förutsättningar att lyckas.

Formel 2 Värderingssystem

Värderingsmodell	0-2 poäng	3-5 poäng	6-8 poäng	9-10 poäng
Resultaten betydelse	Startresultat	Positiva resultat under uppbyggnad	Hållbara och varaktiga resultat	Förstklassigt - best praxis resultat
Prioritet	Högsta prioritet på utveckling	Förbättra för att nå hållbara och varaktiga resultat	Bibehåll och utveckla om möjligt för att nå best praxis	Resultaten kan inte förbättras utan bör bevaras och underhållas
Effekt	Störst effekt på satsningar i det röda området	Näst största effekt på satsningar i det gula området	Liten effekt	Ingen effekt

Projekt- och processkonsult

Konsulten medverkar till att processen förs framåt så att de olika aktiviteterna och tidsutrymmet disponeras väl och att inget projektområde kommer igång för sent.

Projektet är en organisation med ett tidsbegränsat uppdrag inom Räddningstjänst Syd. Det är därför viktigt att ansvarsfördelning och kommunikation fungerar mellan projektet och Räddningstjänsten Syd. Den tydliga ansvarsfördelning som finns mellan projektet, Räddningstjänst Syd, och partners är en framgångsfaktor. Inom projektet finns motsvarande tydlighet om uppgifter och uppdrag mellan styrgrupp, projektledare, projektmedarbetare.

Projektets uppdrag innebär bl.a. att utveckla Räddningstjänst Syd på ett sådant vis att räddningstjänstens möte med allmänheten underlättas. Det handlar både om att göra räddningstjänsten mångkulturellare och att öka allmänhetens förståelse för räddningstjänstens uppdrag. Projektets erfarenheter där det visar sig lämpligt kommer att implementeras fortlöpande. Samtidigt lyfter utvärderingens analys fram förslag till hur Räddningstjänst Syd kan fortsätta arbetet med att förstärka projektets goda erfarenheter i praktisk verksamhet. Projektet måste således kommunicera med alla chefer och medarbetare för att lyckas.

Konsulten har deltagit i de styrgrupps- och projektledningsmöten där det bedömts som ändamålsenligt. På det viset har det funnits en fortgående kommunikation mellan projekt och konsult. Fortlöpande kontakt fanns också med projektledaren genom besök och

telefonavstämningar. Inriktningen har varit att minst en dag på plats avsätts gemensamt av projektet och konsulten per månad. Därtill behövs tid för genomförande av intervjuer och andra aktiviteter som gemensamt överenskoms. Vid de månatliga uppföljningsmötena med projektledningen samlas informationen in om projektets läge och utveckling.

Processutvärdering

Processutvärderingen har följt projektet från start till avslut. Utvärderingen har tagit del av dokumentation och deltagit i möten för att samla information.

Under våren och hösten 2009 genomfördes två undersökningar med deltagarna och handläggarna om utbildningen respektive om kommunikation med befolkningen. Utbildningsfrågorna under våren fokuserad på utbildningens innehåll medan höstens undersökning uppmärksammade utbildningens resultat. Kommunikationsfrågorna inriktades på befolkningens kännedom om förebyggande arbete och hur man gör i skarpt läge vid en brand m.m. samt om kommunikation med befolkningen.

Boendeundersökningar genomfördes i Herrgården i Malmö. Dessa undersökningar gjordes också under våren och hösten 2009. Undersökningar hade två syften. Dels att ta reda på vilka kunskaper de boende har om att förebygga bränder och om hur man uppträder i skarpt läge m.m. dels om kommunikationen med räddningstjänsten. Mellan våren och hösten har deltagarna i utbildningen genomfört ett femtiotal informationstillfällen i Herrgårdens bostadsområde.

Etiska riktlinjer

För intervjuer och personuppgifter har Pacta Guideline antagit Vetenskapsrådets riktlinjer för samhällsvetenskaplig forskning. Detta innebär i korthet att intervjupersonen får information om undersökningens syfte, att den enskilde själv bestämmer om att medverka, att uppgifterna om intervjupersonen skyddas från obehörig åtkomst samt principen om att uppgifterna inte får utnyttjas i något annat sammanhang. Uppgifter på individnivå redovisas enbart som sammanställda data. Uppgifter på individnivå är sekretessbelagda och hanteras enbart av Pacta Guideline.

Alla enskilda som ingår och alla uppgifter som hanteras i uppdraget där det ingår uppgifter om enskilda omfattas av sekretess. När uppdraget avslutas gallras/förstörs alla individuppgifter. Vi tillämpar dessa riktlinjer strikt vilket är en förtroendefråga för oss i förhållande till uppdragsgivaren och intervjupersonerna.

I redovisning av intervjusvar tas eventuella namnuppgifter bort i uttalande som görs. Själva uttalandet förändras inte utan det är bara namnuppgifter som gallras. Uppgifter i intervjuer som kan härledas till en viss intervjuperson gallras. Det kan handla om ett speciellt sätt att uttrycka sig eller en synpunkt som direkt kan förknippas med en enskild intervjuperson. Uttalandet ersätts då av en text som gör att intervjupersonen skyddas och budskapet kvarstår.

Boendeundersökningarna

Val av bostadsområde

Boendeundersökningarna har genomförts i Herrgården som är ett bostadsområde inom stadsdelen Rosengård i Malmö.

Herrgården har valts ut för boendeundersökningarna då området stått i centrum för uppmärksamheten kring att räddningstjänsten ibland hindrats i framkomligheten vid uttryckningar. Herrgården har därför blivit ett ”pilotområde” för att ta reda på hur befolkningen själv ser på utvecklingen. Projektets syfte har varit att utforma och genomföra insatser i syfte att bl.a. öka tryggheten och säkerheten för befolkningen och räddningstjänstens medarbetare. Erfarenheter från Herrgården är viktiga för att också kunna förebygga och möta risker i andra bostadsområden.

Först presenteras en översikt om ett mångkulturellt Skåne och Malmö och därefter en översikt om Rosengård och Herrgården.

Skåningar och Malmöbor

I Skåne finns år 2009 cirka 1,2 miljoner invånare. Cirka 16 % eller nästan 1/5 av skåningarna är födda i utlandet. I Skåne pratas cirka 170 språk⁴ (3).

I Malmö bor 286 535 personer den 1 januari 2009 och av dessa är 83 000 personer eller 29 %⁵ (4) födda i andra länder. Totalt kommer malmöborna från 174 olika länder⁶ (5). Danmark är det största ursprungslandet och danska är det näst största språket efter svenska. Från Danmark har 9 042 personer flyttat till Malmö. Därefter kommer malmöborna enligt Malmö stads statistik⁷ (6) från Irak (8 699) forna Jugoslavien (8 582), Polen (6 583), Bosnien och Hercegovina (5 824), Libanon (3 520), Iran (3 114).

Skåne och Malmö har med andra ord en mångkulturell befolkning. Ett problem är att många samhällsorgan där ibland Räddningstjänsten Syd inte speglar detta förhållande utan bemannas i hög grad av svenskar som är födda i Sverige av svenska föräldrar.

Befolkningssiffror

I Rosengård bor drygt 22 262 malmöbor och 35 % är yngre än 20 år⁸ (7). Delområden i Rosengård är Apelgården, Herrgården, Kryddgården, Törnrosen, Örtagården, Persborg samt Västra Kattarp.

Totalt bor 13 106 Malmöbor i Rosengård som är födda i andra 123 andra länder⁹ (5) eller cirka 58 % av hela befolkningen. De största ursprungsländerna varifrån mer än 1 000 personer vardera bosatt sig i Rosengård är enligt Malmö stads statistik Irak, forna Jugoslavien, Bosnien och Hercegovina, Libanon¹⁰.

---

⁴ Länsstyrelsen Skåne, ”En del av din vardag” sidan 4.

⁵ <http://www.malmo.se/kommunfaktapolitik/statistik.4.33aee30d103b8f15916800028279.html>

⁶ SCB, Malmö stadskontor, strategisk utveckling, 2008-01-01, Elisabeth Pålsson

⁷ Malmöbor födda i utlandet, Malmö stadskontor, Strategisk utveckling, Elisabeth Pålsson, 2008-01-01

⁸ www.malmo.se

⁹ SCB, Malmö stadskontor, Strategisk utveckling, 2008-01-01, Elisabeth Pålsson

¹⁰ Rosengårdsbor födda i utlandet, Malmö stadskontor, Strategisk utveckling, Elisabeth Pålsson, 2008-01-01

Herrgården

I Herrgården bor det 4 930¹¹ personer. Av befolkningen är 67 % födda i utlandet. Det är 16 % som har ett förvärvsarbete¹². Av befolkningen har 42 % förgymnasial utbildning. I 22 % av lägenheterna bor det mer än fyra personer. I området finns inga småhus. Samtliga lägenheter är hyresrätter. Av hyresrätterna ägs 88 % av privata bostadsföretag och 22 % av Malmö kommunala Bostadsbolag (MKB). Samtliga bostäder är byggda mellan 1961 – 1980. Befolkningen omsätts var femte år. D.v.s. så flyttar 20 % av malmöborna i Herrgården från och till området.

Bild 11 Demonstration i Rosengård

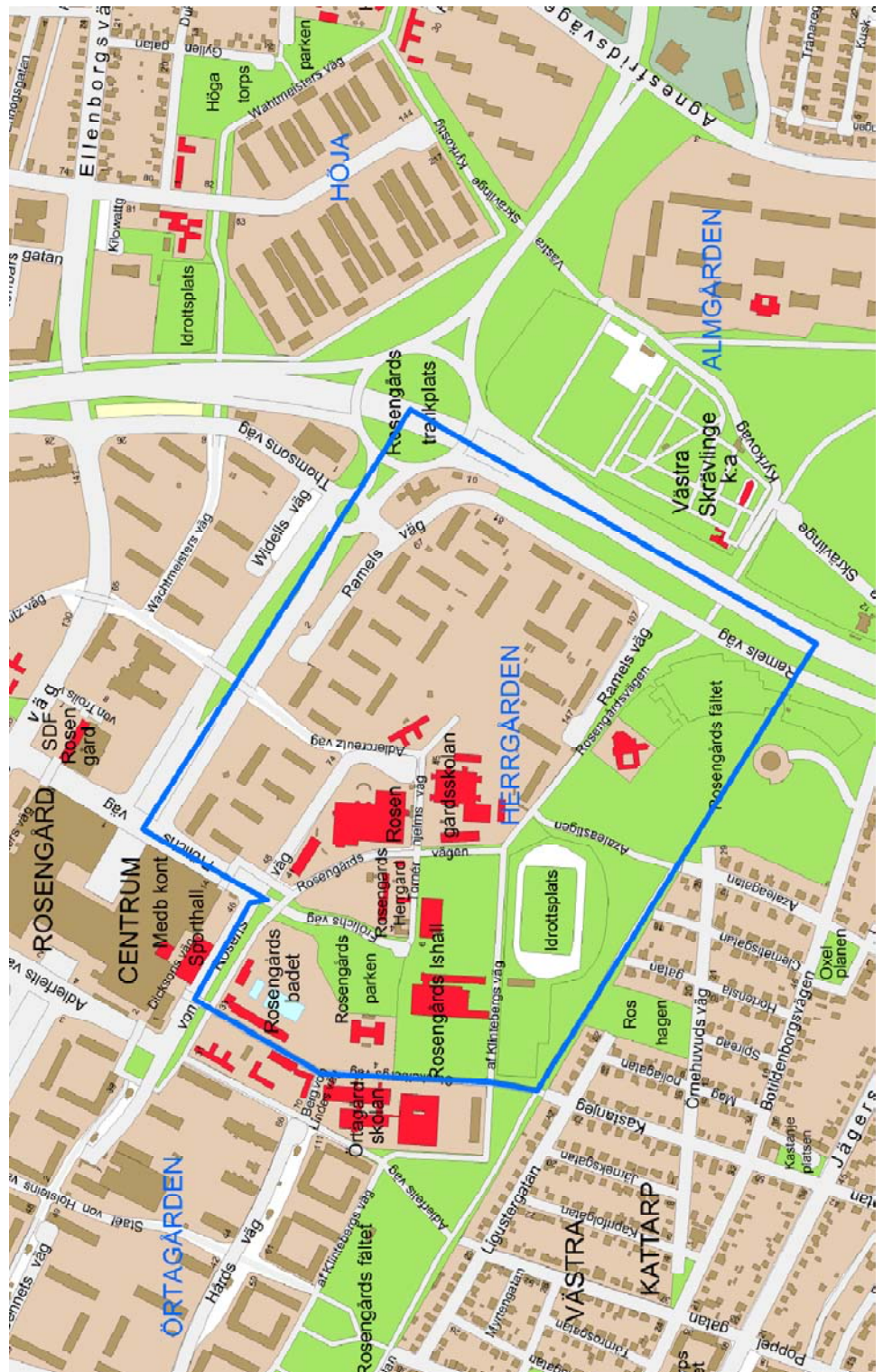

¹¹ Malmö stadskontor, Strategisk utveckling, 2009

¹² Områdesfakta för Herrgården, blad 190, 2008-01-01 www.malmo.se

---

Pacta Guideline, konsultbolaget för Sveriges kommuner, landsting och staten 31 (102)

Miljonprogrammet

Rosengård var en del av det så kallade miljonprogrammet¹³ (7). Under 60 och 70 talet genomfördes ett bostadsbyggnadsprogram med målet att bygga en miljon nya bostäder då det fanns en mycket stor bostadsbrist och många bostäder var mindre ändamålsenliga.

Efterfrågan på nya moderna bostäder var stor och konjunkturen var stark. Först befolkades Rosengård av familjer med svensk bakgrund. Genom stor befolkningsomflyttning har Rosengård under 40 års tid blivit ett utsatt område. På en fyra års period har halva befolkningen omsatts¹⁴ (7). I Rosengård är förvärvsfrekvensen 37 % jämfört med 63 % för hela Malmö. Medelinkomsten i Rosengård är cirka 71 000 kr jämfört med 118 000 för hela Malmö.

Enligt svensk standard är invånarna i Rosengård trångbodda och 65 % bor i hyresrätter. Trångboddheten är en följdkonsekvens av flyktingpolitiken. Enligt denna har flyktingar rätt att bosätta sig var de vill i Sverige. Tidigare togs nyanlända emot vid särskilda flyktingförläggningar och dessa var utplacerade över hela landet för att ge en spridningseffekt. Nu bosätter sig flyktingar gärna hos släkt och vänner som kommit hit tidigare i väntan på att få en egen lägenhet. Det är tryggt att komma till släktingar som kan visa och förklara hur allting fungerar. Detta gör att till redan invandrartäta områden kommer fler nyanlända. Det hävdas ibland att det även bor ”papperslösa” flyktingar i området vilket gör trångboddheten större. Detta finns det av förklarliga skäl inga källuppgifter om.

---

¹³ www.malmo.se

¹⁴ www.malmo.se

Vårens och höstens förhållanden 2009, Herrgården

Bild 13 Demonstration i Rosengård

Vårens förhållanden 2009 i Herrgården har bl.a. rapporterats av amerikansk och arabisk talande nyhetsprogram¹⁵. Dessa beskrivningar och rapporter om Herrgården ger naturligtvis ingen rättvis bild. Självklart finns det styrkor att bygga vidare på. Sannolikt vill de allra flesta boende som i alla andra bostadsområden ha lugn och ro samt tillgång till samma samhällsservice som alla andra. Positiva exempel finns från offentliga organisationer, företag, invandrarföreningar och enskilda personer som tar initiativ till förändring. Framgångsrika lösningar är sannolikt beroende av ett gott samarbete och att alla tar initiativ till förändring. Det är m.a.o. viktigt att konstatera att de förhållanden som här har beskrivits inte är bestående utan kan förändras.

I jämförelse med våren har antalet anlagda bränder minskat i Herrgården. Görs jämförelsen för de tio första månaderna 2008 med de tio första månaderna 2009 har antalet anlagda bränder ökat. Detta beror på att "peaken" i bränderna låg under april 2009. Från maj månad till och med oktober månad 2009 är siffrorna jämförbara med 2007 års nivå som var lägre än 2008 års siffror. En väsentlig förändring är också att de kravallliknande händelserna som beskrevs av media under våren 2008 därefter har blivit färre.

Utformning av frågeställningar

Boendeundersökningarna förbereddes under tre månader. I förberedelserna ingick utformning och testning av frågeställningar och prov av språkförståelsen.

Flera medarbetare inom Räddningstjänsten Syd har medverkat med synpunkter på utformningen. Även medlemmar i styrgruppen har medverkat med synpunkter på frågornas utformning. Vi har i praktiken skrivit om justerat frågeställningar tills vi inte fått flera synpunkter och vi själva varit nöjda.

Intervjuundersökningarna innehåller 11 frågeställningar. Det är inte möjligt att ställa fler frågor då detta gör att intervjupersonernas intresse minskar och bortfallet blir högre. Intervjupersonerna har värderat sina svar genom att ge poäng från noll till tio på varje fråga. Det har också varit möjligt att svara ”vet inte”.

Inför höstens boendeundersökning har vi åter gått igenom frågeställningarna och fått synpunkter på utformningen. Efter prövning tillsammans med företrädare för projektet bestämde vi oss för att använda samma frågeställningar för att säkerställa jämförbarheten.

I de båda intervjuundersökningarna har de boende fått möjlighet att kommentera, komma med reflektion och synpunkter.

Intervjuare

I förberedelserna till boendeundersökningen har ingått rekrytering och introduktion av intervjuare. Mätning har också gjorts av hur många personer som rör sig i Herrgården för att säkerställa att det verkligen går att genomföra ett så stort antal intervjuer på tre dagar. Intervjufrågorna har översatts till olika språk och intervjusvaren har sedan översatts till svenska.

Intervjuarna har valts ut så att de har beteendevetenskaplig utbildning eller motsvarande och ett starkt intresse för att kommunicera samt tvåspråkighet. Intervjuarna har fått ett positivt bemötande och intervjupersonerna har klart visat att de uppskattat språkkunskaperna. Detta har ökat förtroende för intervjuarna. Intervjuarna har visat respekt för alla synpunkter och svar som har framförts. Utgångspunkten har varit också att inte gå in i diskussioner utan enbart lyssna och ta del av svaren. Intervjuarna var skickliga på att prata med och få förbipasserande intresserade.

Intervjuerna har främst gjorts utanför butikerna Minilivs och Babylon i Herrgården. Intervjuarna har också gått runt i Herrgården för att möta dem som exempelvis enbart är ute på sin egen gård.

Intervjuarna var väl synliga och tydligt markerade i tvärgående gula band med texten ”Intervjuare” samt med en mindre text ”Pacta Guideline”. Intervjuarna arbetade nära varandra och kunde därför snabbt ge varandra språkligt stöd när det behövdes.

När intervjuerna gjordes har Räddningstjänsten Syd under viss tid funnits tillgänglig i närheten med en bil för att kunna ge direkta svar på frågor om brandsäkerhet.

Genomförande av boendeundersökningarna och val av intervjuspråk

Den första intervjuomgången genomfördes den 1:a till den 3:e april 2009. Intervjutiderna har huvudsakligen varit mellan 14:30 och 20:00.

Intervjuerna i Herrgården har gjorts på bosniska/serbiska/kroatiska, arabiska och svenska av intervjuare som talar minst ett av språken samt svenska flytande. Detta är de största språkgrupperna som talas i Herrgården.

Den andra intervjuomgången genomfördes den 7:e till den 9:e oktober 2009. Även dessa intervjuer gjordes i huvudsak mellan 14:30 och 20.00. Vid detta intervjutillfälle har vi kompletterat med polska och persiska språken.

Urval och svarsfrekvens

I Herrgården bor det 4 930¹⁶ (8) personer. Vår urvalsgrupp omfattade boende i åldrarna från 15 år och uppåt. Detta är totalt 3 158 personer. Intervjupersonerna som har svarat bedöms vara mellan 20 – 40 år med ungefär lika många kvinnor som män. Intervjuerna har strävat efter att välja ut intervjupersoner i olika åldrar samt män och kvinnor.

I vårens undersökning intervjuades 1 049 personer. I höstens undersökning gjordes 1 097 intervjuer. Detta betyder att vi har nått en tredjedel av befolkningen vilket ger mycket hög trovärdighet till undersökningen. Intervjupersonerna har varit helt anonyma och inga frågor har ställts om personliga uppgifter. Sekretessen är således total i undersökningen.

Det är således cirka en tredjedel (33 % under våren och 34 % under hösten) av befolkningen från 15 år och uppåt som har medverkat och besvarat intervjuernas frågor. I båda undersökningarna finns ”skarpa” svar från 1 000 personer som valt att svara mellan 0 – 10 på varje frågeställning. Utöver detta finns ett litet antal personer som svarat ”vet inte”

I vårens undersökning valde som minst tio intervjupersoner (0,95 %) att svara ”vet inte” på någon frågeställning och som mest 85 personer (8,10 %).

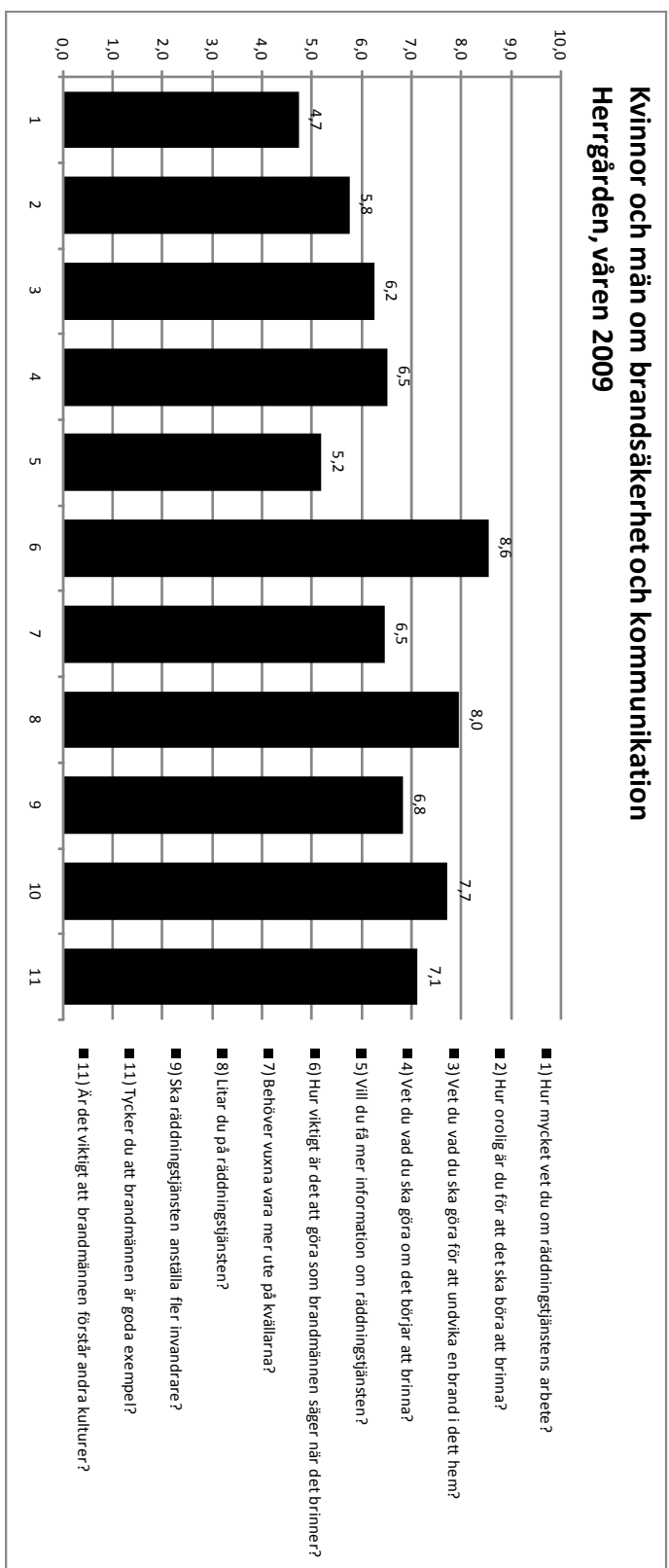
I höstens undersökning valde som minst 14 intervjupersoner (1,28 %) att svara ”vet inte” på någon frågeställning och som mest 59 personer (5,38 %).

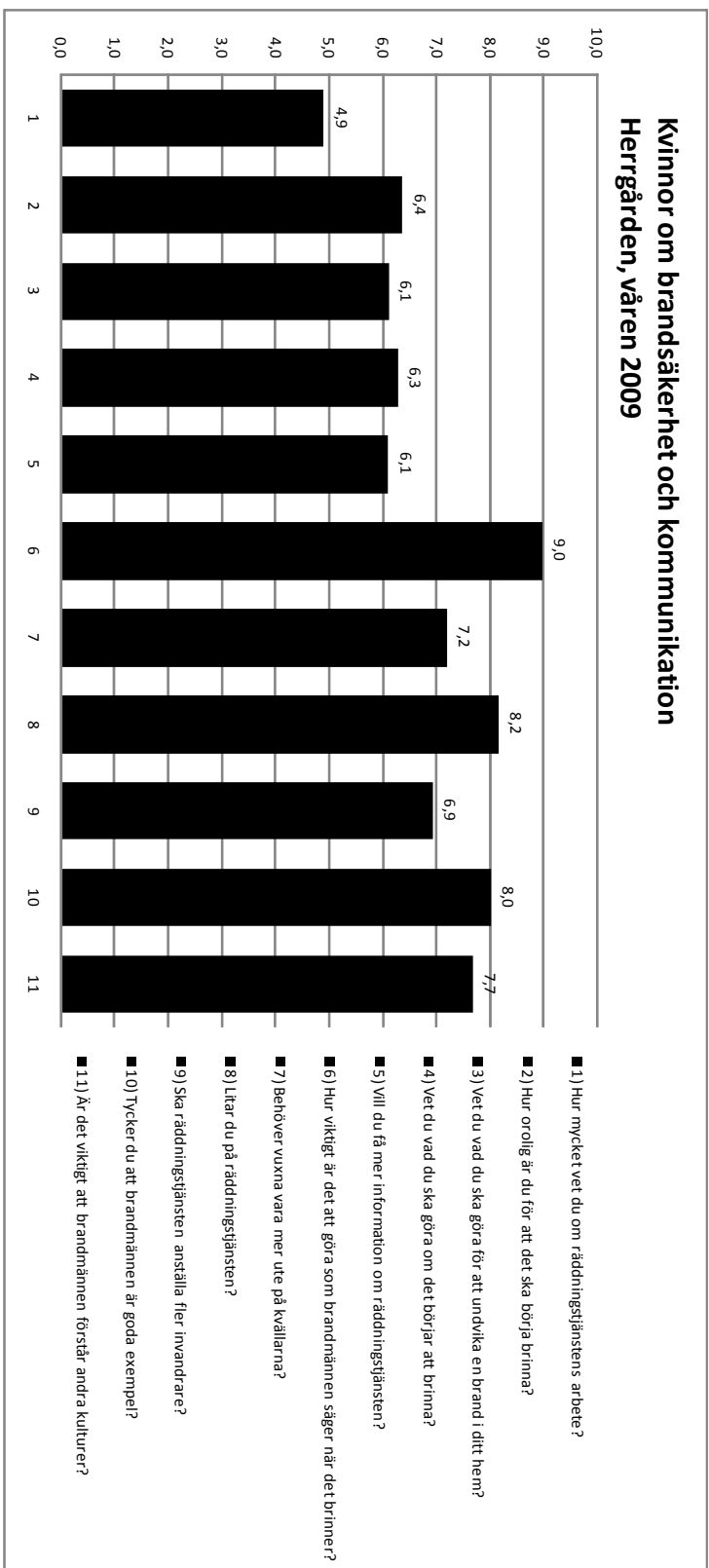
¹⁶ Malmö stadskontor, Strategisk utveckling, 2009

Resultat boendeundersökningar

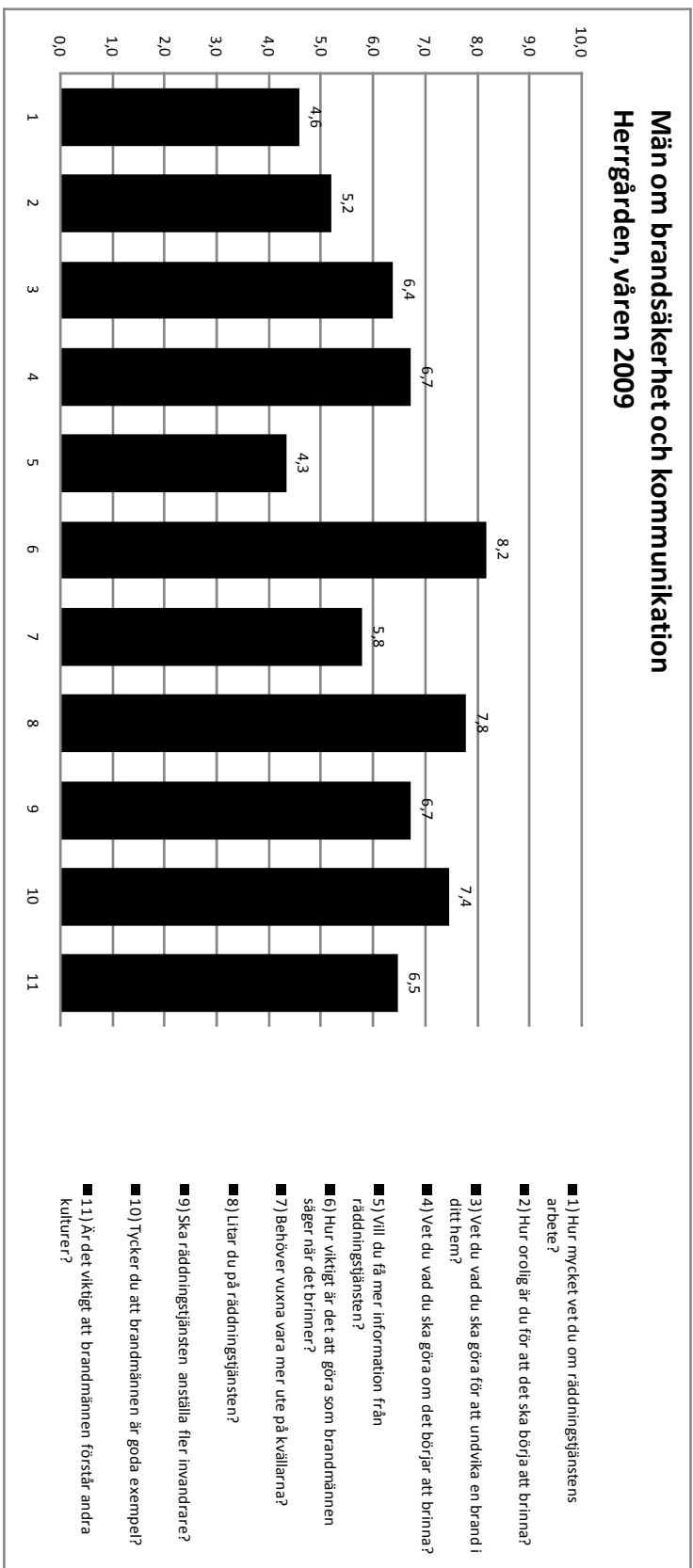
Boendeundersökningen våren 2009, kvinnor och män

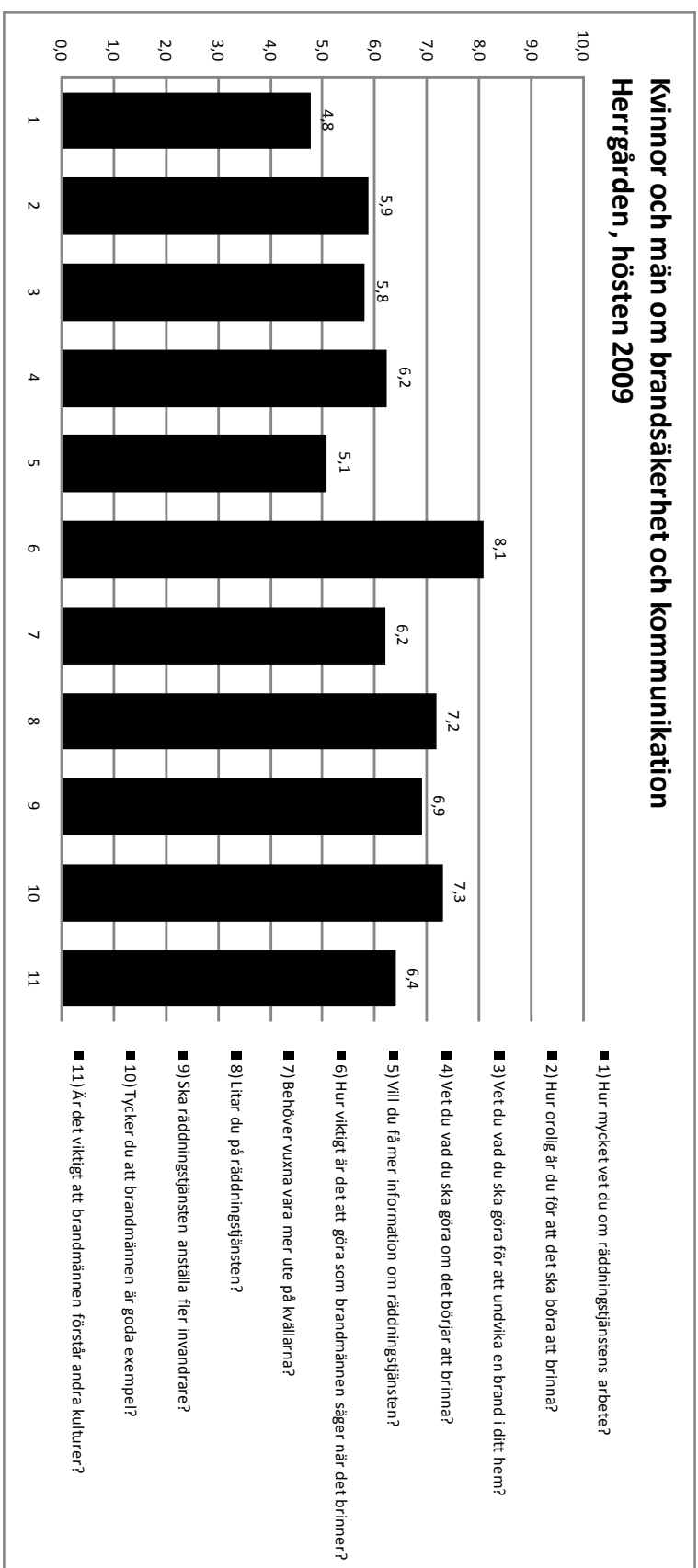
Boendeundersökningen våren 2009, kvinnor

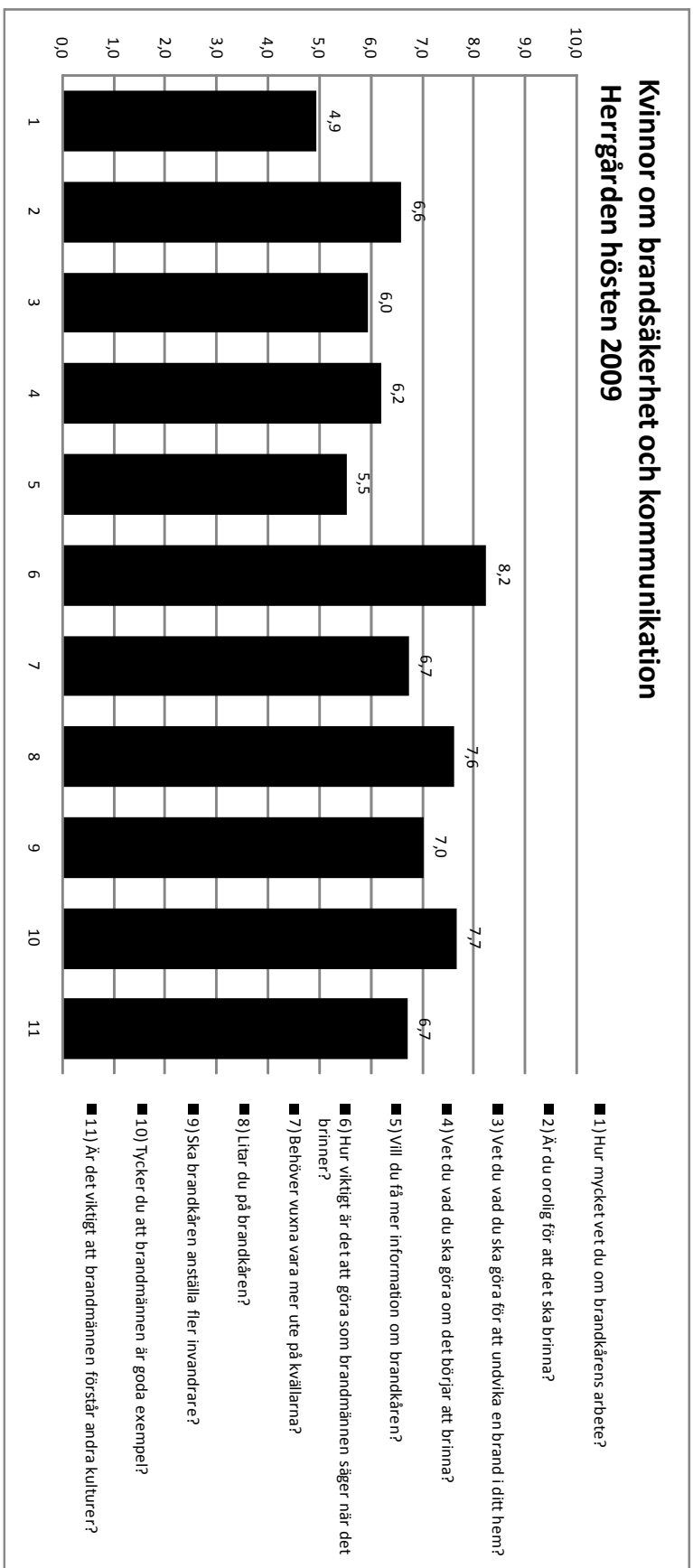
Boendeundersökningen våren 2009, män

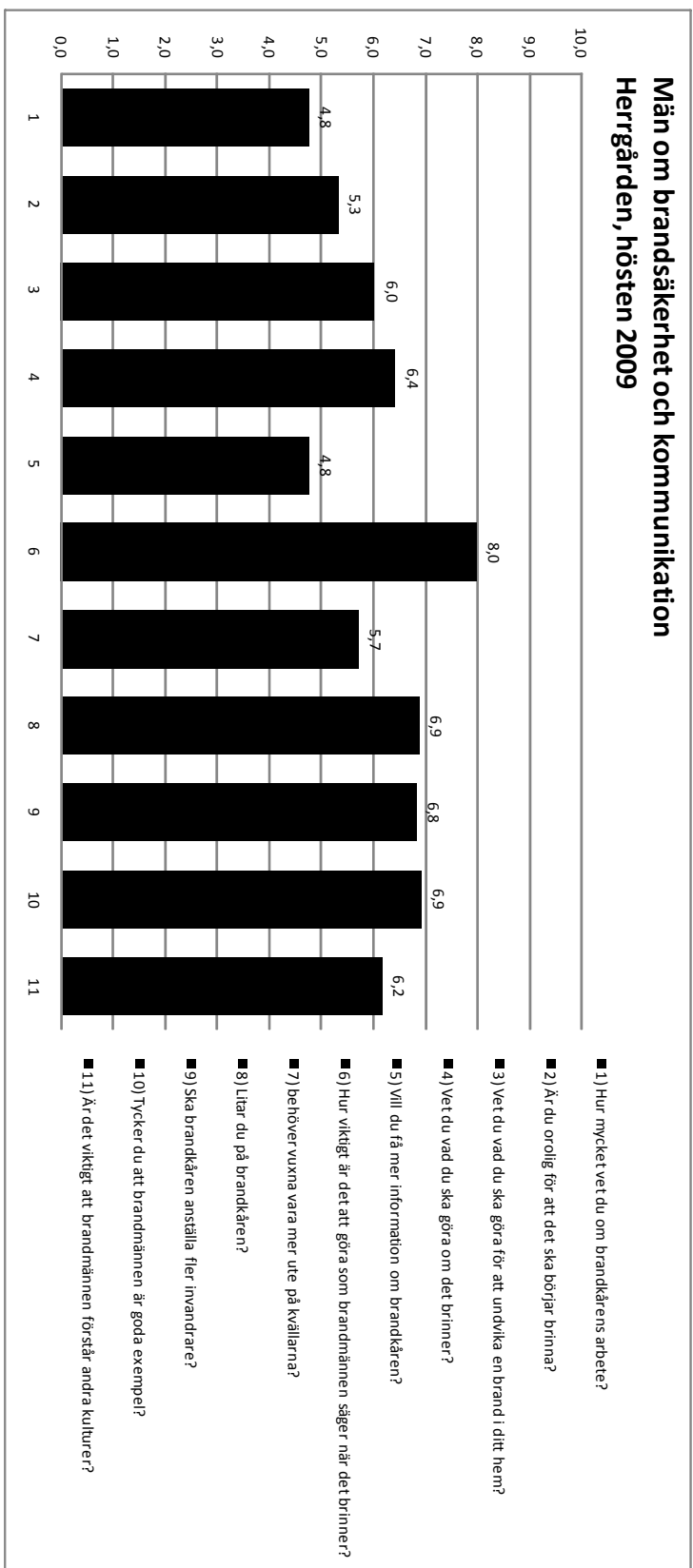

Boendeundersökning hösten 2009, kvinnor

Boendeundersökning hösten 2009, män

Boendeundersökning våren 2009, intervjupersonernas synpunkter

Bild 14 Vårens intervjuteam: Kosulterna är överst från vänster Safana Abdal, Lejla Durakovic, Jasna Omeragic, teamleader Selma Selava, Sara Hilberg. Nedersta raden från vänster: Kawtar Chibli, Maria Saham, Taghrid Daabas, Sibela Cambara, Adham Wahab.

Kvinnor

Frågor 1 – 4

1. Brandkåren kommer inte snabbt, det dröjer.
2. Dom börjar inte släcka förrän branden har hunnit blir större.
3. Nej vi är vana.
4. Jag är mycket rädd för de giftiga och illaluktande gaser som bränderna av speciellt plastcontainrar orsakar. Vi kan inte ha fönstret öppet på flera dagar efteråt.
5. Det är väldigt oroligt här, speciellt på kvällarna. Räddningstjänsten skulle kunna vara ute lite mer.
6. Jag är väldigt orolig för barnen.
7. Jag tänker absolut inte ringa brandkåren de kommer aldrig.
8. Bjud in skolbarn på praktik så att de får se hur det är att vara brandman.
9. Mer information på olika språk.
10. De står och väntar de bara tittar och låter branden bli värre innan de släcker.
11. Börjar det brinna är det svårt att komma ut. Det går inte att låsa vår spis, barnen sätter igång den ibland när inte jag märker det. Det gör mig mycket orolig.
12. Allt som går att veta vet jag, de kom till skolan och berättade om deras arbete.
13. Jag är rädd hela tiden, mina barn gråter varje gång de ser brandkåren.

14. Jag vet att jag inte ska ta hissen när det börjar brinna.
Jag vet vad man gör då det brinner i köket inte annars.
15. Umm.. det är väl 112 man ringer ifall det brinner eller?
16. Invånare själva måste ta mer ansvar.
17. De som bor i området måste lösa problemen.
18. Mindre rädd för att det ska brinna nu när man har bytt sopsorteringen. De nya ställen där man slänger sopor, släcker branden själva.

Frågor 5-7

1. Ja mycket speciellt här ute i Rosengård.
2. Polisen måste göra något även om det är barn under 18 år som begår brott.
3. När det brinner kommer Räddningstjänsten ut för sent då de tvingas vänta på polis.
4. Eftersom det brinner ofta, så har brandkåren slutat att ta larmen på allvar.
5. Vi hade behövt fler kameror. I arabländerna är det vanligt med portvakter, det känns tryggare.
6. Jag vet allt om brandkåren, behöver inte veta mer.
7. Självklart ska man lyssna på vad brandkåren säger det handlar om liv och död.
8. Vill ha information från brandkåren på bosniska.
9. Föräldrar måste ta ansvaret för sina barn, det var inte så här förut.
10. Brandkåren ska inte göra någonting, genom denna uppmärksamhet blir det bara värre.
11. Allting är medias fel, området är inte så dåligt.

Frågor 8 - 11

1. Nej, bra uppfostran kommer från hemmet. Det spelar ingen roll om fler vuxna är ute när ungdomar inte har någon respekt.
2. Jag litar på dem tills något händer.
3. Mycket viktigt att fler invandrare jobbar inom brandkåren, de är språkkunniga, kan flera språk och det kan behövas.
4. Fler kvinnor inom brandkåren!
5. I vissa kulturer är man van vid att polis, brandkår och militär är samma sak och därför är man mer rädd för, än vad man ser upp till män i uniformer. Hela synen på Räddningstjänsten måste ändras.
6. Nej, det är inte brandmännens jobb att lära sig andra kulturer. Det är Rosengårdsbornas jobb är att lära sig respektera andra och lära sig de regler som gäller.
7. Vad har kulturen med brandkårens uppgift?
8. Det är dåligt hur vissa invandrare beter sig och svenskar drar alla över en kam. Om en libanes gör något till exempel så drar dem alla libaneser över en kam.
9. När vi ringer är det inte säkert att brandmännen kommer.
10. Vi ringde när det brann häromdagen. De svarade att de var upptagna och vi fick släcka branden själva.
11. De har slutat att komma när det brinner.
12. Jag ber till Gud att han ska bevara och hjälpa dem. Polisen måste straffa de som anlägger bränderna. De kan inte låta de vara ute hela tiden. Brandmännen kan inte göra någonting.
13. Ja det är viktigt att de förstår vår kultur, i våra hemländer är det normalt att gå ut och titta när det brinner här ber de oss att gå därifrån.
14. Inte så viktigt att brandkåren förstår andra kulturer, utan istället förstår språket.
15. Det är viktigare att brandmännen är kompetenta än att de är invandrare

16. Ja, så att brandmännen förstår att vi muslimer först måste ta på oss slöja, ifall de undrar varför vi kvinnor tar lång tid.

Män

Frågor 1 – 4

1. Jag vet att släcker bränder men inget mer.
2. Många svarar att de vet bara att de släcker bränder.
3. Särskilt på grund av de senaste händelserna.
4. Nej inte alls, jag är van nu.
5. Så klart vi är livrädda. Det brinner nästan varje dag.
6. Många kom med olika exempel
7. Ring 112
8. Jag ska ta ut familjen och foton om det börjar brinna.
9. Jag är mer irriterad än orolig för att det ska börja brinna, jag förstår inte dem som anlägger bränderna.
10. Brandkåren är bra men polisen måste vara starkare.
11. Politiskt fel att det brinner.
12. Fler fritisgårdar.
13. Sammanhållning för barnen, mellan polisen, brandkår behövs
14. Dom tar tid på sig när de kommer.
15. Man vänjer sig efter en tid. Har varit med om värre saker.

Frågor 5-7

1. Viktigare att fler ungdomar får mer information.
2. Man måste lyssna på brandkåren. De är proffs.
3. Hade vuxna tagit hand om sina barn, hade man inte behövt ha vakter ute.
4. Nej, här är egentligen hur lugnt som helst. Allt är propaganda. Några småpojkar är sysslolösa och uttråkade och vill se saker och ting hända och därav bränderna. Att polisen, brandkåren och sådan som ni kommer hit och ger dem uppmärksamhet. Ja det bara uppmuntra dessa pojkar mer.
5. För att underlätta för brandkåren, finns det en familj som bör utvisas.
6. Inte bara vilka vuxna som helst utan föräldrarna.
7. De unga killarna i 20-årsåldern vill helst inte ha fler vuxna ute på kvällarna. Hos vissa beror det på att de inte vill kunna förstöra fritt utan istället för att de vill ha ett privatliv. D.v.s. att de vill kunna umgås med tjejkompisar utan att föräldrarna ska ha reda på det. Därför tycker de att det borde finnas fler ungdomar som kan vara bra förebilder för de yngre ungdomarna.
8. De som bor i området måste ta hand om sina barn och sina saker.
9. Människorna från Rosengård måste delta och hjälpa brandkåren.
10. Gör mer statistik.

17. Frågor 8-11

1. Ja för de kan sin sak.
2. Bra om de talar annat språk med dem som inte kan svenska.
3. Det är mycket viktigt att brandmännen förstår andra språk.
4. Nej det spelar egentligen ingen roll eftersom brandmännen inte kommunicerar med oss. Jag önskar att de gjorde det mer, men de kommer bara hit och gör sitt jobb. Inom polisen borde det däremot finnas fler invandrare.
5. Det är viktigare att de är från Rosengård och förstår den här attityden. Det är ju ett speciellt område.
6. Så länge man litar på dem. Invandrare ska känna att Sverige är deras eget land.

7. Spelar ingen roll var människorna kommer ifrån. Viktigast med intresserade människor.
8. Brandmännen gör ett jättebra jobb, men polisen måste göra mer, hårdare straff.
9. Vissa tycker att det inte har med nödsituationer att göra/vissa tycker det är mycket viktigt.
10. Människorna anser inte Sverige är deras land, hade de gjort det hade de inte gjort så.
11. För att lösa problemen som finns på Herrgården är att anställa personer från området som vet hur de ska hanteras.
12. Döp om Rosengård till Gustav Adolfs Torg, på så sätt kan den börja bli omtyckt.
13. Vi hade en brand här för ett tag sen och ringde till larmcentralen men de dök aldrig upp. Vi på gården fick själva springa fram och tillbaka med vatten. Visserligen var det bara en soptunna men där fanns många bilar intill. Om det hade tagit fyr i dem hade det kunnat explodera inne på gården.
14. Jag litar inte på dem eftersom de felaktigt hade uppgett att ungar hade kastat sten och hindrat dem från att släcka en brand. Men jag var där den gången och det fanns inga barn där som kastade sten. Efter det uttalandet i tidningen sjönk mitt förtroende för dem.
15. De låter branden vara tills det nästan redan har brunnit upp.
16. Jag har stor respekt för brandmännen. De är jätteviktiga för samhället.
17. Om brandmännen inte kommer så kanske de som bor i området släcker elden själva och ser sedan till att ingen tänder på igen.
18. Det är egentligen inte viktigt att brandmännen förstår andra kulturer, det är inte p.g.a. kulturen det brinner. Det är olika personer. Det ligger inte i någons kultur att bränna ner saker.

Boendeundersökning hösten 2009, intervjupersonernas synpunkter

Bild 15 Höstens intervjuteam: Konsulterna är från vänster övre raden: Waed Elmoussa, Safana Abdal, Eshragh Taratniya, Magdalena Wolynzcyk, Ahman Jawadi Asad. Nedre raden från vänster: Hiba Audi, Sura Al, Hamid, teamleader Selma Selvana, Sejla Marmulakovic, Sibela Campara. Ej med på bild Maria Fendi.

Kvinnor

Frågor 1 – 4

1. Ringa brandkåren, och skrika för att meddela andra.
2. Man är rädd för sina barns skull.
3. Jag vågar inte gå ut efter klockan sju på kvällen.
4. Polisen kommer inte direkt och de är otrevliga.
5. Det skulle vara bra om det fanns fler aktiviteter så att barnen har något att göra.
6. Jag vill ha information på mitt språk.
7. Jag litar på brandkåren men inte på polisen eftersom de inte gör något.
8. Den allmänna uppfattningen bland många är att det är bättre nu.
9. De släcker bränder, de jobbar med bränder men de kommer aldrig i tid.
10. Jag är väldigt orolig för mina barn.
11. Jag börjar bli van.
12. Man hör smällare hela tiden och man vet inte om det ska börja brinna då.
13. Man är orolig varje gång man hör sirener, vet inte om det är ens eget hus som brinner denna gång.

Frågor 5-7

1. Brandkåren är alltid försenad.

2. Det är smutsigt här i Rosengård.
3. Vi vet vilka som startar bränderna här på Rosengård.
4. Polisen är otrevlig.
5. Jag vill flytta härifrån.
6. Vi vågar inte gå ut på kvällen.
7. Det är inte vårt jobb att ha koll.
8. Mer information om brandkåren på bosniska. Många som bor i Herrgården förstår inte svenska eller arabiska.
9. Föräldrar ska se efter sina barn och inte låta de göra vad de vill.
10. Brandmän borde ha en uppvisning så att människor kan förstå hur tungt deras arbete är.
11. Fler fritidsgårdar.
12. Det behövs definitivt fler vuxna ute.
13. Brandkåren bör anställa fler invandrare så våra barn får framtidsvisioner. Så att de ser att även de kan bli brandmän, poliser mm.
14. Det är många små barn som leker med elden. Brandkåren är viktig, de vill vårt bästa.
15. Ungdomar och barn måste ha mer respekt, kanske t.o.m. vara lite rädda för polis och brandmän. Det är inte bra när barnen omringar de vuxna.
16. Fast de boende pekar ut vilka det är som startar bränderna kan inte brandmän eller polis göra något.

Frågor 8 - 11

1. Kultur har inget med räddningstjänsten att göra, dvs. det är inte viktigt att någon kines eller arab ska vara brandman.
2. Ungdomarna har i princip inget att göra efter skolan.
3. Jag litar på att dem kan släcka bränderna, men litar inte på dem så mycket nu på grund av att de kommer för sent.
4. Jag litar på brandkåren eftersom de riskerar sina liv för att rädda andras.
  19. Brandmän behöver inte förstå andra kulturer eftersom deras jobb är att rädda liv.
  20. Det är bättre med fler invandrare i brandkåren eftersom de förstår andra språk och kulturer.
  21. Jag litar på brandkåren, men inte att de kommer när man ringer, de kanske inte prioriterar Rosengård. Eller så kanske många har ringt när det inte har brunnit och då tror inte brandkåren att det brinner när det gör det.
  22. Jag litar inte på brandkåren när de kommer med polisen.
  23. Det viktigaste är inte kulturen utan kompetensen.
  24. Dem måste respektera att kvinnan måste ta på sig slöjan innan dem kommer in i lägenheten.
  25. Det är viktigt att brandmännen respekterar "kvinnornas rum".
  26. Polisen, brandkåren och även ambulansen dröjer innan de är på plats.
  27. Min bror har allergi och när det brann kunde han inte andas och var nära döden
  28. Det dröjde en halvtimme innan brandkåren var här med ambulans.
  29. Det började brinna på ett dagis här precis bredvid oss, vi ringde då brandkåren men de kom inte och sa att de inte hade tid.
  30. Regeringen måste straffa dem som startar bränderna på något sätt för att dem ska luta. Till exempel att socialen slutar ge dem pengar så att dem hittar något bättre för sig än att förstöra området och skapa problem hela tiden.

Män

Frågor 1 – 4

1. Vi är så rädda här och vill flytta härifrån.

2. Jag hatar Rosengård.
3. Jag är rädd för mina barns skull.
4. Ingen hjälper oss.
5. Varför tar det så lång tid?
6. Man skulle byta namnet på Rosengård till något annat så att vännerna vågar besöka oss.
7. Det känns som om jag bor i vilda västern.
8. Ni har lovat så mycket och hjälpt så lite.
9. Brandmännen borde ha sirenerna på när de kommer.
10. Läget är bättre nu med polis och allt.
11. Ringa 112, försöka släcka branden.

Frågor 5-7

1. Det kommer ungdomar från andra ställen och ställer till problem.
2. Vi behöver klubbar för våra ungdomar.
3. Ungdomarna har inte så mycket sysselsättning som sport t ex.
4. De uppgifter som förekommer i tidningar, speciellt i Sydsvenskan, ger en felaktig bild av läget i Rosengård. Man överdriver gärna.
5. Det är klart att fler vuxna behövs ute för att ta hand om deras barn.
6. Det hjälper inte att få mer information.
7. Ungdomarna måste ha mer respekt för dem äldre.
8. Lugna Gatan - invandrare är väldigt bra som vuxenvandrare.
9. "Röda vakterna" är bra.
10. Om de kommer hit ska de göra något på riktigt.
11. "Elektä" är bra, de snackar och lyssnar på ett bra sätt.
12. Erfarna vuxna behövs som vet hur det är.
13. Vuxna invånare måste också få veta hur brandkåren fungerar, barnen bör få lära sig på dagis eller i skolan.

Frågor 8 - 11

1. De ska vara hemma och ta hand om sina barn istället för att släppa ut barnen, låt de vara hemma, eller så ska de vuxna följa med dem ut.
2. Vi förväntar oss att det ska vara bättre trygghet här, särskilt på kvällen.
3. Människor kommer hit ska lära sig svensk kultur och inte vice versa.
4. Om jag ska lita på brandkåren borde jag känna mig trygg att de kommer varje gång.
5. Men de väntar ju in polisen, sen kommer de. Kanske för sent någon gång.
6. Brandkåren måste inte förstå andra kulturer. Det är inte kulturen som bränner utan individer.
7. Det är barn som vill få uppmärksamhet.
8. De har aggression mot polisen, inte brandkåren.
9. Det brukar dröja tills brandkåren kommer.
10. Ja, varför inte. Invandrare kan vara lika duktiga som svenskar...
11. Nej, räddningstjänsten har tappat mitt förtroende eftersom de inte kommer i tid.
12. Ja, det är viktigt att de förstår oss, till exempel dem som har slöja.
13. Nej, det handlar om liv eller död.
14. Det är viktigt med fler invandrare inom brandkåren, men viktigast är att de gör ett bra jobb.
15. Brandkåren och polisen är rädda för barnen, då kan de inte göra sitt jobb.
16. Det viktigaste är att rädda liv och släcka bränder.

17. Alla ska försöka förstå varandras kulturer, inte bara brandmännen. Men det är också viktigt att man som invandrare anpassar sig till Sverige.

Prioriteringar, effekter av boendeundersökningen

Betydelsen av boendeundersökningen är att vara till stöd för projektets och Räddningstjänsten Syd fortsatta utvecklingsarbete. En del av de resultat som framkommit i undersökningarna har kunnat förutses. Andra resultat har varit svårare att förutse. Samtidigt är det en kvalitativ skillnad mellan att ha en uppfattning och ha tillgång till evidensbaserade undersökningar. Boendeundersökningen omfattar en tredjedel av den vuxna befolkningen inom Herrgården.

Efter projektets avslutning är det den verkställande ledningen för Räddningstjänsten Syd som avgör vilka insatser som ska prioriteras. Utvärderingens analys av effekter av olika insatser är ett beslutsstöd.

Analysen utgår från en förutbestämd modell. I de två boendeundersökningarna har de boende värderat frågeställningar om brandsäkerhet och om kommunikation. Svaren har getts enligt en skala från noll till tio poäng. Av nedanstående tabell framgår av första raden att resultaten värderas i fyra färger. Rött motsvarar 0 – 2 poäng, gult 3 – 5 poäng, grönt 6 – 8 poäng samt blått 9 – 10 poäng. Av den andra raden framgår vilken betydelse resultaten har. Den tredje raden visar vilken prioritet som bör ges till utveckling av resultaten i de fyra färgerna. Fjärde raden slutligen visar var effekterna är störst för att möta behovet av brandsäkerhet och kommunikation.

Beroende på hur frågorna är formulerade kan ett högt poängtal betyda att insatser ändå bör prioriteras och ger hög effekt. Ett exempel är om intervjupersonerna anser att det är viktigt att vuxna är ute mer på kvällarna och sätter ett högt poängtal på detta.

I utvärderingsmodellen finns också ett jämställdhetsperspektiv om hur kvinnor och män ser på brandsäkerhet och kommunikation. Det är därför också viktigt att anpassa information och andra insatser efter kvinnors och mäns olika önskemål. Även om antagandet görs att kvinnor och män behöver en viss information i motsatt till deras svar är detta ändå inte framgångsrikt. Det är således effektivare att satsa på de områden där det finns efterfrågan.

Bild 16 Analysmodell

1) Analysmodell	Röd färg 0-2 poäng	Gul färg 3-5 poäng	Grön färg 6-8 poäng	Blå färg 9-10 poäng
2) Resultaten betydelse	Startresultat	Positiva resultat under uppbyggnad	Hållbara och varaktiga resultat	Förstklassigt - best praxis resultat
3) Prioritet	Högsta prioritet på utveckling	Förbättra för att nå hållbara och varaktiga resultat	Bibehåll och utveckla om möjligt för att nå best praxis	Resultaten kan inte förbättras utan bör bevaras och underhållas
4) Effekt	Störst effekt på satsningar i det röda området	Näst största effekt på satsningar i det gula området	Liten effekt	Ingen effekt

Våren 2009 prioriteringar – effekter, boendeundersökningen

Tabell 12 Boendeundersökningen, prioriteringar och effekter våren 2009

Våren 2009, boendeundersökning, brandsäkerhet och kommunikation				
Fråga 1		K/M) 4,9/ 4,6 Kännedom hur räddningstjänsten arbetar		
Fråga 2		K M) 6,4/5,2 Oro för att det ska brinna		
Fråga 3			K/M) 6,1/5,8 Kännedom om att förebygga bränder	
Fråga 4			K/M) 6,7/6,3 Kännedom om agerade i skarpt läge	
Fråga 5		K) 6,1 Mer information	M) 4,3 Mer information	
Fråga 6			M) 8,2 Göra som brandmännen säger i skarpt läge	K) 9,0 Göra som brandmännen säger i skarpt läge
Fråga 7		K) 5,8 Vuxna mer ute på kvällarna	M) 7,2 Vuxna vara ute mer på kvällarna	
Fråga 8			K/M) 8,2/7,8 Förtroende för räddningstjänsten	
Fråga 9		K/M) 6,9/6,7 Anställ fler med annan etnisk bakgrund än den nordiska i räddningstjänsten		
Fråga 10			K/M) 7,7/7,4 Brandmännen är goda exempel	
Fråga 11		K/M) 7,7/6,5 Viktigt brandmännen förstår kulturer		

Hösten 2009, prioriteringar – effekter, boendeundersökningen

Tabell 13 Boendeundersökningen, prioriteringar effekter hösten 2009

Hösten 2009, boendeundersökningen, brandsäkerhet och kommunikation				
Fråga 1		K/M) 4,9/4,8 Kännedom hur räddningstjänsten arbetar		
Fråga 2		K/M) 6,5/5,3 Oro för att det ska brinna		
Fråga 3		K) 6,0 Kännedom om att förebygga bränder	M) 6,4 Kännedom om förebygga bränder	
Fråga 4			K/M) 6,0/6,4 Kännedom om agerade i skarpt läge	
Fråga 5		K) 5,4 Mer information	M) 4,8 Mer information	
Fråga 6			K/M) 8,2/8,2 Gör som brandmännen säger i skarpt läge	
Fråga 7		K) 6,7 Vuxna mer ute på kvällarna	M) 5,7 Vuxna mer ute på kvällarna	
Fråga 8			K/M) 7,5/6,9 Förtroende för räddningstjänsten	
Fråga 9		K/M) 7,0/6,8 Anställ fler med annan etnisk bakgrund än den nordiska inom räddningstjänsten		
Fråga 10			K/M) 7,7/ 6,9 Brandmännen är goda exempel	
Fråga 11		K/M) 6,6/ 6,2 Viktigt brandmännen förstår kulturer		

Deltagare och handledare/mentor undersökningarna

Undersökningarnas upplägg

Med deltagarna och handledarna/mentorerna har undersökningar inriktas på två områden. Det första området är utbildningen till brand- och säkerhetsvärdar och det andra intervjuområdet är om brandsäkerhet och kommunikationen med befolkningen.

Utbildningen till brand- och säkerhetsvärdar

Vårens undersökning genomfördes under april och maj månad 2009. Frågeställningarna inriktades på utbildningens genomförande, innehåll och sammanhållningen i kursen.

Den uppföljande undersökningen gjordes under oktober månad 2009. Utbildningen avslutades 2009-10-29 med examensfest. Höstens frågeställningar har därför fokuserat på utbildningens resultat.

Syftet med utbildningen till brand- och säkerhetsvärdar var att pröva en metod att få fram ett bredare rekryteringsunderlag till brandmän och instruktörer avseende kulturell bakgrund och kvinnor. Traditionell rekrytering har inte ökat vare sig antalet brandmän som har en invandrarbakgrund och bara i någon mån antalet kvinnor. Räddningstjänsten Syd inriktning är att i ökad grad spegla det mångkulturella samhället. Genom att göra detta ökar förtroendet för Räddningstjänsten Syd och kommunikationen genom flerspråkighet och kulturförståelse underlättas med befolkningen.

Syftet är således att genom projektet starta en positiv utveckling som efterhand förstärks och får hållbara effekter. Projektets mål vara att öka andelen brandmän som har en annan etnisk bakgrund än den nordiska med 5 %.

Brandsäkerhet och kommunikation

Räddningstjänsten Syd hindrades vid utryckningar till utsatta bostadsområden av barn och ungdomar. Bostadsområdet Herrgården inom stadsdelen Rosengård, Malmö kom att stå i fokus. Samtidigt fanns i mindre omfattningen likartade problem i andra områden och kommuner inom verksamhetsområdet för Räddningstjänsten Syd. Bränder anlades i exempelvis i sopcontainrar, förråd och servicebyggnader, fordon m.m. Vid utryckning hindrades fordon att komma fram genom stenkastning och i vissa fall genom att brandutrustning förstördes.

Anlagda bränder innebär en stor risk för befolkningen och hinder i framkomligheten innebär en stor risk för brandmännens säkerhet. I utbildningen till brand- och säkerhetsvärdar ingick att genomföra minst 50 kommunikations- och utbildningstillfällen inom Herrgårdens bostadsområde. Syftet var att öka befolkningens kännedom om brandsäkerhet och därmed förebygga brandrisker med alvarliga personskador, dödsfall och skador på bostäder och anläggningar.

En följd av vårens boendeundersökning var att Räddningstjänsten Syd genomförde en kampanj, "Hero". Genom Hero svarade Räddningstjänsten för bl.a. information varje torsdag i Herrgården.

Vårens undersökning inriktning var att ta reda på hur deltagare och handledare/mentorer värderade frågeställningar om brandsäkerhet och kommunikation. Betydelsen av höstens undersökning vara att undersöka hur dessa frågor hade utvecklats.

Metod, urval och svarsfrekvens

Deltagare- och handledare/mentor undersökningarna är totalundersökningar. Samtliga 24 deltagare har medverkat och svarat i vårens och höstens undersökningar. Vårens undersökning genomfördes som telefonintervjuer. I vårens undersökning medverkade samtliga handledare/mentorer medan i höstens undersökning har två handledare/mentorer avstått.

Inför höstens undersökning med handledare/mentorer valde vi att genomföra en webb undersökning. Bakgrunden vara att handledarna arbetar som operativa brandmän och vi vill undvika att störa dem och då de har svårt att svara under tjänstgöring. Webb undersökningen konstruerades med fullständig anonymitet på det viset att det inte gick att se vilka intervjupersoner som svarat. Nackdelen med detta upplägg vara att vi inte direkt kunde söka de intervjupersoner som inte svarat utan fick skicka påminnelser till samtliga vilket lätt skapar irritation.

Antal frågor och svaranden

I vårens undersökning ställdes fem frågor till de 24 deltagarna om utbildningen och åtta frågor om brandsäkerhet/kommunikation. Det ställdes vidare 16 kompletterande frågor om utbildningen. I höstens undersökning ställdes nio utbildningsfrågor och åtta frågor om brandsäkerhet och kommunikation till deltagarna.

Till handledarna/mentorerna ställdes fem frågor om utbildningen och åtta frågor om brandsäkerhet och kommunikation till de då 13 handledarna/mentorerna. Till handledarna ställdes det vidare 11 kompletterande frågor om utbildningen.

I höstens undersökning riktades frågorna till 10 handledare varav åtta svarade. Handledarna svarade på nio utbildningsfrågor och åtta kommunikationsfrågor.

I samtliga undersökningar har deltagarna och handledarna också fått tillfälle att fritt uttrycka reflektioner och synpunkter.

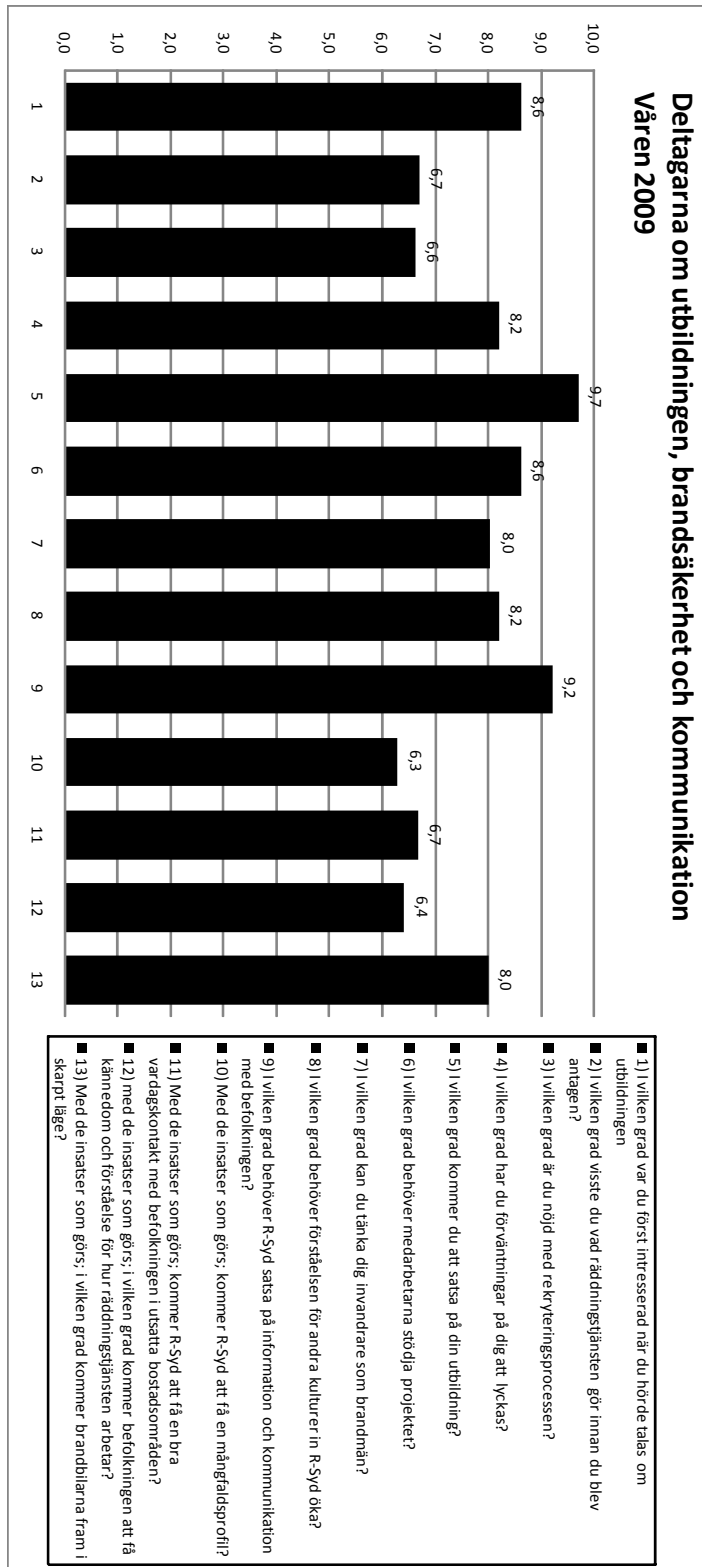
Antal svar från handledarna under våren

Vi valde att göra höstens handledarundersökning i form av en webb enkät. Detta gjordes med tanke på att handledarna arbetstider begränsar tillfällena för intervjuer. Webb enkäterna gjordes dessutom helt sekretesskyddade vilket innebar att vi inte kunde följa upp vilka som inte svarade.

Två handledare avstod från att svara och detta är första gången det hänt. Med bibehållande av sekretess kommer vi därför nästa gång lägga upp kommande undersökningar så att vi kan söka upp dem som eventuellt inte svarar. Två handledare av tio är 20 % vilket inte är bra i en så liten grupp. Pacta Guidelines har i samtliga intervjuundersökningar under tio år redovisat att 100 % av intervjupersonerna har medverkat och svarat på mellan 92 – 100 % av alla frågor. I mindre intervjuundersökningar har 100 % svarat på samtliga frågor.

Resultat intervjuundersökningar med deltagare/handledare

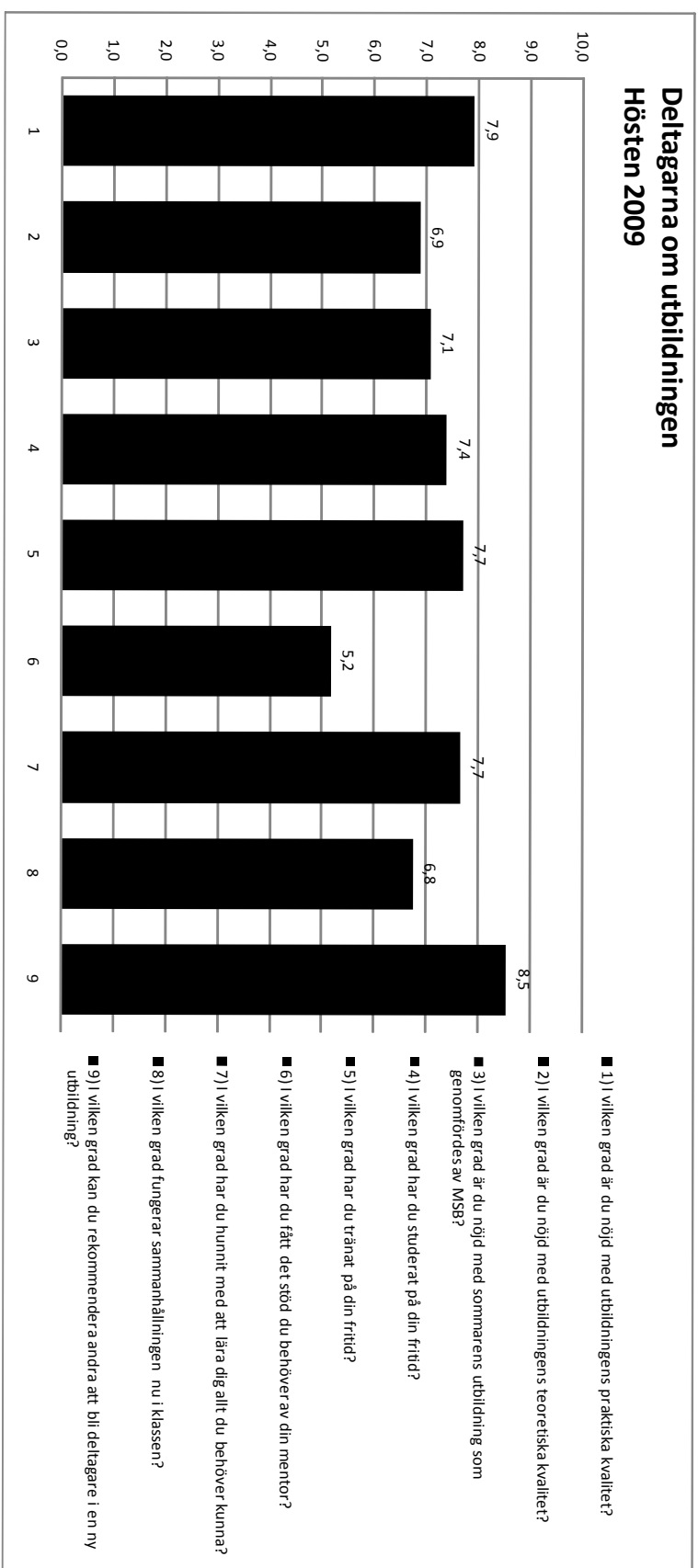
Deltagarna, utbildning, brandsäkerhet/ kommunikation våren 2009

Deltagarundersökningen våren 2009, frågor om utbildningen
Tabell 14 Utbildningsfrågor och svar

Utbildningsfrågor	Lite	Ganska	Mycket
1) Hur mycket förstår du av vad handledarna säger på lektionerna?	0	2	22
2) Hur mycket får du förstå av vad du läser på kursen?	0	6	18
3) Får du den hjälp du behöver av handledarna?	1	2	21
4) Vågar du fråga om hjälp om du behöver det?	0	8	16
5) Hur mycket förstår du av vad handledarna säger på övningarna?	0	4	20
6) Får du den hjälp du behöver på övningarna av handledarna?	0	3	18
7) Kan du prata med din mentor om du har problem?	0	8	15
8) Hur viktigt är det att vara på utbildningen varje dag?	0	1	23
	För fort	Lagom	Sakta
9) Är det rätt tempo i undervisningen	0	18	6
10) Är det rätt tempo i de praktiska övningarna?	1	15	8
	Inte bra	Bra	Mycket
11) Hur är sammanhållningen i klassen?	4	18	2
	Aldrig	Händer	Mycket
12) Finns det mobbing i klassen?	12	10	2
13) Finns det mobbing av tjejerna?	21	3	0
	Inte	Ibland	Mycket
14) Hur mycket hjälper du andra deltagare när de behöver det?	0	12	12
15) Hur mycket får du hjälp av andra deltagare när du behöver det?	0	11	13
	Lite	Ganska	Mycket
16) När utbildningen är klar har du då de kunskaper som behövs?	0	8	15

Deltagarna, utbildningen hösten 2009

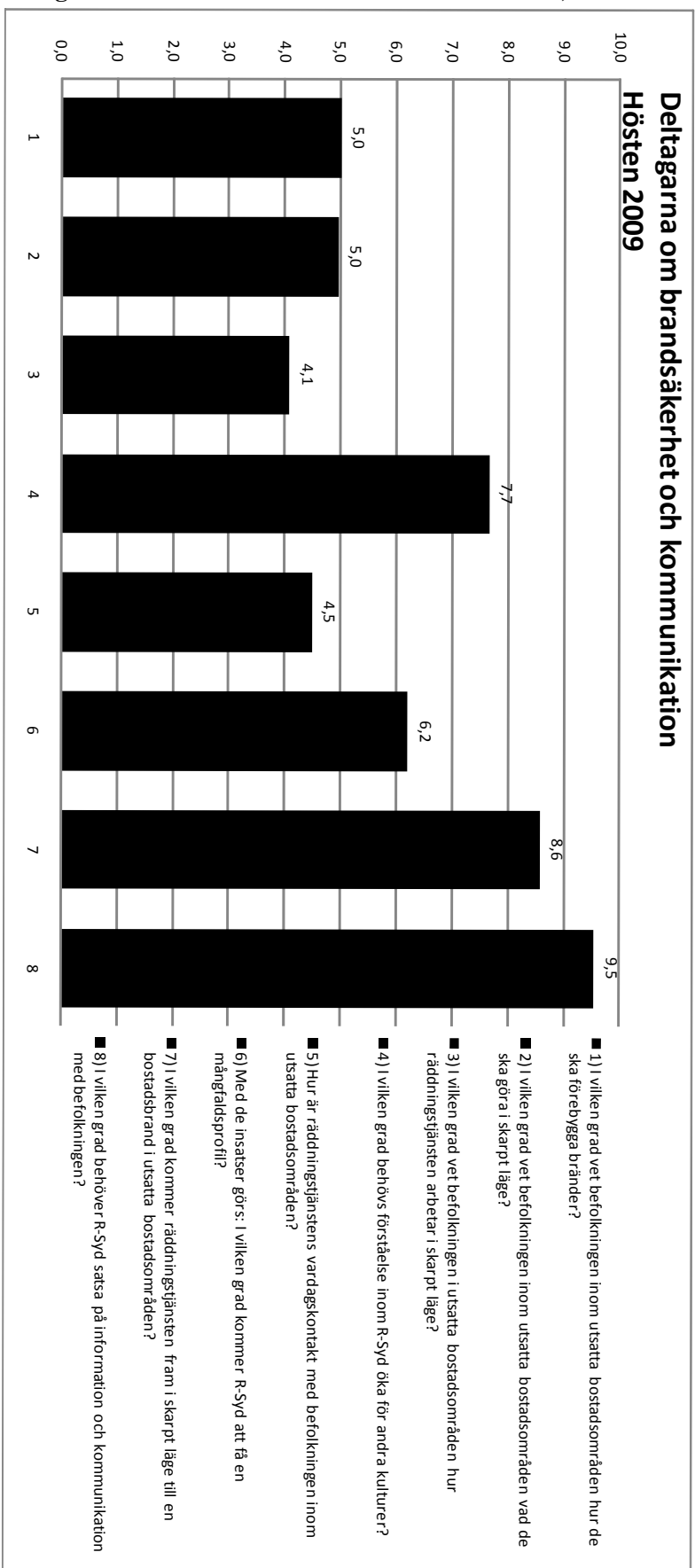

Bild 17 Slutövning

Deltagarna om brandsäkerhet och kommunikation, hösten 2009

Deltagarnas kommentarer våren 2009

Första intresset

- Såg foldern, verkade häftigt!
- Tyckte jag matchade detta
- Vad är detta – jag kan bli brandman – då intresserad!
- Tänkte först att jag inte passade – såg sedan möjligheten
- Visste först inte så mycket
- Såg annonsen – tänkte Gud vad bra – men skulle de välja mig?
- Kände en brandman som tipsade mig, blev då intresserad
- AF tipsade, gick då till Drottninggatan och fick information

Bild 18 Slutövning

Kännedom

- Bra kol Har velat bli brandman
- Visste om SMO
- Visste mycket om verksamhet sedan tidigare
- Visste att räddningstjänsten också arbetar med naturkatastrofer, olyckor och giftolyckor
- Visste inte att det var så tungt
- Visste inte att 80 % var operativt
- Kände till den operativa delen

Rekryteringen

- Satsade allt på att komma med men här finns deltagare som passar mindre bra
- Flera har svårigheter med språket
- Vissa här bara för att de inte har något annat att göra
- Hade räckt med tio deltagare som uppmärksammat utmaningen
- För lite intervjutid i rekryteringen
- För dålig sällning
- Medicinska testerna borde komma i början
- Deltagarna måste ha högre krav på sig
- Viktigt vara sträng emot deltagarna
- Det var viktigare med mångfald än ett bra projekt
- Många bra intervjufrågor
- Borde vara högre krav på testerna, fys. testerna tog för lång tid
- Gjordes inga medicinska tester – visste då inte vilka som var lämpliga
- Instruktör ej samma krav – därför lite otydligt – om rekryteringen bara gällt brandman då hade det inte gått
- Väldigt många – 300 deltagare kom
- Fick ställa frågor – mycket bra och sedan chans att fråga mera
- Bra flyt i intervjuerna, bra process, som att söka ett jobb
- Gjorde intervjuerna först, det var bra, fick då veta om personlighet vilket är viktigast
- Utöka innehållet i rekryteringsprocessen
- Kolla mer på kunskaper i svenska
- Betyg viktigt, körkort viktigt, simkunskaper viktigt, kunna springa viktigt!
- Konstigt att ändra sig efter hand och vilja bli brandman – blev ju uttagen som instruktör
- Trevliga intervjuer
- Det visar sig nu att hälsoundersökning behövts tidigare
- Folk blev sållade för att de sökte från fel grupp
- Tråkigt med ekonomin – med sökande från olika grupper
- Sammantaget bra
- Mycket trevligt, vänligt, bra bemötande, bekvämt
- Man satsade 100 % men såg andra som inte satsade som ändå kom in
- Det behövs mer än 200 sökande för att få fram en grupp på 24
- Kunde vara bättre på att informera – polisen mer offensiva
- Mycket ”politiskt” i uttagningarna
- Jag blev jätteglad och ”stor grät” när jag fick beskedet att jag var antagen

– Behövs bra svenska för att kunna informera
Bild 19 Slutövning

Förväntningar på mig

- Jag har lärarnas förväntningar på mig för att lyckas
- Min familj litar på mig men de fattar att det är en svår uppgift
- Ej så extrema förväntningar på mig
- Väldigt höga förväntningar på mig

Egen satsning

- Satsar 100 %
- Satsar utifrån min förmåga, vill ligga på topp på träningen
- Alla tror på mig – ledare, chefer, familjen, vänner
- Handledaren säger att jag kan gå vidare, min familj tror på mig
- Satsat fullt ut teoretiskt och praktiskt
- Jag satsar fullt ut
- Jag lyssnar noga
- Hur mycket som helst
- Satsar också på att förbättra min svenska
- Jag satsar också på andra utbildningar jag går

Bild 20 Projektet på Möllevångsfestivalen

Stöd till projektet från hela R-Syd

- Bra om alla stödjer passivt
- Känner inget motstånd
- SMO- elever tycker vår utbildning är för lätt
- Tycker att det finns ett stöd
- Finns förståelse och öppenhet
- Alla måste stödja projektet,

- Utbildningen

- Vissa bra på att undervisa – andra vet ej hur de ska göra lika mycket
- Lärarna har intresse och coachar
- Ibland fylls bara schemat upp – en till två timmars paus
- Alltid roligt
- I början var det mycket att resa runt – bra om någon sagt att vi ska hälsa på i Eslöv och tänk på att det finns en chans att bli anställd där
- För mycket dötid när folk kommer hit
- Får den kunskap som behövs för att bli brandmän
- SMO har många lov – vår utbildning är som ett arbete
- Så långsamt ibland att jag nästan kunde somna
- Jättebra utbildning, bra handledare/instruktörer
- Ibland är vi för många – 24 man ska titta på en motorspruta!
- Lektionerna är bra, det är vanliga brandmän – inga pedagoger

Fortsättning utbildningen

- Bra med indelning i fyra grupper
- Utbildningen bra, saknar inget, behöver lära mycket svenska
- Mycket bra med kompendier – läser hemma varje dag för att förstå mera
- Några har tre veckors frånvaro – viktigt att ta tag i sen ankomst – ta hänsyn till vid ev. anställning
- Bra sammanhållning i klassen
- Mycket bra utbildning – när vi är klara har vi den kunskap vi behöver
- Det finns brister i planeringen
- Allt ej klaffat perfekt
- Brandmännen är mycket trevliga – inte stela
- Det egna ansvaret är stort för deltagarna
- Många lärare mycket duktiga
- Rätt kvalitet
- Lärarna gör det bra utan att vara utbildade lärare
- Mycket ska klaffa – kan bli dötid
- Vi kollar en gång i veckan på teoretiska och praktiska kunskaper
- Satsa på studieteknik
- Kanske bra att nu dela upp i grupper efter vad vi ska bli – då blir det effektivare

Brandmän med annan etnisk bakgrund än den nordiska

- Blir fler – som ringar på vattnet
- Kusinerna blir intresserade
- Speglar inte samhället
- Behöver bli fler
- Många har inte betygen men intresset kommer att öka
- Att bara anställa invandrare löser inte alla problem, behövs kunskap om att möta människor ej folkslag
- Fler invandrare ökar förståelsen för olika kulturer
- Inte så många utlänningar är intresserade idag
- Ingen skillnad på Mohammed och Hasse men viktigt för R-syd internt
- Satsa på mångfald och förebyggande

- Kommer att öka mycket – titta på polisen – måste spegla samhället
- Att bli en förebild är en heltids sysselsättning
- Behövs kvotering för att få in invandrare
- Ej mål i sig – viktigaste att få bukt med problemen – projektet är ett sätt
- Ingen ser att det är en invandrare under hjälmen - ja då, det är klart att jag kan prata eller ropa på ett annat språk om det behövs

Bild 21 Slutövning

Betydelse med information

- Super viktigt med information
- Folk vet för lite
- Informera tidigt till barn och ungdomar

- Skulle bara två av de värsta bråkmakarna gå här skulle buset upphöra
- Idén är att få folk med sig
- Jätteviktigt att satsa på information på olika språk
- Tror våra 50 informationstillfällen gör skillnad
- Satsa på förebyggande
- Projektet kommer att påverka
- Mest behov i Malmö, svårare bedöma behov i Eslöv och Kävlinge
- Mer information behövs
- Det kan hända andra saker i omvärlden som ändrar förutsättningarna
- Satsa mer utåt, kommer att ta tid – mycket tid
- Bättre information ger bättre kontakt, många frågor om vår utbildning
- Inte bara Rosengård – problem finns i många områden

Fortsättning, betydelse med information

- Det behövs närvaro, kontakt och uppföljning
- Ej idag som för 20 år sedan
- Kommer informationen att göra någon skillnad? Jag tror det!
- Rättigheter förmedlas bra men inte skyldigheter
- Många tycker det är en onödig utgift med brandvarnare
- Många vet inte att fyra andetag i skarpt läge an vara de sista i livet
- Vissa förstår inte problemet – ser inte de verkliga riskerna
- Inget problem att gå ut och informera, behövs mera
- Många nya svåra ord när man ska befolkningen ska förestå vid information – ytterst handlar det om att rädda liv
- Vuxna förstår
- Borde vara hårdare tag
- Bostadsbolagen behöver informera mera
- Informationen är idag jättedålig till befolkningen
- Brobyggarna börjat

Förstå andra kulturer

- Viktigt med ömsesidig förståelse
- Viktigt att satsa utåt
- Viktigt vet hur livrädda muslimska kvinnor
- Avgörande!
- Både att förstå språk och kunna jobbet

Mångfalsprofil

- Börjar försiktigt, viktigt att bli personlig vän
- Det kommer att ta lång tid
- Detta är starten
- Måste vara positiva för att lyckas
- Sedan blir det självklart
- Polisen har kommit längre, lär av dem
- Ska leda till mångfald
- Vi tillför som grupp
- Projektet kommer att förändra samhället lite

Vardagskontakt – god förståelse

- Vi ska ut 50 gånger
- Andra behöver med komma ut och informera
- Behöver vara ute hela tiden
- Man kastar inte sten på någon man känner
- Ute hela tiden och ha kontakt med ungdomarna
- Finns ledare som är 14 år – vinn honom! – Vinn alla!
- Stolthet känna oss
- Information ger resultat
- Måste vara ute och göra sig känd
- Behövs en verklig förebild att knyta an till
- 50 informationstillfällen kommer att göra skillnad
- Vi är vandrande reklampelare
- Kommer att bli bättre ju mer vi syns
- Viktigt att väcka deras intresse – de berättar sedan hemma för alla
- Vardagskontakt är bra – när vi är ute möts vi av intresse – börjar prata
- Svårt att ändra kriminellas attityd
- Kommer att ge resultat – viktigt hur man bemöter ungdomarna
- Vissa bryr sig inte även om vi informerar

Samma trygghet och service

- Ja, räddningstjänsten kommer fram
- Brinner det i en lägenhet kommer vi fram – då inga problem
- Beror mycket på media, skriver inte om det brinner i Limhamn
- Kriminella vill inte åt R-Syd
- Räddningstjänsten kommer fram, vi är inte målgruppen utan det är polisen
- Skottlossning och granater i mitt land, stenkastning ingenting!
- Kommer att hända mera – då viktigt att finnas med långsiktigt
- I skarpt läge får man inte vara rädd, folk ser inte konsekvenser med stenkastning i skarpt läge
- Risk att oron sprider sig och att något alvarligt händer
- Sist körde R-Syd in utan poliseskort men fick backa ut igen
- Brinner det i en lägenhet – då ej stenkastning men kan bero på vems lägenhet
- Självklart vid uttryckning att försöka gå ut och prata med ungdomarna, prata fint, inte skälla, prata lätt svenska

Samma trygghet och service

- Måste kännas hemskt som brandman att inte rycka ut!
- I skarpt läge – många tror det inte är så farligt
- Vissa ungdomar som kastar sten vet inte varför, bara följer med
- Lägenhetsbränder är inte anlagda – låter otroligt att sätta eld på en lägenhet
- Bränder anläggs för att få uppmärksamhet
- Kommer att ställas större krav på fastighetsägarna, vaktbolag, skolor...
- Befolkningen vet inte hur alvarlig livräddning är
- Tror vi kommer fram i skarpt läge – men det beror på omständigheterna

- När det gäller kommer vi fram
- I skarpt läge kommer vi fram – följer order!
- Ingen sätter fyr på bostadshus!
- Folk förväntar sig att vi räddar liv!

Bild 22 Betim är rökdykarledare och stannar utanför när Jade och Kushtrim går in

Bild 23 Kushtrim evakuerar Jade efter att han har simulerat ett nödläge

Deltagarnas kommentarer hösten 2009

Bild 24 Facundo Mendez och Hilin Sabah föreläser för ensamkommande flyktingbarn

- Sommarens utbildning med MSB var först rätt negativ sedan hände mycket
- Jag har studerat så mycket det behövdes
- Mycket intensivt, behöver därför själv repetera
- Alla i klassen brinner inte för uppgiften, flera ger upp för lätt
- Måste fortsätta att informera i bostadsområdena
- Måste praktiskvisa vad som händer i skarpt läge
- Information, måste visa hur räddningstjänsten praktiskt arbetar
- Kultur, Viktigt med språkkunskaper
- Information, HERO mycket bra, fortsatt – ute i skolorna, synas mera
- Mångfalden ökar inom R-Syd genom internutbildning
- Praktiken ibland lite oplanerad, vissa fick bara titta på medan andra fick prova på
- Ett tips till uttagning till utbildning – kolla först vilken inlärningskapacitet som finns
- Det har gått för långsamt
- Van att studera – många har aldrig studerat – har ingen erfarenhet
- MSB, det som var bra var att vi letade upp svaren själva, fick ta ansvar
- MSB, för mycket gruppredovisningar – man anställer inte en grupp
- MSB – för mycket elever
- Studerat mycket och inte haft någon fritid
- Tränat för mycket och fått skador
- Tränat för mycket och ätit för lite. Behövs mer information om samband mellan kost, motion och hälsa
- Mentor idén har inte fungerat, svårt att ha kontakt, de jobbar operativt
- Sammanhållningen fungerar ibland, ibland inte i klassen
- Information, boende vet mer nu men fortfarande för lite
- Politiskt problem, inte R-syds problem
- Samhällsorganisationerna ska spegla samhället och behöver därför många kulturer

- Vi tror ibland vi bara är här som ett skådespeleri – får inga jobb – det finns sådana rykten
- Bra om man fick deltentamensbevis på att man klarat moment efterhand
- Viktigt att välja bort de som man inser inte kommer att klara hela utbildningen - detta är bra för både utbildningen och deltagarna – det bör finnas en gallring/ett val efter varje block
- MSB var bra för att lära sig att presentera, vet också mer om olika begrepp
- Mycket viktigt att visa upp oss och informera innan det händer något
- Måste och vara med min familj, kan inte bara studera hela tiden
- MSB, lärde mycket genom att göra egna grejor, ta eget ansvar
- Träning, inte tränat så mycket då jag inte satsar på att bli brandman
- MSB – inga förväntningar, blev bättre än jag trodde
- Ingen idé att överdriva med att studera på sin fritid
- Träning, har inte kunnat träna mera på grund av skada
- Sammanhållning något man inbillat sig, det har varit grupperingar men ändå hjälpts åt
- Ingen bra vardagskontakt för R-Syd med befolkningen – brandmännen åker bara in och ut från stationerna, hur då få kontakter?
- Utbildningen en chans för oss med utländsk bakgrund
- MSB utvecklade mig mycket, mitt språk, visade hur samhället fungerar, en guldstjärna till MSB
- Utrustningen inte alltid funkat men i övrigt OK
- Inte dålig kontakt med mentor, bara inte behövts
- Mångfalsprofil tar tid!
- Inte tillräckligt att bara pröva bara en gång på varje övning
- För mycket samma sak
- Tråkigt med för mycket teori
- Hade varit bra att ha någon att ha förtroende för
- Finns inga brand- och säkerhetsvårdare på marknaden, vet därför inte om vår utbildning har något värde
- Studerat 2 – 3 timmar varje dag hemma
- Min mentor är borta
- Mer praktik, för mycket lektioner
- Hög kvalitet, för lite nu på slutet
- Lärt mycket hög kvalitet
- MSB, lärt om kommuner
- Pluggat mest för prov, önskat läsa mer men inte orkat
- Har lätt för mig, lektionerna ger mycket
- Ingen enad klass
- Utbildningen mycket bra
- Boende visste inte och vi kunde lära dem hur de skulle skydda sig
- Vissa brandmän vill inte vara med
- Ingen mångfald på lång tid
- Alla bostadsområden behöver information
- MSB, duktiga
- Superbra utbildning, men mår psykiskt dåligt, R-Syd har så många skvallerkärringar, bättre att stödja än att trycka ned
- Mentor gav inget stöd
- Önskar för framtiden få gamla prov för att veta strukturen
- Mångkulturellt, kommer att ta lång tid men det blir så

- R-Syds vardagskontakt med befolkningen är mycket dålig. Det går inte att komma in på Drottninggatan ens
- Värdegrunden speglas inte av personalen
- MSB, för lång tid – går att göra snabbare
- MSB, vi gjorde samma sak i 12 veckor!
- Bra handledare och chefer
- Information till befolkningen, krävs mycket mera, varje vecka, föra dialog
- Måste förstå alla kulturer, Sverige ser så ut idag
- Mångfaldsprofil, absolut men kommer att ta tid
- Räddningstjänsten kommer självklart fram i skarpt läge
- Mycket viktigt att satsa på information i utsatta områden för att rädda liv
- Viktigt att informationen är en del av jobbet
- MSB – tråkig
- Sammanhållning inte så bra
- Jättekul om det blir en ny utbildning
- Vi var ute och informerade i skolor, mycket roligt
- Mångfald tar tid
- Information, satsa mycket mera inom R-Syd, satsa hårt
- MSB – lärorikt
- Mentor bra
- Hoppas på en mångfaldsprofil...
- Tränat mycket, sedan fem gånger vecka
- Alla kan inte kunna om alla kulturer men lite
- Vardagskontakt, vet inte riktigt
- Hoppas på mångfald inom räddningstjänsten
- Finns alltid en lite risk att räddningstjänsten inte kommer fram
- Mycket tid har gått åt till ingenting, behövs bättre schema planering
- MSB, mindre bra, tråkigt men nödvändigt
- MSB, bra, mycket förståelse
- Skada, kunde inte träna
- Sammanhållning, nej gått bakom ryggen, och utåt visat sig vara solidarisk
- Finns mobbningar
- Mångfald behövs, kvinnor behövs – ledningen vill det men många emot det
- MSB gav ingen feedback, vet inget
- Handledare gav bra stöd
- MSB jättetråkig, men behövde det
- Studerat mycket och ofta
- Skada, inte kunnat träna mer
- Brandmännen vill inte informera, behövs mycket ödmjukhet för att klara
- Ut och informera, ut över allt och förebygg
- Vill inte rekommendera andra
- Vi har jättebra kontakt med befolkningen men R-Syd jättedålig
- R- Syd satsar inte i praktiken på mångfald
- Brand- och säkerhetsvärdar vill satsa mycket
- Hade jag visst att jag skulle vara i denna situation innan hade jag aldrig börjat utbildningen – det är bara ett påhittat yrke
- Organisera bättre, bättre koll, planera mer för att få det att funka
- MSB – långsamt och tråkigt
- MSB har inte gett feedback – vet inte hur det gick, var en lekstuga – hellre varit på semester eller gjort praktiska övningar, MSB klarat på fyra veckor

- Fortsätt åka ut och informera, till skolor, bostäder o.s.v.
- MSB nytta osäkert
- Mångfald kommer på lång sikt
- Schemat måste ut en vecka före
- Mer kulturer bland deltagarna – det finns ingen från Afrika, ingen från Asien bland deltagarna

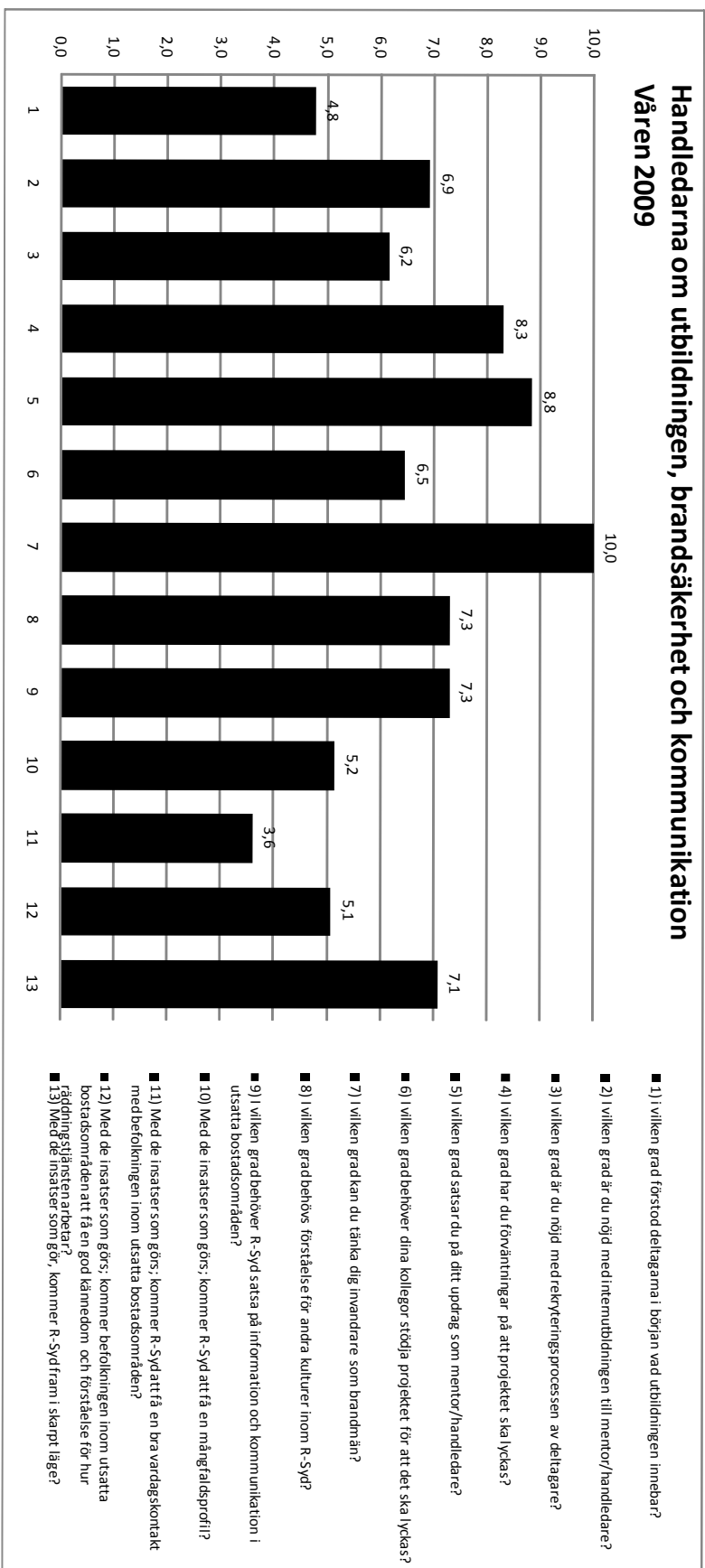
Bild 25 Kushtrim Rugova blir vald till årets ”elev”, gratuleras av bitr. projektledare Andreas berg

Bild 26 Paula Ojeda får sitt examensbevis av direktionens ordförande Kjell-Arne Landgren

Handledarna om utbildning, brandsäkerhet/ kommunikation, våren 2009

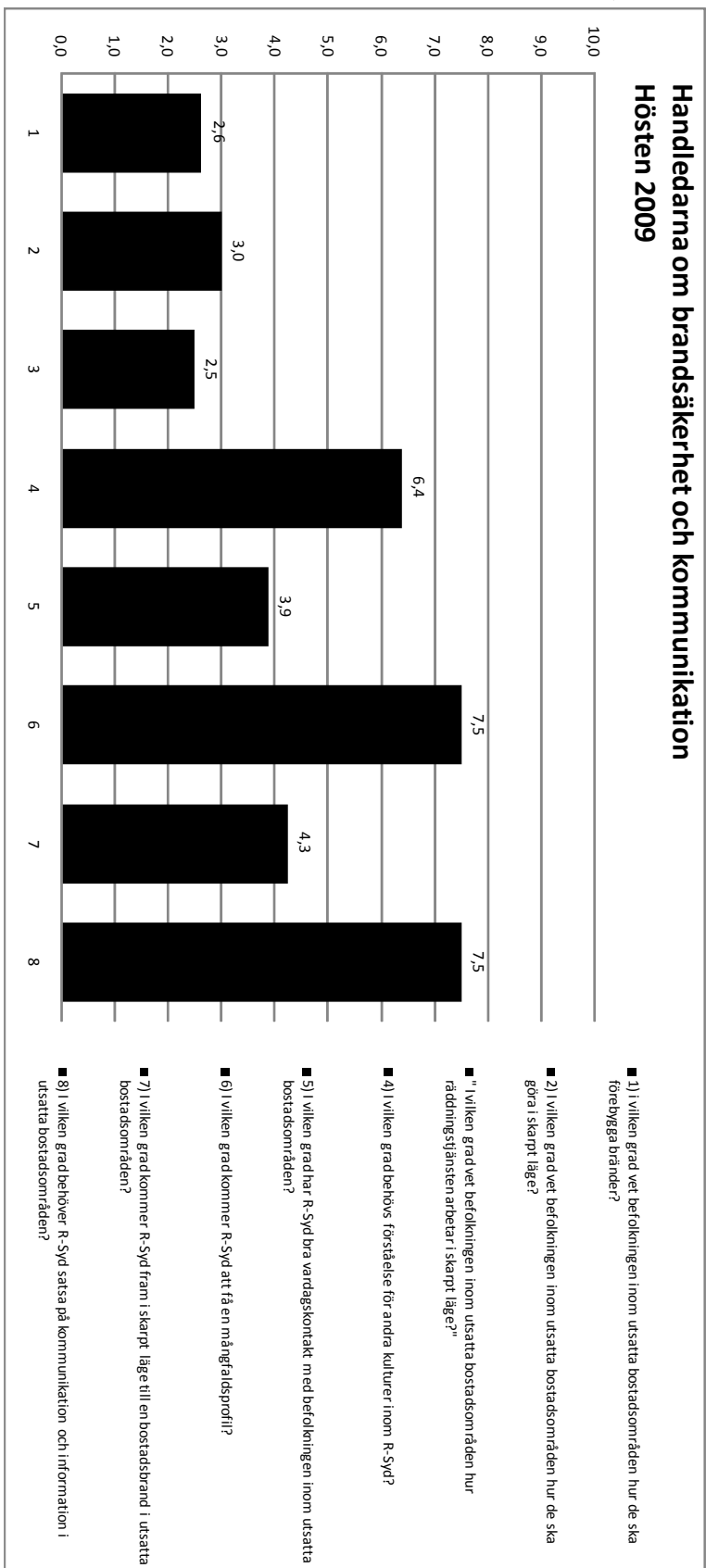

Handledarna om utbildning, våren 2009

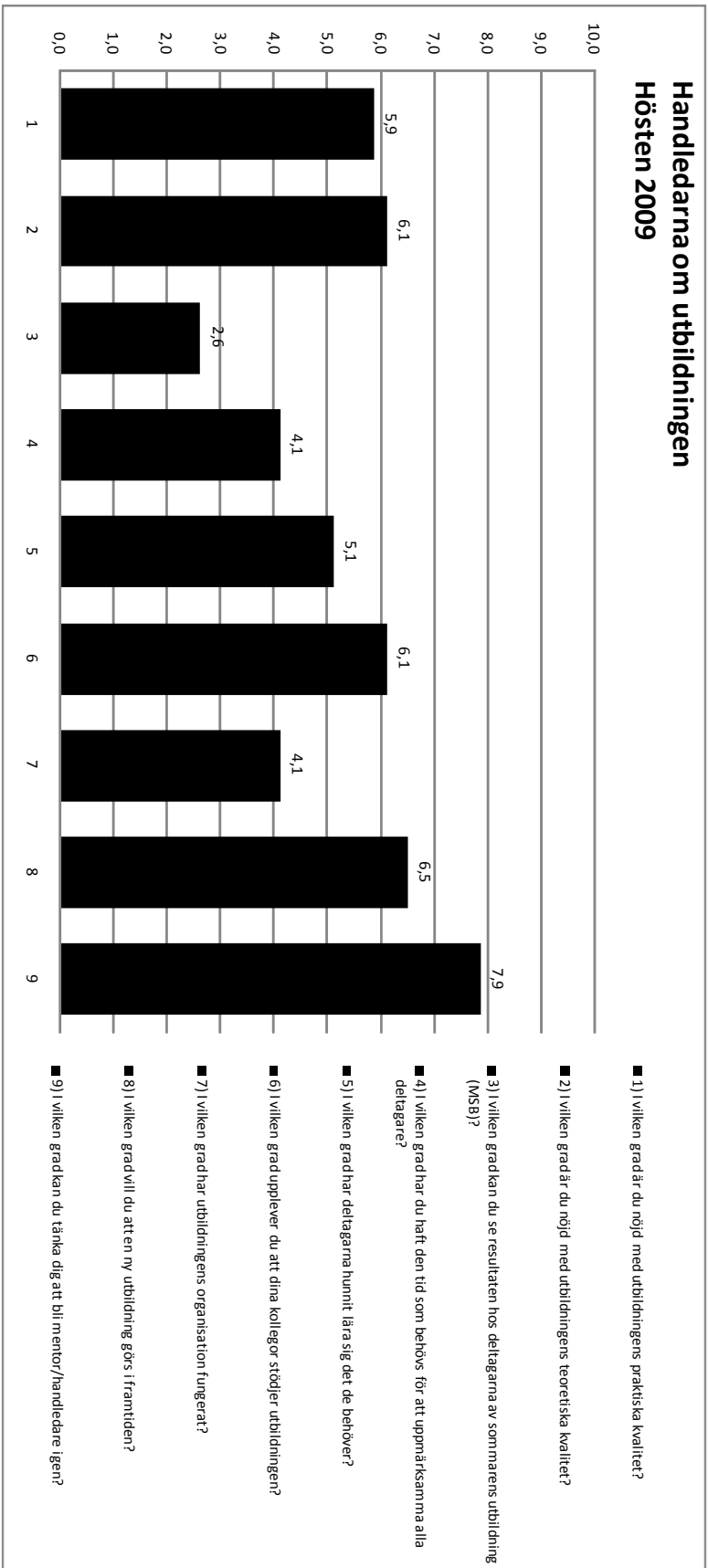
Tabell 15 Utbildningsfrågor handledarna våren 2009

Frågor till handledarna om deltagarnas utbildning	För lite	Ganska	Mycket
1) Har du tid att uppmärksamma alla deltagare?	11	2	0
2) Hur väl överensstämmer deltagarnas kompendier med vad de ska lära sig?	0	6	6
	För fort	Lagom	Sakta
3) Är det rätt tempo i undervisningen	2	11	0
4) Är det rätt tempo i de praktiska övningarna?	1	11	0
	För lite	Lagom	Bra
5) Hur är tillgång på redskap, fordon, materiell till övningar?	6	6	0
6) Hur räcker tiden till för fysisk träning?	0	12	1
	Inte bra	Bra	Mycket
7) Hur är sammanhållningen i klassen?	0	9	4
	Aldrig	Händer	Mycket
8) Finns det mobbing i klassen?	7	6	0
	Lite	Ibland	Mycket
9) Hur mycket hjälper deltagarna varandra?	4	4	5
	Lite	Bra	Mycket
10) Hur bra matchar utbildningen de kunskaper som krävs för att bli brandman?	7	6	0
11) Hur bra matchar utbildningen de kunskaper som behövs för att bli informatör/utbildare?	2	5	3

Handledarna om brandsäkerhet och kommunikation, hösten 2009

Handledarna om utbildningen, hösten 2009

Handledarnas kommentarer våren 2009

Utbildning

- Tror på ett projekt vartannat år
- Ser inte projektet som en konkurrent till SMO
- Stort spann mellan eleverna
- Utbildningen ger grunderna – måste sedan komplettera med rökdykare
- Fanns viss misstänksamhet mot projektet i början

Olika kulturer

- Kännedom om andra kulturer – för oss brandmän är det viktigt att känna till sådant som är relaterat till räddningstjänsten
- Fler invandrare spelar ingen roll – gäller att sköta sitt jobb
- Förståelse för andra kulturer minskar förutfattade meningar
- Viktigt också att lära ut till nyanlända om svensk kultur
- Fler invandrare behövs men tufft att klara alla krav då många måste kämpa med språket och först gå grundutbildning
- Mångfaldsprofil dröjer

Män och kvinnor

- Tunna tjejer och killar får svårt att klara sina uppgifter – ingen fråga om tjejer och killar utan är en personfråga

Handledarna

- För kort utbildning till mentor
- För lite tid till att arbeta som mentor och handledare
- Mer tid på att utbilda handledarna i metodik och pedagogik

Måste satsa mera om vi ska lyckas

- Problemen ökar
- Polisen har bekymmer fat de under många år tagit in invandrare
- Tidsfråga innan något alvarligt händer och någon kommer till skada
- Budskapet suddigt
- Mycket långsiktigt att få bra vardagskontakt och förståelse
- R- syd inte så bra på information – ger info när olyckor har hänt

Sammanhållning i klassen

- Finns ett par elever som har blivit lite utsatta
- Med tanke på så många kulturer – lätt med konflikter
- Vissa kommer att lyckas till 100 %

Rekryteringen

- Inte så bra att med att rekryteringen byggde på olika kvoter
- Mycket nöjd, bra upplägg
- Vi var inte helt klara med vad vi sökte i rekryteringen
- Mycket bra att vi var med
- Vi fick de deltagare vi ville ha, mycket lyckat

Skillnad mellan skola och verklighet

- Svårt för eleverna att ha en realistisk uppfattning om vad som krävs i skarpt läge
- Den verkliga utbildningen är när man kommer ut
- Måste ha en viss kondition för att klara skarpt läge
- Det krävs lång erfarenhet för att kunna informera

Hinder i framkomlighet

- Tror inte vi hindras vid skarpt läge
- Inte riktat mot räddningstjänsten
- Går inte att informera bort problemen – de som håller på är en liten grupp
- Boende borde gå ut mera själva
- Polisen behöver prioritera våra uttryckningar mer
- Föräldrarna måste finnas ut och ta hand om sina ungdomar
- I skarpt läge kommer vi fram
- Det värsta är att inte få göra sitt jobb

Bild 27 Slutövning

Handledarnas kommentarer hösten 2009

Utbildningen

Bild 28 Genomgång med övningsledaren Micke efter genomfört rökdykarpass

- Bättre kontroll på folket som tas in. Sätt hårdare krav direkt så blir det mer kvalitet.
- Återkommande logistikproblem såsom fordon, materiel och övningsförutsättningar där enormt mycket tid måste läggas. Klassen är också för stor i antal deltagare vilket direkt resulterar i att tiden för varje deltagare/elev blir begränsad. Vi handledare och instruktörer har fått lägga enormt med tid på nödlösningar och ursäkter för att saker och ting inte fungerat som det skall. Ibland har tom säkerheten tummats på.
- Kan inte ge bra betyg för den praktiska kvaliteten när vi har så undermålig utrustning på Barbara. Det har även varit svårt att få fram fordon, utrustning mm. Köp in mer utrustning så vi kan öva ordentligt! Jag har inte sett eller hört ngt av sommarens lektioner. Har bara hört att eleverna har tyckt att det har varit tråkigt? Har deltagarna hunnit lära sig det de behöver? Det beror på vad de behöver det till?? Som operativ "gammeldags" brandman kanske det är okej men till den "nya sortens" brandman hoppas jag det betyder något att SMO:arna går två år i skolan... De som har gått BSV spåret har jag inte en aning om de har "hunnit lära sig det de behöver". De närmaste cheferna och de som jobbat 50 % eller 100 % har gjort ett fantastiskt jobb. Men var har ledningen varit när de stora frågorna har kommit fram. Vilka har varit många!
- För stor klass med antal deltagare vilket resulterar i att de individer som kräver mer hjälp inte får det.
- R-Syd måste våga profilera sig på fler plan och område. Man satsar delvis på de mest utsatta medans de område som är "PÅVÄG" att bli värre får stå till sidan. Det brinner väldigt ofta i bostäder på utsatta område vilket torde vara ett fall för ett ökat mervärde för de drabbade. Styrkorna är minimerade idag och tiden begränsad. Det krävs samordning och

logistik på hög nivå för att resultat skall nås. I övrigt måste chefer och ledare våga vara mer chef och ledare och stå för sina åsikter och undvika grupptryck. Det gnälls för mycket i styrkorna att man inte vill eller känner för det. I min värld är det en uppgift som skall lösas precis som vilken annan. Genomför och sluta gnäll. Tyvärr är det för slappt i de chefande leden.

Brandsäkerhet och kommunikation

- Jag tror inte folk i utsatta områden har mer kunskap om oss efter denna utbildning. Kanske på längre sikt. Det fungerar inte att ställa sig vid City Gross och tro att "problempersoner" kommer fram till oss. Nej, ut och föreläs om hur vi arbetar, förebyggande, hur svenska hus tål brand mm. i små föreningar i utsatta bostadsområden. Där kommer våra duktiga BSV:are med sitt språk(alla är ju inte spansk-talande...) göra stor nytta! Skulle detta ta 10min, mig tog det 40min av min fritid. Men det gör jag gärna när det gäller utvärderingar.

- Tycker det börjar bli lite väl "hypat" att vi ska gå på Rosengård hela tiden och försöka prata med folk som inte vill prata med oss...

Bild 29 Slutövning

Prioriteringar, effekter undersökning med handledare och deltagare

Betydelsen av deltagare- och handledareundersökningarna är att vara till stöd för projektets och Räddningstjänsten Syd fortsatta utvecklingsarbete. En del av de resultat som framkommit i undersökningarna har kunnat förutses. Andra resultat har varit svårare att förutse. Samtidigt är det en kvalitativ skillnad mellan att ha en uppfattning och ha tillgång till evidensbaserade totalundersökningar.

Efter projektets avslutning är det den verkställande ledningen för Räddningstjänsten Syd som avgör vilka insatser som ska prioriteras. Utvärderingens analys av effekter av olika insatser är ett beslutsstöd.

Analysen utgår från en förutbestämd modell. I de båda intervjuundersökningarna har de handledarna och deltagarna värderat frågeställningar om brandsäkerhet och om kommunikation. Svaren har getts enligt en skala från noll till tio poäng. Av nedanstående tabell framgår av första raden att resultaten värderas i fyra färger. Rött motsvarar 0 – 2 poäng, gult 3 – 5 poäng, grönt 6 – 8 poäng samt blått 9 – 10 poäng. Av den andra raden framgår vilken betydelse resultaten har. Den tredje raden visar vilken prioritet som bör ges till utveckling av resultaten i de fyra färgerna. Fjärde raden slutligen visar var effekterna är störst för att möta behovet av brandsäkerhet och kommunikation.

Beroende på hur frågorna är formulerade kan ett högt poängtal betyda att insatser ändå bör prioriteras och ger hög effekt. Ett exempel är om intervjupersonerna anser att det är viktigt att satsa på information och kommunikation med befolkningen. Högst poängtal betyder då att färgen på prioriteringen blir röd.

Formel 3 Analysmodell

1) Analysmodell	Röd färg 0-2 poäng	Gul färg 3-5 poäng	Grön färg 6-8 poäng	Blå färg 9-10 poäng
2) Resultaten betydelse	Startresultat	Positiva resultat under uppbyggnad	Hållbara och varaktiga resultat	Förstklassigt - best praxis resultat
3) Prioritet	Högsta prioritet på utveckling	Förbättra för att nå hållbara och varaktiga resultat	Bibehåll och utveckla om möjligt för att nå best praxis	Resultaten kan inte förbättras utan bör bevaras och underhållas
4) Effekt	Störst effekt på satsningar i det röda området	Näst största effekt på satsningar i det gula området	Liten effekt	Ingen effekt

Våren 2009 brandsäkerhet och utbildning handledare/deltagare

Tabell 16 Brandsäkerhet och utbildning, prioriteringar och effekter, våren och hösten 2009

Våren 2009, handledare- och deltagare: utbildning, brandsäkerhet, kommunikation				
Fråga 1		H) 4,8 Deltagarnas kännedom om utbildningen	D) 8,6 Intresse för utbildningen	
Fråga 2			D) 6,7 Kunskap om räddningstjänsten H) 6,9 Handledar - utbildningen	
Fråga 3			D/H) 6,6/ 6,2 Rekryterings-process till utbildningen	
Fråga 4			D) 8,2 Andras förväntningar på att lyckas H) 8,3 Förväntningar på att projektet lyckas	
Fråga 5			H) 8,8 Satsar på sitt uppdrag som handledare	D) 9,7 Satsa på utbildningen
Fråga 6		D H) 8,6/6,5 Stöd behövs från alla medarbetare för projektet		
Fråga 7			D) 8,0 Brandmän med annan etnisk bakgrund än nordisk	H) 10,0 Brand män med annan etnisk bakgrund än den nordiska
Fråga 8		D/H) 8,2/7,3 Behövs förståelse för andra kulturer		
Fråga 9	D) 9,2 Satsa på information och kommunikation med boende	H) 5,2 Satsa på information och kommunikation med boende		
Fråga 10			D/H) 6,3/5,2 Kommer att få en mångfalsprofil	
Fråga 11		H) 3,6 Kommer få vardagskontakter med befolkningen	D) 6,4 Kommer att få en bra vardagskontakt med befolkningen	
Fråga 12			D H) 6,2/5,1 Befolkningen kommer att få kännedom hur R-Syd arbetar	
Fråga 13			D/H) 8,0/7,1 Brandbilarna kommer fram i skarpt läge	

Hösten 2009 brandsäkerhet och utbildning - handledare/deltagare

Tabell 17 Brandsäkerhet och utbildning, hösten 2009

Hösten 2009, handledare- och deltagare: utbildning, brandsäkerhet, kommunikation				
Fråga 1		D/H) 5,0/ 2,6 Befolkningens kunskap om att förebygga bränder H) 2,8 Utb. praktiska kvaliteter	D) 7,9 Utb. praktiska kvaliteter	
Fråga 2		H) 3,0 Utb. teoretiska kvaliteter	D) 6,9 Utb. teoretiska kvaliteter	
Fråga 3		D H) 4,1/2,5 Befolkningens kunskap om hur R-Syd arbetar i skarpt läge H) 2,6 Utb. av MSB	D) 7,1 Sommarens utb. av MSB	
Fråga 4		D/H) 7,7/6,4 Förståelsen för andra kulturer behövs i R-Syd H) 4,1 Tid att uppmärksamma alla deltagare	D) 7,4 Studerat på fritiden	
Fråga 5		H) 3,9 Vardagskontakt med befolkningen	D) 6,2 Vardagskontakt med befolkningen D/H) 7,7/ 5,1 Deltagarna har hunnit lära sig D) 7,7 Tränat på fritiden	
Fråga 6			D/H) 6,2/6,1 Kommer att få mångfaldsprofil H) 6,1 Kollegorna stödjer utb. D) 5,2 Stöd från mentor	
Fråga 7		H) 4,3 Kommer fram i skarpt läge H) 4,1 Utbildningsorganisationen	D) 8,6 Kommer fram i skarpt läge	
Fråga 8	D) 9,5/ Satsa på information och kommunikation med befolkningen	H) 7,5 Satsa på information och kommunikation med befolkningen	H) 6,5 Ny utbildning D) 6,8 Sammanhållningen	
Fråga 9			H) 7,9 Vill bli handledare igen D) 8,5 Rekommendera andra utbildningen	

Analys brandsäkerhet och kommunikation

Boendeundersökningen handlar om synpunkter från boende i Herrgården på brandsäkerhet och kommunikation med räddningstjänsten. Motsvarande undersökning har gjorts med deltagare och mentorer/handledare i utbildningen till brand- och säkerhetsvårdar. I analysen behandlas därför frågeställningarna från dessa undersökningar gemensamt om brandsäkerhet och kommunikation.

I analysen har ett urval av synpunkter från boende (b), deltagare (d) och handledare (h) lagts in i texten. De fullständiga synpunkterna finns i de föregående avsnitten.

Oro för att det ska brinna

Kvinnor och män är oförändrat oroliga mellan vårens och höstens undersökningar för att det ska brinna i Herrgården. Intrycket är att Herrgården har blivit lugnare men oron består på en hög nivå.

Av intervjuunderlaget framgår att en tredjedel av kvinnorna under våren var oroliga och rädda på den högsta nivån. Under hösten har oron stigit för dessa kvinnor och 36 % är så oroliga att de anger det högsta värdet!

- Så klart vi är livrädda, det brinner ju nästan varje dag. (b)
- Den allmänna uppfattningen bland många är att det är bättre nu. (b)

Röd prioritet. Utvärderingen

Statistiken visar följande (statistiken redovisas på sidan 9):

Tabell 18 Jämförelser mellan 2007 - 2009

Herrgården	2007, 10 mån	2008, 10 mån	2009, 10 mån
Brand ej i byggnad	24	89	96
Varav anlagd	18	74	83
Brand i byggnad	19	26	24
Varav anlagd	14	13	17

Tabell 19 Ej anlagda bränder i Herrgården, 2007 - 2009

Ej anlagda bränder, Herrgården	2007, 10 mån	2008, 10 mån	2009, 10 mån
Brand ej i byggnad	6	15	13
Brand i byggnad	5	13	7

Tabell 20 Bränder och anlagda bränder i flerbostadshus i Herrgården, 2007 - 2009

Bränder i flerbostadshus i Herrgården	2007, 10 mån	2008, 10 mån	2009, 10 mån
Totalt antal bränder	17	25	15
Varav anlagda bränder	6	13	6

Antalet bränder har totalt ökat från 2007 till 2009. Den största ökningen är mellan 2007 och 2008 avseende bränder ej i byggnad. Antalet bränder har ökat något under 2009 framförallt p.g.a. ett stort antal bränder i april 2009. Det största antalet bränder har inträffat vid Ramels väg mot Rosengårds trafikplats.

Det totala antalet *anlagda* bränder fördelat per månad från januari 2007 t.o.m. oktober 2009 ökade från och med december 2007 och fick sin "peak" under april 2009. Under månaderna maj t.o.m. oktober månad 2009 har de *anlagda* bränderna en omfattning som är jämförbar med motsvarande månader 2007.

Statistiken visar att antalet bränder som *inte var anlagda* ökade mellan 2007 och 2008 och minskat något under 2009.

Antalet *anlagda bränder i flerbostadshus* i Herrgården under de tio första månaderna 2007, 2008 och 2009 visar samma utveckling som för övriga bränder. Det vill säga att antalet anlagda bränder är lika många under 2007 som för år 2009 och betydligt fler under 2008.

Antalet bränder i Herrgården gör att det finns en befogad oro som också visar sig i intervjuundersökningarna från våren och hösten 2009. Antalet bränder och anlagda bränder i flerbostadshus understryker också alvaret. Det går inte att läsa av att oron har minskat mellan vårens och höstens undersökningar och det är sannolikt för kort period för att öka befolkningens upplevelse av trygghet.

Utvärderingen anser att åtgärder för att minska på bakgrunden till befolkningens oro bör prioriteras. Åtgärder kommer att ge hög effekt särskilt för de kvinnor som uppger att de är mycket rädda. Det krävs fortsatt långsiktiga satsningar inom Räddningstjänsten Syd och medverkan från bostadsföretag, polisen, föreningar, myndigheter och företag samt fortsatta politiska insatser för att klara av situationen.

Kännedom om att förebygga bränder

Kvinnor och män har otillräckliga kunskaper om hur bränder förebyggs. De boende i Herrgården anser själva att de har hyggliga kunskaper på en grön nivå. Detta är en svår fråga då det handlar om intervjupersonernas föreställning om förebyggande av brandfara.

Det var därför viktigt att ställa samma fråga till deltagarna och handledarna som medverkat i informationssatsningen HERO.

Deltagarna uppfattar att de boendes kunskaper ligger på en gul nivå medan handledarna anser nivån ligger på en gul nivå gränsande till rött.

- Jag vill ha information på mitt språk.(b)
- Allt som går att veta vet jag. De kom till skolan och berättade.(b).

Gul prioritet. Utvärderingen

Utvärderingen anser att information måste prioriteras om förebyggande av bränder i anslutning till och i bostäderna. Målet måste vara en nolltolerans på bränder.

Antalet bränder i flerbostadshus i Herrgården *som inte var anlagda* under de tio första månaderna 2007, 2008 och 2009 var 11, 12 och 9.

För att klara det målet måste de boende vara välinformerade och veta hur de kan minska riskerna. Utvärderingen anser också att fastighetsägarna har ett högt ansvar för brandsäkerheten med att bl.a. medverka till informationsinsatser samt att ta ansvar för allmänna utrymmen. Gemensamma informationsinsatser ger hög effekt och kommer att minska befolkningens oro.

Herrgården bor knappt 5 000 personer. Det är 20 % av befolkningen som flyttar ut varje år från området och in flyttar nyanlända. I praktiken har området blivit en ersättning för de tidigare flyktingmottagningarna. Detta visar på en synpunkt som framfördes i projektets styrgrupp. Malmöborna i Herrgården har kapacitet att flytta till områden de tycker är bättre. Utvärderingens synpunkt är att flyttningarna innebär att informations- och kommunikationsinsatser och andra insatser måste göras kontinuerligt. Viktiga aktörer är Räddningstjänsten Syd, fastighetsägare, polisen, skolan och stadsdelsförvaltningen tillsammans med föreningar i området. Det är väsentligt också att standarden på Herrgården som bostadsområde förbättras på olika vis. Detta är också ett arbete som pågår.

Kännedom om hur man räddar sig i skarpt läge

Med tanke på de föregående frågorna är det viktigt att befolkningen har kunskaper om hur man uppträder och räddar sig i skarpt läge. I rapporten har tidigare visats statistik över bränder i flerbostadshus under perioden 2007 – 2009. Vid ingen brand har någon människa kommit till skada.

Befolkningen säger att de vet hur de ska rädda sig i skarpt läge och visar grön flagg i sina svar. Noteras bör också att fem procent av kvinnorna och åtta procent av männen säger att de inte har en aning om hur de ska uppträda eller hur de kan rädda sig. Kontrollfrågan till deltagarna och handledarna förstärker alvaret i frågeställningen. Deltagarna och handledarna anger risknivån till gul färg.

- Jag vet vad jag ska göra om det börjar brinna i köket, inte mer. (b)
- Börjar det brinna är det svårt att komma ut. (b)

Gul prioritet. Utvärderingen

Utvärderingen anser att invånarnas kunskaper om hur man uppträder och räddar sig i skarpt läge måste öka. Vid lägenhetsbränder finns det en uppenbar risk för att människor kan skadas och i västa fall förolyckas på grund av ett felaktigt agerande. Detta även i situationer som från början inte är livshotande.

Kännedom om hur räddningstjänsten arbetar i skarpt läge

Vid bränder är det väsentligt att befolkningen har en bild av hur räddningstjänstens arbete går till. Betydelsen finns i att med kunskap så ökar förutsättningarna till att bli räddad i skarpt läge.

Både kvinnor och män anger under såväl våren som hösten att deras vetskap ligger på en gul nivå. Deltagarna och handledarna anger också gul färg fast på en lägre nivå jämfört med befolkningen.

- Jag vet att de släcker bränder, inget mer. (b)

- Mer information på olika språk. (b)
- Måste praktiskt visa vad som händer i skarpt läge. (d)

Gul prioritet. Utvärderingen

Utvärderingen anser att åtgärderna måste prioriteras och kommer att ge hög effekt.

Utvärderingen anser att all grundskolebarn och gymnasister bör få schemalagd undervisning avseende förebyggande av bränder, hur man uppträder i skarpt läge och information om hur räddningstjänsten arbetar i skarpt läge. Denna information bör inriktas både på brandrisker i skolorna och i hemmen. På motsvarande vis bör information systematiskt rullas ut för andra grupper i samråd med andra samhällsorgan. Genom föreningar, genom bostadsföretagen, på arbetsplatserna, för särskilt utsatta grupper såsom daghem och äldreboende o.s.v.

Göra som brandmännen säger i skarpt läge

Denna frågeställning finns med då det har inträffat att medborgare har blandat sig i släcknings- och räddningsarbete. Detta har gjorts då kännedomen har varit otillräcklig om hur räddningstjänsten arbetar. En bakgrund är också att i många andra länder finns en tradition att alla ställer upp och hjälper till. Räddningstjänstens insatser har också missuppfattats vilket gjort att enskilda människor gjort egna ingripande. Det har försvårat släcknings- och räddningsarbete när enskilda personer finns på brandplatsen och även försöker använda räddningstjänstens materiell.

Kvinnorna anger ett blått och förstklassigt värde på frågeställningen och männen ett mycket högt grönt värde. Under hösten anger både kvinnor och män ett mycket högt grönt värde. Detta betyder att intervjupersonerna är väl införstådda med att de ska följa brandmännens instruktioner.

Frågan har också ställts till deltagarna och handledarna om vilken förståelse man upplever att befolkningen har för räddningstjänstens arbetssätt. Under våren anger deltagarna och handledarna ett grönt värde.

- Självklart ska man lyssna på brandkåren, det gäller ju liv eller död. (b)
- Man måste lyssna på brandmännen. De är proffs.(b)

Gul - grön prioritet.

Utvärderingen anser befolkningens kännedom är mycket god och att dessa åtgärder inte behöver prioriteras. Svaren visar att befolkningen väl har kännedom om att samarbeta med brandmännen vid en brandplats. Samtidigt visar statistiken att det finns ett mindre antal personer som är tveksamma till att följa brandmännens instruktioner. Detta gör att frågan bör tas up i samband med andra informationsinsatser.

Utvärderingen anser att det finns ett samband mellan högt förtroende för räddningstjänsten och att göra som brandmännen säger i skarpt läge. Förtroendet är högt för Räddningstjänsten Syd men skulle förtroendet minska finns ökad risk att befolkningen ingriper i räddningstjänstens insatser.

Efterfrågan på information om brandsäkerhet

Kvinnorna vill i högre grad jämfört med männen ha mer information om brandsäkerhet. Under våren anger kvinnorna gul färg medan männen angav grön färg. Under hösten har

efterfrågan på information minskat lite. Detta kan bero på de informationsinsatser som har gjorts inom HERO. Det är fortfarande kvinnorna som är mest intresserade av att få veta mera.

- Brandmännen borde ha uppvisning så att människorna förstår hur tungt deras arbete är. (b)
- Vuxna invånare måste också få veta hur räddningstjänsten fungerar, barnen bör för lära sig på dagis och i skolan. (b)
- Boende vet mer nu men fortfarande för lite. (d)
- Tycker att det blivit lite hypat att vi ska gå på Rosengården hela tiden och informera. (h)
- R-Syd inte så bra på information – ger information när olyckor redan har hänt. (h)

Gul färg för kvinnorna. Utvärderingen

Information till männen bör avvakta. Utvärderingen anser att informationen bör riktas till kvinnorna i högre grad då har en tydlig efterfrågan och även anger högre värden på de föregående frågorna om riskerna. Informationen kommer efterhand att väcka intresse hos männen.

Det är positivt att antalet anlagda bränder är färre under 2009 jämfört med 2008. Minskningen av antalet anlagda bränder har skett mellan de två boendeundersökningarna under våren och hösten 2009. Antalet anlagda bränder är jämförbart med siffrorna för motsvarande period under 2007. Under denna period har projektets insatser riktats till Herrgården, polisen har ökat sin närvaro i området på ett betydande vis och flera andra viktiga samhällsinsatser har gjorts. Det går inte att fastställa de direkta sambanden till de samhällsinsatser som har gjorts. Vår bedömning är att det är troligt att det finns ett sådant samband. Detta var också ett av projektets mål.

Vuxna mer ute på kvällarna

Både kvinnor och män såväl under våren som under hösten anser att vuxna bör vara mer ute på kvällarna. Frågan har ställts då det är lugnande för ungdomar och barn att vuxna och föräldrar finns ute i området. Kvinnorna anger något högre värde än männen. Betydelsen av att vara ute på kvällarna sjunker lite för kvinnorna och männen under hösten. Detta kan bero på att de flesta brandtillbudet skedde under april månad när den första intervjuundersökningen gjordes. När den andra intervjuundersökningen gjordes var det färre brandtillbud, från maj till och med oktober månad 2000 när den andra intervjuundersökningen gjordes. Under hösten är det också lite kallare och regnigare. Motivet är således inte lika stort men fortfarande viktigt.

Detta är inte en fråga för räddningstjänsten men den visar på att de boende vill ta ansvar för sitt område och sina barn/ungdomar.

- De som bor i områdena måste lösa problemen. (b)
- Det är klart att fler vuxna behövs ute för att ta hand om barnen. (b)
- Boende borde gå ut mer själva. (h)

Gul - grön färg. Utvärderingen

Utvärderingen anser att frågeställningen bör tas upp med föreningarna inom Herrgården och med stadsdelsförvaltningen för att om möjligt hjälpa till med att finna former för att vuxna i högre grad samlas i området.

Förtroende för räddningstjänsten och brandmännen är goda exempel

Förtroendet för räddningstjänsten är mycket stort i Herrgården. Under våren anger kvinnor och män höga gröna värden. Under hösten har värden sjunkit något men är fortfarande stabilt gröna.

Vi har kontrollerat frågeställningen genom att både under våren och under hösten frågat intervjupersonerna i Herrgården om brandmännen som förebilder. Svaren är entydigt positiva.

- Jag litar på att de kan släcka bränderna, men jag litar inte så mycket nu på grund av att de kommer för sent. (b)
- Jag litar på räddningstjänsten eftersom de riskerar sina liv för att rädda andras. (b)

Grön prioritet. Utvärderingen

Utvärderingen anser att förtroendet är mycket högt även om det minskat något fram till höstens mätning. Förtroende upprätthålls genom det dagliga arbetet som räddningstjänsten gör. Ökar kommunikationen och synligheten för räddningstjänsten ökar också förtroendet och tilliten. Frågan behöver således inte prioriteras direkt.

Brandmän med annan etnisk bakgrund än den nordiska, förståelse för andra kulturer och frågan om en mångkulturell räddningstjänst

Invånarna i Herrgården anser att det är viktigt att andelen brandmän med annan etnisk bakgrund ökar på en oförändrat hög grön nivå i vårens och höstens undersökningar. Denna fråga ställdes också till deltagarna och handledarna. Deltagarna ger ett mycket högt blått värde och alla handledare anger maxvärdet 10,0. Handledarnas synpunkt är genomgående att det är skickligheten som ska bedömas vid anställning. Betydelsen av frågeställningen ligger i att förutom att vara en skicklig brandman tillföra språkkunskaper och kulturförståelse till räddningstjänsten.

Förståelse för andra kulturer gemensamt är mycket viktigt; det anser intervjupersonerna i Herrgården, deltagarna och handledarna på en grön nivå.

Vi har även frågat deltagare och handledare om möjligheten för R-Syd att bli en mångkulturell organisation. Både deltagare och handledare anger grön färg och men säger samtidigt att det kommer att ta tid.

- Det är bättre med fler invandrare i räddningstjänsten eftersom de förstår andra språk och kulturer. (b)
- De viktigaste är inte kulturen utan kompetensen. (b)
- Ingen skillnad på Mohamed och Hasse men viktigt för R-Syd internt. (d)
- Fler invandrare behövs men tufft att klara alla krav då många måste kämpa med språket och först gå på grundutbildning. (h)
- Mångfald kommer på sikt. (h)

Gul prioritet. Utvärderingen

Genom projektets ansträngningar blir fler brandmän, som har annan kulturell bakgrund och språkkompetens än den nordiska vilket också var ett mål. Det har också visat sig i projektet att deltagarna har kunnat använda sin kompetens i kommunikationen med befolkningen. Det har inte funnits möjlighet att ändra på dessa förhållanden i grunden utan utvärderingens delar projektets inställning att det är ett långsiktigt arbete. Utvärderingen anser liksom alla andra att frågan är avgörande och därför gäller det att inte tappa modet eller tempot. Det är snarare så att en strategisk diskussion behövs om hur såväl kommande projekt kan organiseras som att undersöka vilka andra möjligheter som finns för att öka mångfalden.

Brandbilarna kommer fram i skarpt läge och vardagskontakt med befolkningen

I utvärderingens undersökningar har deltagarna och handledarna fått göra en riskbedömning i vilken grad brandbilarna kommer fram i skarpt läge. Under våren anser deltagarna att framkomligheten är hög och att brandbilarna kommer fram i skarpt läge motsvarande hög grön nivå. Handledarna anger ett något lägre värde men fortfarande på en stabil grön nivå.

Under hösten anger deltagarna ett värde på gränsen till blått vilket betyder mycket hög framkomlighet. Handledarna gör nu en mycket lägre siffra vilket betyder att de anser att risken har ökat betydligt till motsvarande gul färg.

Vi har gjort en kontrollfråga här då vi under våren frågat vilken vardagskontakt deltagare och handledare bedömer att räddningstjänsten kommer att få och har under hösten. Deltagarna anger på båda frågorna ett tydligt grönt värde medan handledarna anger ett gult värde. Det vill säga en sämre vardagskontakt i jämförelse med deltagarnas bedömning.

- Kommer att ge resultat – viktigt hur man bemöter ungdomar. (d)
- Går inte att informera bort – de som håller på är en liten grupp. (h)

Gul färg. Utvärderingen

Ökad framkomlighet vid utryckningar var ett mål för projektet för att öka säkerheten för befolkningen och brandmännen. Utifrån deltagarna bedömning finns det en liten risk och utifrån handledarnas bedömning en stor risk avseende framkomligheten. Deltagarnas bedömning bygger i första hand på de intryck de har av Herrgården. Det är intressant att antalet bränder har minskat mellan vårens och höstens intervjuundersökningar samtidigt som handledarna anser att risken har ökat. Handledarnas bedömning grundar sig sannolikt mer på det större antalet utryckningar som gjordes under 2008 fram till och med april 2009 och de kravalliknade händelser som utspelades.

Utvärderingen anser att de insatser som gjorts inom HERO bör fortsätta och förstärkas samt att andra insatser bör övervägas för att minska på riskerna. Deltagarnas visar i sina synpunkter att de också delar uppfattningen om fortsatta insatser.

Inte bara räddningstjänsten utan sannolikt många andra myndigheter behöver utveckla sin strategi från att vara akutmyndigheter till att arbeta mer förebyggande och möta medborgarna/sina kunder utanför kontoren. Detta har Räddningstjänsten Syd börjat med och insatserna har förstärkts genom projektet. Det är mycket bra. Samtidigt anser utvärderingen utifrån hur verkligheten ser ut att detta är otillräckligt. Med det antalet bränder som statistiken visar på binds alltför stora resurser till akut räddningstjänst. Det är som om vi skulle ha en hälso- och sjukvård som tvingades till att binda större delen av sina resurser till hjärtoperationer. Med samma metafor: skulle hälso- och sjukvården stå utan

primärvården skulle hjärt- och kärlsjukdomarna öka ännu mera. Den politiska och verkställande ledningen för Räddningstjänsten Syd måste således ge förutsättningar som förstärker de insatser som har påbörjats.

Satsa på information och kommunikation med befolkningen

Deltagarna och handledarna anser att Räddningstjänsten Syd måste satsa på information och kommunikation med befolkningen. Mest tydliga är deltagarna som anger värdet 9,2 under våren och 9,5 under hösten vilket är ett rött värde. Handledarna anger de motsvarande värdena till 5,2 och 7,5 vilket således ger gula värden.

- Superviktigt (d)
- Jag tror inte att befolkningen i utsatta områden har mer kunskaper om oss efter denna utbildning, kanske på längre sikt. (h)

Röd färg. Utvärderingen

Projektet har visat på att det är nödvändigt att öka kommunikationen och informationen med kunderna, medborgarna. Information och kommunikation förändrar när den är långsiktig och uthållig. Det är viktigt att understryka att om allting fortsätter som tidigare så förändras ingenting. De initiativ som tagits av Räddningstjänsten Syd bör därför också inspirera andra myndigheter att i högre grad och med nya metoder kommunicera medborgarna.

Samtidigt finns det tveksamhet i styrkorna att informera och kommunicera i Herrgården mot bakgrund mot de risker som brandmännen har utsatts för under uttryckningar till Herrgården. Det finns också en övnan i organisationen att utföra informations/kommunikationsuppdrag i bostadsområdena.

Utvärderingens intervjuundersökningar är begränsade så tillvida att dessa avser Herrgården som bostadsområde. Vi har därför inte samma kännedom om befolkningens kunskap om att förebygga bränder, uppträda i skarpt läge och samarbete med räddningstjänsten i en räddningssituation. En bedömning är att behovet av information och kommunikation är stort i många andra områden och att det behövs en offensiv.

Utvärderingen föreslår Räddningstjänsten Syd att genomföra ett antal motsvarande kundundersökningar i ett antal ”typområden” samt inom räddningstjänstens myndighetsutövning. Utvärderingens utgångspunkt är att om vi inte vet att medborgarna är välinformerade så är det ett ansvar för räddningstjänsten att informera och kommunicera.

1. Bostadsområde ”inom miljonprogrammet”
2. Bostadsområde med äldre befolkning
3. Bostadsområde med blandad bebyggelse och barnfamiljer
4. Myndighetsutövning

Utvärderingen förslag är att vid samtliga stationer inom verksamhetsområdet genomföra systematisk och långsiktig information till medborgarna. Detta gäller alla typer av boende i alla typer av bebyggelse såsom förorter, villaområden, äldreboende, innekastadsområden o.s.v. Detta kommer att ge hela organisationen erfarenheter av informationsarbete. Dessa uppdrag bör genomföras av styrkorna i full utrustning för att vid larm snabbt rycka ut. Tränade instruktörer/informatörer bör också följa med. Det finns även en poäng med att vara fulltrustade då det understryker och ger en signal om alvaret i informationen.

I Herrgården och andra mycket utsatta områden är det viktigt att välja ut medarbetare inom räddningstjänsten som är flerspråkiga, har god kännedom om andra kulturer och är motiverade för uppdraget. De utbildade brand- och säkerhetsvårdarna är mycket lämpliga.

Det är vidare avgörande att informationsmaterial tas fram som matchar uppdragens behov. Det är mycket intressant att vid denna typ av uppdrag kan man inte helt förutse och förbereda vilka frågor som ställs av kunderna. Det är som i boendeundersökningen när en kvinna säger att hon är orolig för att barnen ska sätta på spisen när hon inte märker det.

I anslutning till ovanstående resonemang är det viktigt att återigen understryka att bostadsföretagen också har ett mycket stort ansvar för att informera sina kunder om brandsäkerhet i lägenheterna och att fastigheterna.

Utvärderingens bedömning är att de problem som har identifierats är av sådan karaktär att de inte en gång för alla går att avhjälpa. Detta är snarare inledningen till ett nytt förhållningssätt för Räddningstjänsten Syd. Det vill säga att räddningstjänsten måste ständigt kommunicera, vara ute bland medborgarna och arbeta förebyggande. Detta innebär att det genomgående behövs ett nytt sätt att se på sitt uppdrag, sin arbetstid och sin arbetsplats.

Analys utbildning till brand- och säkerhetsvård

Undersökningarna med deltagarna och handledarna i utbildningen till brand- och säkerhetsvård är direkt inriktad på processen från första intresset för utbildningen, om rekryteringsprocessen, utbildningens innehåll, former, lärande och kvaliteter.

I analysen har ett urval av synpunkter från deltagare (d) och handledare (h) lagts in i texten. De fullständiga synpunkterna finns i de föregående avsnitten.

Informerade deltagare

Utvärderingen har ställt frågor till deltagarna och handledarna om deltagarnas förkunskaper om räddningstjänst. Vi har ställt frågorna för att pröva om deltagarna har förstått vad de har påbörjat. Frågeställningen är också intressant då svaren ger en signal om vilken information som bör gå ut om utbildningen före start.

Deltagarna var enligt dem själva mycket intresserade av utbildningen till brand- och säkerhetsvård och ger svar som nästan är på högsta nivån. Deltagarna ansåg och att de hade förkunskaper om räddningstjänst på en god, grön nivå. Handledarna ansåg att deltagarna hade en mer otydlig bild av vad räddningstjänst innebär och ger ett gult omdöme.

- Så annonsen – tänkte Gud vad bra – men skulle de välja mig? (d)
- Bättre kontroll på folk som tas in. Sätt hårdare krav direkt så blir det bättre resultat. (h)
- Visste att brandmän också jobbar med naturkatastrofer, olyckor och giftolyckor. (d)

Grön färg. Utvärderingen

Utvärderingen anser att deltagarnas förförståelse och intresse har varit tillräckligt. Med detta avser vi att deltagarna i huvuddrag har förstått vilken utbildning de har påbörjat. Samtidigt är inte kunskapen så stor om räddningstjänst. Sannolikt finns inga skillnader till andra utbildningar där deltagarna också efterhand får en ökad förståelse för utbildningens och yrkets innebörd. Ett tecken på att informationen om utbildningen har fungerat innan deltagarna började är att samtliga deltagare har fullföljt utbildningen. Hade deltagare varit "felrekryterade" så borde det visat sig i avhopp. Informationssatsningen före och under rekryteringen har således varit tillräcklig.

Rekryteringsprocessen

Deltagare och handledare ger gröna och samstämmiga värden om rekryteringsprocessen. Det finns i stort inga förbättringsförslag om själva processen utan synpunkterna handlar om urvalet. Både deltagare och handledare anser att de fanns de som presterade bättre på uttagstesterna som borde fått börja utbildningen.

- Bra flyt i intervjuerna, bra process – som att söka jobb. (d)
- Inte så bra att rekryteringen byggde på olika kvoter. (h)

Grön färg. Utvärderingen

Utvärderingen ger ett mycket högt grönt värde gränsande till blått för rekryteringsprocessen. Processen var välplanerad och i princip var det som att bygga upp ett företag eller projekt i projektet för att under en tidbegränsad period genomföra ett omfattande uppdrag.

Utvärderingen anser att utbildningen till brand- och säkerhetsvård har kommit till dels för att öka mångfalden inom Räddningstjänsten Syd och för att öka räddningstjänstens möjlighet att möta en mångkulturell befolkning. Ytterst var utbildningen också ett syfte att möta de oroligheter som pågick i främst Herrgården med stora risker för befolkningen och brandmännen.

En rekrytering till utbildningen måste därför göras på ett sätt som inte tidigare har gjorts för att få fram ett urval som matchar behovet av deltagare och förhoppningsvis framtida brand- och säkerhetsvårdare och brandmän. Detta upplevs så klart som orättvist och det har utvärderingen förståelse för.

Utvärderingen ser betydelsen av att om en ny utbildning görs att rekryteringar ytterligare profilerar sig emot tjejer som kan tillföra ny kultur- och språkkompetens till räddningstjänsten. På motsvarande vis bör högskoleutbildade i högre grad uppmärksammas (både humanistiska och tekniska fakulteter). Detta kommer att förbättra karriärmöjligheterna för de deltagare som anställs.

Internutbildningen till mentor/handledare

Handledarna ger ett högt grönt betyg på utbildningen till handledare och mentor.

Grön färg. Utvärderingen

Utvärderingen delar handläggarnas synpunkter. Handledarnas utbildning får således ett gott erkännande och det finns förbättringsförslag. Detta är inte så konstigt då det är första gången som handledare har utbildats för en så stor uppgift. Deltagarna är överlag mycket nöjda med handledarnas insatser.

- För kort utbildning till mentor. (h)
- För lite tid att arbeta som mentor och handledare. (h)
- Mer tid på att utbilda handledarna i metodik och pedagogik. (h)

Deltagarnas och handledarnas satsning på utbildningen

Under våren tillfrågades också deltagarna om vilka förväntningar deras närstående och närmaste vänner hade på att de skulle lyckas med utbildningen. Deltagarna anger att förväntningarna på dem var mycket höga inom grönt område.

Handledarna fick under våren en anknytande fråga om hur de såg på projektets möjligheter att lyckas. Handledarna anger här också ett mycket högt grönt värde.

Deltagarna satsade på sitt uppdrag på en hög förstklassig blå nivå och handledarna uppgav också att de satsade på sitt uppdrag på en mycket hög grön nivå.

Utvärderingen har också tagit reda på hur deltagarna har studerat och tränat på sin fritid. Deltagarna anger här höga gröna värden. Vissa deltagare har tränat för mycket vilket lett till skador.

- Satsar 100 %. (d)
- Vi satsar full ut. (h)

Grön färg. Utvärderingen

Utvärderingen ger ett grönt gränsande till blått värde. Svaren visar på att deltagarna och handledarna har satsat på sina uppgifter.

När det gäller den fysiska träningen har en del deltagare satsat för hårt och ensidigt. Detta har lett till träningsskador och att de inte fullt ut har kunnat delta i fysiska träningsmoment. För flera deltagare kan det också vid starten av utbildningen vara en stor skillnad till vad var deras fysiska kapacitet bör ligga. Det är därför viktigt att omsorgsfullt lära ut om samband mellan en god avvägning mellan träning, hälsosam kost och god sömn för att lyckas. Flera av deltagarna har själva pratat om detta i intervjuerna.

Alla medarbetares stöd till projektet och utbildningen

Under våren anser deltagarna och handledarna att det behövs ett stort stöd från alla medarbetare inom R-Syd för att projektet ska lyckas. För fortsatt insatser är det på samma vis viktigt att engagera medarbetarna. Under hösten fråga vi handledarna i vilken grad deras kollegor stödjer utbildningen. Svaren indikerar ett grönt värde.

- Tycker att det finns ett stöd. (d)
- R-Syd måste våga profilera sig på fler plan och områden (h)

Grön färg. Utvärderingen

Handledarnas svar visar på att projektledningen lyckats med att förankra projektet inom R-Syd. Information om kommande projektsatsningar kommer också att underlättas då det redan finns en förförståelse.

Sammanhållningen i klassen

Under våren svarar fyra deltagare att sammanhållningen inte är bra, 18 att den är bra och två att den är mycket bra. På frågan om det förekommer mobbing säger 12 att det aldrig händer, tio att det förekommer och två att det händer mycket. Det finns även tre deltagare som säger att det förekommer att tjejerna mobbas.

Motsvarande frågor ställdes till handledarna. Av 13 handledare ansåg nio att sammanhållningen var bra och fyra att den var mycket bra. Sju handledare ansåg att det aldrig förekom mobbing medan sex ansåg att det förekommer. Handledarna ansåg att deltagarna till en tredjedel hjälpte varandra lite, ibland och mycket.

Häftet av deltagarna ansåg under våren att de hjälpte varandra och fick mycket hjälp när de behövde det och omvänt hjälpte andra när det behövdes.

Under höstens intervjuundersökning säger deltagarna att sammanhållningen fungerar bra och ger ett grönt värde på 6,8 av tio möjliga poäng.

- Finns ett par elever i klassen som blivit utsatta. (h)
- Det är bättre nu. (d)

Gul-grön färg. Utvärderingen

När frågorna om mobbing har ställts till deltagarna och handledarna har vi exemplifierat med vad mobbing kan innebära. Exempelvis kan det vara att inte lyssna när andra pratar, gå

ut när någon annan kommer in, uttrycka sig nedlåtande, vända ryggen till, ignorera andra o.s.v.

När både deltagare och handledarna under våren säger att det finns mobbing i klassen är detta alvarligt. I bästa fall har mobbingen minskat under hösten då deltagarna visar grön flagg för sammanhållningen. Detta kan då vara en effekt av att utbildningen och deltagarna därefter mer har uppmärksammat mobbing.

Brister i sammanhållningen kan förstås emot den konkurrenssituation som deltagarna har befunnit sig i alltsedan rekryteringen till utbildningen. Samtidigt är en miss i träningen av deltagarna då sammanhållningen och respekten för varandra måste prioriteras. I skarpt läge måste alla kunna lita på och stödja varandra. Därför är det en bra träning att göra det under praktiska övningar och i studiearbetet för deltagarna.

Utbildningsprocessen och utbildningsorganisationen

Deltagarna anser under vårens intervjuer att de i 22 fall förstår mycket av vad handledarna säger och i två fall ganska mycket. Det är lite svårare att läsa texterna och sex deltagare säger att de förstår ganska mycket medan 18 förstår mycket.

Utbildningstexterna överensstämmer i sex fall ganska mycket med vad deltagarna behöver lära sig enligt handledarna och i sex fall i mycket hög grad.

Deltagarna anser i hög grad, 21 fall att de får mycket hjälp av handledarna medan två anser att de får ganska mycket hjälp och en tycker det är för lite hjälp. Av deltagarna vågar 16 fråga mycket om hjälp medan åtta vågar fråga handledarna ganska mycket.

På de praktiska övningarna förstår 22 deltagare mycket av vad handledarna säger. På de praktiska övningarna anser 18 deltagarna att de får mycket hjälp av handledarna. Det betyder att ett antal deltagare inte anser att de har förstått tillräckligt bra och inte fått den hjälp de behöver på de praktiska övningarna.

Av deltagarna anser en tredjedel under våren att de kan prata med sin mentor om det behövs medan 16 anser att de kan göra det mycket.

Handläggarna anser under vårens undersökning att de i 11 av 13 fall har för lite tid till att uppmärksamma alla deltagarna. Ingen anser att de kan uppmärksamma alla deltagare mycket och två att de kan göra det ganska mycket.

Under höstens undersökningar anser deltagarna att de på en knappt grön nivå har fått stöd av sin mentor och handledarna/mentorerna säger att de på en gul nivå haft tid att uppmärksamma alla deltagarna.

I sex fall anser handledarna att tillgången på redskap, fordon och materiell till de praktiska övningarna är lagom med sex handledarna tycker det är för lite tillgång.

Handledarna är inte nöjda med utbildningens organisation och anger gul färg. Detta kan hänga samman med att hälften av handledarna inte är nöjda med tillgången på materiell till de praktiska övningarna.

Deltagarna anser i höstens undersökning att de hunnit lära sig det de behöver på ett högt grönt område. Handledarna flaggar precis grönt.

- Vi kollar en gång i veckan på teoretiska och praktiska kunskaper. (d)
- Återkommande logistikproblem...(h)
- För stor klass med antal deltagare vilket resulterar i att de individer som kräver mer inte får det. (h)

Grön färg. Utvärderingen

Deltagarna har i hög grad visat att de förstått och hängt med i undervisningens tempo i teori och praktiska övningar. Mer tid för handledarna att ägna åt deltagarna kommer att ge ännu fler deltagare som förstå mer av den teoretiska och praktiska utbildningen. Det är här också betydelsefullt att mentorsfunktion fungerar. Mentorerna måste ges förutsättningar och själva ta ansvar för att de är deltagarnas personliga rådgivare.

Utvärderingen ser också betydelsen av att tidigt undervisa om studieteknik. Det finns ingen självklar kunskap hos deltagarna om att studera.

Undervisningen i studieteknik bör inriktas på hur man på lektionerna och övningarna lyssnar, antecknar och ställer frågor. Hur man tillsammans med andra deltagare arbetar i grupp efter lektionerna för att gå igenom kontentan i undervisningen och att alla har förstått huvudinnehållet. Detta bör vara schemalagd tid och gruppindelningen bör göras av handledarna.

Vidare handlar det om hur man som deltagare organiserar sina egna studier genom att avsätta en bestämd tid varje dag, försöka läsa in kommande utbildningsavsnitt i förväg och ligga steget före. Detta är en mycket bättre situation än att bli stressad av att inte hinna med och få gå på eftertentor.

Metodik för tentamensstudier är inte heller självklar. Deltagarna bör här tränas i att förstå vad det väsentliga är i kursmomentet och hur de systematiskt lär in en stor mängd fakta. Upprepas utbildningen kommande år kan deltagarna också få ta del av tidigare kursers frågor på proven. Att lära sig att studera är till en början en "soldatliknande" tillvaro som innebär att följa fasta rutiner. Det är först på en avancerad erfarenhetsnivå av studier man kan bli lite mer flexibel.

Det är vidare viktigt att deltagarna arbetar med att göra tvåspråkiga ordböcker med facktermer om räddningstjänsten. Detta ökar inläringen och är användbart för framtiden i kommunikation med befolkningen.

Den språkliga förståelsen för muntliga och skriftliga instruktioner är mycket viktig i utbildningen av brand- och säkerhetsvårdare och för senare möjlighet till anställning. Utvärderingen anser därför att de sökande till utbildningen som inte anses klara tröskelnivån men i övrigt är väl lämpliga bör erbjudas att studera mer svenska för att därefter åter söka till utbildningen. Detta utifrån förutsättningen att utbildningen upprepas vilket utvärderingen förordar.

Avseende kunskapsnivån svarar deltagarna och handledarna utifrån olika förutsättningar. Deltagarna känner bara till vad som lärts ut praktiskt och teoretiskt medan handledarna

känner till vad en brandman ska kunna. Deltagarnas bedömning är således i vilken grad de hunnit tillgodogöra sig hela kursen medan handledarnas ribba ligger högre.

Ovanstående förhållande är tillämpligt för åtskilliga andra utbildningar. I många fall handlar det om att lära sig yrket under den första anställningen. Det brukar också ta lång tid innan erfarna kollegor anser att vederbörande har tillräcklig kompetens. Detta gäller både praktiska och teoretiska utbildningar. Utvärderingen ser betydelsen av att förlänga utbildningen med sex månader som helt och hållet utgörs av praktik på olika stationer som brandman och brand- och säkerhetsvärd. Återkommande samlingar kan göras i klassen (samlad och uppdelad i de två utbildningsvägarna) för teori repetition och genomgång av praktiken. Detta kommer att öka anställningschanserna för deltagarna. Utvärderingen ser också att praktiken får betydelse med att förankra projektet ytterligare på de olika stationerna.

Utvärderingen vill understryka att utbildningsorganisationen har varit mycket omfattande. Det är få förvaltningar som skulle ha klarat av motsvarande uppgift med så bra resultat. Detta är inte så kostigt då de flesta förvaltningar enbart fokuserar på sina "hardcore" uppgifter. Räddningstjänsten Syd skiljer därför ut sig genom att se till avgörande omvärldssamband och långsiktighet i räddningstjänstens åtaganden. Det är starkt att lyfta sig själv i håret!

Utvärderingen ser möjligheten med att göra en tydligare utbildningsorganisation. Detta innebär att tjänsterna benämns rektor, studierektor och lärare samt kurator o.s.v. Utvärderingen anser att benämningen "deltagare" är för passiv. Det är då bättre och enklare att använda det vedertagna begreppet "elev". "Elev" kommer från latin och betyder att höjas upp med avseende på kunskap och kompetens.

De elever som fått godkänt utbildningsbetyg bör erbjudas sex månaders praktik. Denna praktik görs vid Räddningstjänsten Syds stationer men bör också kunna erbjudas vid andra räddningstjänster och organisationer.

Under den avslutande praktikperioden kan man använda benämningen "elev" eller om man vill vara lite modernare begreppet "trainee". Detta begrepp står för att utbildningen är avslutad och det är en första träning i hantverket tillsammans med blivande erfarna kollegor.

Utbildningens kvalitet

Under våren ansåg 15 av deltagarna att de när utbildningen var klar mycket väl skulle ha de kunskaper som krävs medan åtta deltagare antog det i ganska hög grad. Handledarna gjorde en lägre bedömning. Hälften av handledarna trodde att deltagarna i liten grad skulle matcha kunskapskraven medan de andra handledarna ansåg att deltagarna skulle klara detta bra.

Deltagarna har under sommaren genomgått en utbildning av MSB. Deltagarna flaggade grönt för utbildningens kvalitet.

Frågan till handledarna ställdes "I vilken grad de kunde se resultat av sommarens utbildning på deltagarna". Handledarna säger sig se ett litet resultat och anger gul färg till ett lågt värde.

Samma skillnader återkommer avseende utbildningens teoretiska och praktiska kvalitet. Deltagarna flaggar ett medelhögt grönt värde medan handledarna flaggar för gula värden.

- Finns inga brand- och säkerhetsvärdar på marknaden, vet därför inte om vår utbildning har något värde. (d)
- Kan inte ge bra betyg för den praktiska kvaliteten när vi har så undermålig utrustning på Barbara. (h)
- Den verkliga utbildningen är när man kommer ut. (h)

Grön färg. Utvärderingen

Det finns en skillnad mellan hur handledarna och deltagarna bedömer utbildningens kvalitet. En bakgrund till detta som vi nämnt tidigare är att deltagarna bara kan referera till kursinnehållet medan handledarna också ser vad ser till den praktiska erfarenhet en brandman får från efter en tids tjänstgöring. Därför bör kommande utbildningar kompletteras med praktiktjänst på stationerna.

En uppföljande utvärdering bör göras om handledarnas bedömning av utbildningskvaliteten. Den uppföljningen bör då inkludera samtliga handledare som har deltagit sedan utbildningsstarten. Uppföljningen kan göras som den tidigare undersökningen i form av en webbenkät (med skillnaden att vi kan se vilka som har svarat men inte kan koppla svar och intervjuperson) eller som telefonintervjuer (även här garanteras sekretessen). Frågorna, ett tiotal på koncentreras till utbildningsresultaten och kvaliteten. Det är väldigt viktigt att få veta exakt vilka synpunkter handledarna har för att kunna göra rätt justeringar inför en kommande utbildning.

Ser vi till faktiska resultat så har samtliga deltagare genomfört utbildningen. Av de 24 deltagarna har 10 utbildats till operativa brandmän och 14 till brand- och säkerhetsvärdar. Tillsammans med kursintygen har deltagarna fått personliga omdömen om sina styrkor och utvecklingsområden. Utbildningsmoment har validerats av MSB.

Utbildningens kvalitet höll för att deltagare fick anställning i konkurrens med andra sökande. Tre deltagare har fått anställning som brandmän, två med tillsvidareanställning och en på visstidsanställning. Tre har fått anställning på viss tid som brand- och säkerhetsvärdar. Nio har erbjudits praktikplats under varierande tid 2-6 månader¹⁷ (9). Därutöver har två deltagare anställts av Stockholms brandförsvär. Det finns vidare andra myndigheter som visat intresse för rekryteringar.

Utvärderingen ser sommarens utbildning vid MSB som värdefull för deltagarna. Utvärderingen bygger sitt ställningstagande på deltagarnas egna synpunkter om att de fått lära sig mycket om samhällsorganisation och lärt sig göra projekt och redovisningar. Det är betydelsefullt att blivande brandmän och brand- och säkerhetsvärdar är väl insatta i samhällsorganisationen för att kunna kommunicera i omvärlden. Utvärderingen håller samtidigt med deltagarna att tempot har varit för lågt vilket talar för att en ny omgång blir intensivare och kortas ned.

Alla utbildningsmoment bör präglas av att det är ”fart och fläkt” där väntetider motverkas. Det finns ju ett samband mellan hur deltagarna lär sig och hur de senare agerar som brandmän och brand- och säkerhetsvärdar.

---

¹⁷ Räddningstjänsten Syd, Gunilla Jansson, 2009-10-26

Kommande utbildning

Handledarna flaggar med grönt värde för att de vill ha en ny utbildning och med ett högt grönt värde säger de att de vill ställa upp som handledare i en ny omgång. Deltagarna har fått frågan i vilken grad de kan rekommendera utbildningen till kompisar som passar. Det gör deltagarna med ett högt grönt värde.

- Jättekul om det blir en ny utbildning (d)
- Tror på ett projekt vartannat år. (h)

Grön färg. Utvärderingen

Deltagarna och handledarna har en mycket positiv inställning till att det arrangeras en ny utbildning. Detta är en kontrollfråga på utbildningens kvalitet och betydelse.

Räddningstjänsten Syd har nu förvärvat de erfarenheter som behövs. En avgörande fråga är hur kommande utbildningar kan finansieras. En möjlighet kan vara att knyta andra räddningstjänster till projektet för medfinansiering. På det viset kan räddningstjänsterna aktivt dra nytta av Räddningstjänsten Syds erfarenheter och kapacitet och samtidigt få möjlighet att rekrytera brandmän och brand- och säkerhetsvårdar. Dessa erfarenheter och möjligheter får nu vägas samman av den verkställande ledningen inför att forma en ny utbildning vilket utvärderingen rekommenderar.

Referensförteckning

Formler

Formel 1 Utvärderingens teori	26
Formel 2 Värderingssystem	27
Formel 3 Analysmodell	81

Tabeller

Tabell 1 Bränder i Herrgården 2008 mån 1 – 10.....	11
Tabell 2 Bränder i Herrgården 2008 mån 1 - 10	11
Tabell 3 Bränder i Herrgården 2009 månad 1 - 10.....	12
Tabell 4 Anlagda bränder i Herrgården per månad 2007.....	12
Tabell 5 Herrgården, anlagda bränder per mån 2008.....	13
Tabell 6 Herrgården, anlagda bränder 2009 per mån (OBS 10 mån).....	13
Tabell 7 Antal bränder i flerbostadshus i Herrgården	14
Tabell 8 Anlagda bränder i flerbostadshus i Herrgården	14
Tabell 9 Jämförelser mellan 2007 - 2009	15
Tabell 10 Ej anlagda bränder i Herrgården, 2007 - 2009.....	15
Tabell 11 Bränder och anlagda bränder i flerbostadshus i Herrgården, 2007 - 2009	15
Tabell 12 Boendeundersökningen, prioriteringar och effekter våren 2009.....	51
Tabell 13 Boendeundersökningen, prioriteringar effekter hösten 2009	52
Tabell 14 Utbildningsfrågor och svar	56
Tabell 15 Utbildningsfrågor handledarna våren 2009	74
Tabell 16 Brandsäkerhet och utbildning, prioriteringar och effekter, våren och hösten 2009	82
Tabell 17 Brandsäkerhet och utbildning, hösten 2009	83
Tabell 18 Jämförelser mellan 2007 - 2009	84
Tabell 19 Ej anlagda bränder i Herrgården, 2007 - 2009.....	84
Tabell 20 Bränder och anlagda bränder i flerbostadshus i Herrgården, 2007 - 2009	84

Bilder

Bild 1 Förbundsdirektör Per Widlundh håller tal	4
Bild 2 Kommuner i R-syd	7
Bild 3 Ledningsorganisation R-Syd	7
Bild 4 Projektorganisation En integrerad räddningstjänst	8
Bild 5 Bränder i Herrgården 2007-01-01 – 2009-10-31	10
Bild 6 Deltagare intervjuas	15
Bild 7 Projektets deltagare informerar på Rosengårdsskolan	21
Bild 8 Deltagarna får sina diplom	22
Bild 9 Shatila Salamin gratuleras av sin familj	24
Bild 10 Projektets resa till London	25
Bild 11 Demonstration i Rosengård	30
Bild 12 Herrgården i Rosengård	31
Bild 13 Demonstration i Rosengård	33
Bild 14 Vårens intervjueteam: Kosulterna är överst från vänster Safana Abdal, Lejla Durakovic, Jasna Omeragic, teamleader Selma Selava, Sara Hilberg. Nedersta raden från vänster: Kawtar Chibli, Maria Saham, Taghrid Daabas, Sibela Cambara, Adham Wahab.	42
Bild 15 Höstens intervjueteam: Kosulterna är från vänster övre raden: Waed Elmoussa, Safana Abdal, Eshragh Taratniya, Magdalena Wolynzcyk, Ahman Jawadi Asad. Nedre raden från vänster: Hiba Audi, Sura Al, Hamid, teamleader Selma Selvana, Sejla Marmulakovic, Sibela Campara. Ej med på bild Maria Fendi.	46
Bild 16 Analysmodell	50

Bild 17 Slutövning	58
Bild 18 Slutövning	60
Bild 19 Slutövning	62
Bild 20 Projektet på Möllevångsfestivalen	62
Bild 21 Slutövning	65
Bild 22 Betim är rökdykarledare och stannar utanför när Jade och Kushtrim går in	68
Bild 23 Kustrim evakuerar Jade efter att han har simulerat ett nödläge	68
Bild 24 Facundo Mendez och Hilin Sabah föreläser för ensamkommande flyktingbarn	69
Bild 25 Kushtrim Rugova blir vald till årets "elev", gratuleras av bitr. projektledare Andreas berg	72
Bild 26 Paula Ojeda får sitt examensbevis av direktionens ordförande Kjell-Arne Landgren	72
Bild 27 Slutövning	78
Bild 28 Genomgång med övningsledaren Micke efter genomfört rökdykarpass	79
Bild 29 Slutövning	80

Citerade arbeten

1. **Thorsteinsson, Dadi.** u.o. : Räddningstjänsten Syd, 2009 - 12 - 03.
2. **Jansson, Gunilla.** u.o. : Räddningstjänsten Syd, 2009-10-06.
3. *En del av din vardag, sidan 4.* u.o. : Länsstyrelsen Skåne.
4.
<http://www.malmo.se/kommunfaktapolitik/statistik.4.33aee30d103b8f15916800028279.html>
5. **Pålsson, Elisabeth.** SCB, Malmö stadskontor, strategisk utveckling. 2008-01-01.
6. —. *Malmöbor födda i utlandet, Malmö stadskontor, Strategisk utveckling.*,. 2008-01-01.
7. **www.malmo.se.**
8. u.o. : Malmö Stadskontor, Strategisk utveckling, 2009.
9. **Jansson, Gunilla.** u.o. : Räddningstjänsten Syd, 2009-10-26.